

R.N.I. No. 14593/1957

પાગંડાંડી

PAGDANDI

તંત્રીઓ : અશ્વિન માલદે * ચંદ્રકાન્ત નંદુ * સંજ્ય છેડા

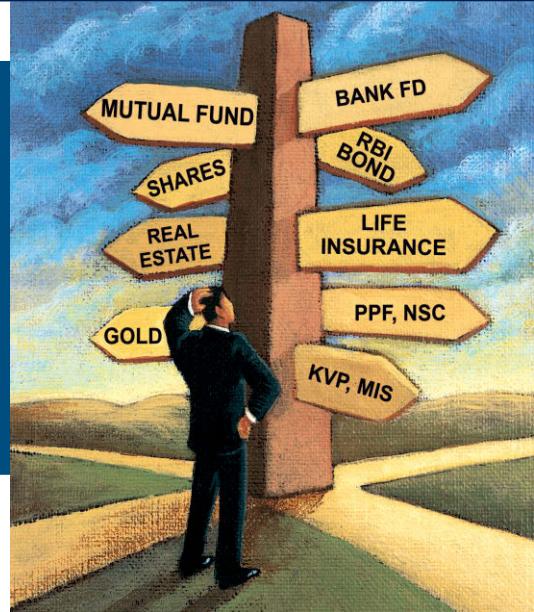
VOL.66 ISSUE NO. 01 - APRIL 2023 - 60 PAGES - RS. 15/-

Shree Kutchi Visha Oswal Seva Samaj

C.V.O.D., Jain Mahajanwadi, 3rd Floor, 99-101, Keshavji Naik Road, Chinchbunder, MUMBAI - 400 009.

Phone : 23714674 / 2377 3032 - E-mail : pagdandi@kvoss.org

WE NAVIGATE
YOUR FINANCIAL ADVENTURE
& ENSURE YOU
A SMOOTH JOURNEY OF LIFE
FROM WHERE YOU ARE
TO WHERE YOU WANT TO BE

A COMPLETE TOUR OF THE FINANCIAL WORLD

We are truly a one stop-shop for all your
Investment & Insurance and other allied services:

- Mutual Fund Distributors
- Company FD, NCD, Bond, RBI Bond, Capital Gain Bond, Perpetual Bond
- P2P Loans
- Sovereign Gold Bond
- Will Writing and Estate and Succession Planning
- Life Insurance (Through business associates of LIC of India, HDFC Life, Birla Sun Life Insurance)

We are your Map for Financial Freedom

Registered Office:
Gada & Haria Pvt Ltd
(formerly known as Gada & Haria Financial Planners Pvt Ltd)
5, Framroz Court, 2nd floor, Dada Saheb Phalke Road,
Dadar (CR), Mumbai-400014.
Tel: 40794141

CA Dilip Haria
Village: Bada
98202 96135
dhharia@gmail.com

CA, CFP Rajesh Gada
Village: Bada
98676 23250
rajesh@gadaharia.com

CA Vipul Bheda
Village: Samaghoga
98202 22750
vipul@gadaharia.com

Vikas Vira
Village:Nagalpur
98205 20268
vikas@gadaharia.com

પગાંડી

એપ્રિલ ૨૦૨૩

અનુક્રમણિકા

લેખ	લેખક	પાના નં
તંત્રી સ્થાનેથી		
એક બિસકોલી	સંજ્ય વિસનજી ઢેડા.....	૫
પગ મેં ભમરી.....	લીલાધર માણોક ગડા	૧૧
મારે ત્રણા અદા કરવું છે		
ઘડપણને કેમ મહાત કરી શકાય	ડૉ. નિરીશ વીઠીવોરા	૧૫
જેને ગાંઠે તેની ગાંઠ	ડૉ. ગુલાબ દેઢિયા.....	૧૯
જિઓ હેરિટેજ ડેવલોપમેન્ટ	દલપત્રામ દાણીધારિયા	૨૩
ભગવાન બુદ્ધ પરિપથ	જ્યોતિ જેવત મોતા.....	૩૦
ભાગ પ. અતીતનો ઇતિહાસ : શ્રાવસ્તી..		
સંબંધમાં પ્રેમ, સમર્પજા અને ત્યાગ જ મહત્વનાં....	હેમા વીરા.....	૩૪
Secrets of self love	Qvitta Chheda	૩૭
સાહિત્ય અમૃત	આલેખન : ચંદ્રકાન્ત નંદુ	૩૮
ઉર્મિલહર	સંપાદન : વિશાન નાગડા.....	૪૩
શૈક્ષણિક સન્માન સમારંભ અને શ્રુત- ગુણ ગૌરવ એવોર્ડ	૪૭
મેળવનાર વિદ્યાર્થીઓની યાદી		
સાંત્વન.....	૫૬

પગાંડી કાર્યાલાય ફોન - ૨૩૭૧ ૪૬૭૪ ટેલી ફેક્સ - ૨૩૭૭ ૩૦૩૨

Printed and Published by Aswin Popatlal Malde on behalf of K.V.O. Seva Samaj. Printed at Meghart Colour Crafters, 42, Ideal Indl. Estate Mathuradas Mill Compound, Senapati Bapat Marg, Lower Parel, Mumbai -400013. and published from Shri Kutchhi Visa Oswal Seva Samj, C.V.O.D. Jain Mahajanwadi, 3rd Floor, 99/101, Keshavji Naik Road, Chinch Bunder, Mumbai -400009. Editor : Aswin Popatlal Malde

Gala Caterers

FINEST IN FOOD INDUSTRY
SINCE 1977

“આજે લગ્નમાં શું જમવાતું હશે ?”
એ ઉત્સુકતાનો અંત આવે
જ્યારે મહેમાન
ગાલા કેટરર્સ નો ટેગ જોયે
“જે હશે બધું ભાવતું જ હશે !”

અમે કાઢીયાવાડી, ગુજરાતી, કચ્છી, પંજાબી, સાઉથ ઇન્ડીયન તેમજ કોન્ટીનેન્ટલમાં
થાઈ, મેક્સિકન, ઈટાલીયન અને ચાયનીઝ, ખ્રોર વેજેટેરીયન વાનગીઓ પિરસીએ છીએ.

આજકાલનો નવો ટ્રેન્ડ

ડેસ્ટ્રીનેશન વેડિંગ

આપના પ્રસંગોને બનાવો યાદગાર.
૨૦૦ થી ૨૫૦૦ કંપેસીટીના ભારતના કોઇપણ સ્થળો
હોટેલ, રિસોર્ટ, તથા ક્લબમાં સંગીત સંદ્રભ, મહેંદી
રસમ, સમુત્તા, લગ્ન, રીસીષન અંગે કરી,
વિવિધ વાનગી પિરસી પ્રસંગને યાદગાર બનાવશું

કાર્પોરેટર સેમીનાર, એકમીલીશન માટે

૧૦,૦૦૦ થી વધુ મેહમાનોને
કેટરીંગ સર્વિસ આપવા સક્ષમ

Some of our Corporate Clients:

RELIANCE INDUSTRIES LTD, PARLE AGRO PVT.LTD
THE PHOENIX MILLS LTD., ACHARYA PRODUCTS
CAMBRIDGE SHIRTS, GODAVARI PAINTS MAYKA GROUP,
JUST IN TIME, GANGAR EYENATION ETC.

Gala Caterers

FINEST IN FOOD INDUSTRY

SINCE 1977

૫, નારાયણ નિંડોગ, વાસ્યી નારાયણ લેન, અદ્યા (સે.એલે), મુંબઈ-૩૬. ફોન: ૨૪૦૨ ૫૩૧૬, ૨૪૦૨ ૩૪૪૦
E: galacaterers@gmail.com, ksevasamaj@gmail.com • W: www.galacaterers.in

પ્રવીણ ગાલા:
9892183338

અતુલ ગાલા: 9322221205 • રાજેશ ગાલા: 9820032010 • નિમેશ ગાલા: 9322226085

રોહિત ગાલા: 9820099251 • બિરાજ ગાલા: 9702029280 • જયાનેશ કેડા: 9819818170

તંત્રીરચાનેર્યી

એક બિસકોલી

ધેણા વાચકમિત્રોને કદાચ જાણ નહીં હોય કે એક બિસકોલી જે પણ અનાજ, બીજ, ઠળીયા વગેરે, જે પણ મળે, એ ખાવાની સાથેસાથે પોતાના ભવિષ્ય માટે, આવનારા દિવસો માટે થોડુંથોડું જમીનમાં દાઢતી જાય. (એ અલગ વાત છે કે એક અભ્યાસ પ્રમાણો, ૮૦ ટકા ડિસ્સામાં બિસકોલી એ દાટેલી જગ્યા ભૂલી જાય અને પછી એ જમીનમાં દાટી દીધેલાં અનાજ, બીજ, ઠળીયા, વગેરે વખત જતાં નવા છોડ, વેલ કે ઝડના રૂપે વિકસિત થાય છે. કહેવાય છે કે જંગલના મોટા ભાગનાં વૃક્ષો આ રીતે જ વિકસિત થઈને જંગલને મંગાલ કરતાં હોય છે.)

ક.વી.ઓ. સેવા સમાજનું આ માસિક મુખ્યપત્ર “પગંડી” પણ આવી જ એક બિસકોલી છે જે આમ ને આમ કેટકેટલાં વિચારબીજ આપણા સૌના માનસપટમાં દાટી જાય છે. ક.વી.ઓ. સમાજમાં જેટલી પણ ખોટી મૃથાઓ બંધ થઈ હશે, જેટલા પણ સમાજેપથોળી સુધારા આવ્યા હશે, કેટલીય રૂઢીઓ સામે બંડના બ્યૂગાલ ફૂંકાયા હશે, એ બધાના મૂળમાં ક્યાંક ને ક્યાંક પગંડીના લેખક, વાચક, વિવેચકનો પણ નાનકડો ફાળો હશે જ.

ક.વી.ઓ. સેવા સમાજના સાતસાત દાયકાની આ સંઘર્ષભરી સોનેરી સફરમાં આ બિસકોલીએ પણ જે રીતે રામસેતુમાં પોતાની પીઠ પર જેટલી રૈતી ચોંટે, એટલો પુરુષાર્થ કર્યો, એટલું યોગદાન આપ્યું, આજે આ બિસકોલીના સાતસાત દાયકાના આ ભગીરથી કામમાં સાથ આપનાર આપ સૌનો આવનાર સમાજ સદૈવ ઋષી રહેશે.

આજે આ તંત્રીલેખમાં ફરી એકવાર આ સાત દાયકામાં વાવેલાં, દાટેલાં અને દાટીને ભૂલી જવાયેલ એવા સર્વ વિચારબીજને ફરી શોધવાનો પ્રયાસ કરીએ, શોધીને આ તંત્રીલેખમાં ભેગાં કરીએ અને તમામ લેખક, વાચક, વિવેચક વર્ગ તરફથી આ સર્વ પ્રશ્નો પર ચર્ચા, વિચારવિમર્શ અને નવા વિચારો, નવી દિશાઓની શોધ આચરીએ.

આપણા સમાજની, કચ્છની, નવી પેઢીની, સમગ્ર માનવજાતના બધા પ્રશ્નો, બધી સમસ્યાઓને જુદીજુદી તારવી, ફરી એકવાર બધા વિષયો પર વિચારોનું આદાન-પ્રદાન માટે મેદાન મોકળું કરીએ.

ઘટતી જતી વસ્તી

હવેની નવી પેઢી પોતાની સ્વતંત્રતા અને એવા અનેક ઘ્યાલી તુકડાઓને આધારે ફૂટુંબ, પરિવાર, બધું ગોણા સમજવા લાગી છે.

એક જમાનો હતો જ્યારે આપણાં મામા, માસીઓ ગણીએ તો હમ દો, હમારે ડો (દસ)નો યુગ હતો. પછી સંજ્ય ગાંધીની ઈમર્જન્સી સાથે ડો ના દો થઈ ગયા. પછી ડબલ ઈન્કમ સિંગલ કિડ. આ વિચારસરણી ખોટી છે, ભામક છે અને નવી પેઢીને આ ગત્તીમાંથી ઉગારવાની જવાબદારી આપણા સૌની જ છે.

નાણાકીય વ્યવહારમાં પાછલા દાયકામાં સમાજને પડેલો મોટો ફટકો

કેટલાક સ્વ-અર્થી લોકોને કારણો દાયકાઓથી નિર્વિઘ્ને ચાલી રહેલી એક સમાંતર અર્થવ્યવસ્થા જમી આપણી નાણાકીય લેવડેવડ આજે સાવ પડી ભાંગી. હા. એ વ્યવસ્થાના ફાયદા, ગોરફાયદાઓ માટે એક અલગ લેખ પણ ઓછો પડશે, પણ કેટલાય કચ્છી વેપારીઓને, એમના ધંધાઓને, કેટલાક આંગળીના વેઢે ગણી શકાય એટલા લોકોના સ્વાર્થને કારણો જે નુકસાન થયું છે, એ બધાના આપણો નિશબ્દ સાક્ષી રહ્યા. અને આપણા આ બેજવાબદાર મૌન માટે આવનારી પેઢી આપણાને કદાચ માફ નહીં કરે.

પગંડી, પત્રિકા, ગુજરાતી છાપાનું ઘટી રહેલું વાંચન

કોરોનાકાળમાં છાપેલી પત્રિકા થોડા સમય માટે બંધ થઈ, પગંડી પણ બંધ થઈ પણ જ્યારે બધું સામાન્ય થઈ ગયું એ પછી જે લોકો આ વાંચનથી વિમુખ થયા, એ પાછા ન ફર્યા. કોઈ ગમે તે કહે, પણ છાપાયેલી પત્રિકા, પગંડી કે કોઈ અન્ય પુસ્તક જેવી મજા મોબાઈલના નાના સ્કીન પર કદી નહીં આવી શકે.

એક પુસ્તક કે છાપું વાંચતાં વાંચતાં, છાતી પર રાખીને સૂઈ શકાય, પણ મોબાઈલમાં રહેલ પુસ્તક કે છાપામાં એ વાત નથી. (પગંડી પણ આ મહિનાથી ફરી એકવાર દરેક ક. વી.ઓ.ના ઘરે દસ્તક દેવાની છે. તો આશા છે કે આપ સૌ આપની આ માનીતી બિસકોલીને હેતથી વધાવશો.)

વિદેશની ઘેલણા

“ટૂંક સમય માટે સ્વદેશમાં આવેલ છે”, “અમેરિકામાં સ્થાયી થવા ઈચ્છિત યુવતી, જરૂરથી વાંચો”. આવી જાહેરાતો અને વળી છેલ્લે, બચાવની દલીલ જેવું વાક્ય પણ લખેલું હોય, જાહેરાતનો હેતુ યોગ્ય પસંદગી. પહેલા ભાષાતર માટે એકાદ વર્ષ માટે વિદેશ જઈ, એક માસ્ટર્સની ડિગ્રી. પછી લોન, વગેરેનો ખર્ચની ભરપાઈ માટે એકાદ, બે વર્ષની વિદેશની તગડા ડૉલરની

નોકરી અને પણી “ઈન્ડિયામાં છે જ શું પાછા વળવા માટે” એમ કહીને આ દેશ, આ સમાજને હરહંમેશને માટે કહેવાતી બાયબાય.

કોઈના અંગત વિકાસ માટે આ વિદેશાગમન કદાચ સારું હશે, પણ લાંબા ગાળે આપણા પરિવાર, આપણા સમાજ, આપણા દેશ માટે આ વિદેશની ધોલછા કદાચ મરણતોલ ફટકો બની જશે.

કચ્છી ખુમારીના માઠા દિવસો

ધોંગી ધરાના થિંગા મારું, જેમની ખુમારીના કિસ્સાઓ માટે પગદંડીનાં પાનાં ઓછાં પડે. વિશ્વ આભાના વિકાસ સાથે વધતી જઇ રહેલી અસમાનતા, આ બધા વચ્ચે (મારા પોતાના અનુભવો સાથે લખવું પડે છે કે) સહાય લેતાલેતા કેટલાક વર્ગ સાવ પાંગળો થતો જઇ રહ્યો છે. ઘણી વાર કેટલાક લોન/સહાયના હંટરવ્યૂમાં એવા પણ જવાબ મળ્યા છે કે, “સહાય આપતા હો તો જોઈએ છે, લોન નથી જોઈતી.” કચ્છી ખુમારીના આ ખુવાર માટે આપણો સૌથોડાધણા જવાબદાર તો છીએ જ.

કચ્છી બોલીનું ઘટતું મહત્વ

ઘર, પરિવાર, મિત્રો વચ્ચે કચ્છી બોલીનો વપરાશ ઓછો થતો જઇ રહ્યો છે. પરિવારમાં કે સગાં-વહાલાંમાં પણ ગુજરાતી કે હિન્દી કે અંગર્ઝિનો ઉપયોગ થોડ્ય નથી જ.

ચાલો ને આપણો સૌ યત્ન કરીએ કે જ્યાંજ્યાં બે કચ્છી મારુ મળે તો એમની વાત માત્ર ને માત્ર કચ્છીમાં જ થાય. લગ્નમાં ના થઈ શકે તો ભલે, પણ પહેઢી કે ગામ કે મહાજનના દરેક પ્રસંગો મંચ પરથી માત્ર મીઠી કચ્છી બોલી જ નીકળે. હા, શક્ય છે. કેટલાક યુવા વર્ગ સુધી મંચની વાત પહોંચવામાં થોડી અડચણ આવશે, પણ એ તકલીફનો ઉપાય પણ આ જ છે કે કચ્છી બોલીનો વપરાશ વધારો.

વધતી જતી સામાજિક સંસ્થાઓ

દરેકેદરેક ગામમાં પહેલાં તો મહાજન, એક પાંજરાપોળ, પણી એક કે બે ધાર્મિક સંસ્થાનોની સંસ્થા. વળી દેરાસર, માતાજીના મંદિર, વગોરેના ટ્રૂસ્ટ. આ બધામાં છૂટાછવાયા, વહેચાઈ જતાં પૈસા, બધી સંસ્થાઓમાં ચૂંટણી, ઓડિટ, હિસાબો, કારોબારી, બધાની જુદીજુદી ઓફિસો, સ્ટાફ, વગોરે, વગોરે, કેટલાય Duplication of efforts. હા, માન્યું કે બધી સંસ્થાઓ એકછી નીચે શક્ય નથી, પણ જ્યાંજ્યાં શક્ય હોય, ત્યાં આ સંસ્થાઓને, એમાં લાગતાં માનવબળને ઘટાડવા પ્રયત્નો તો કરવા જ જોઈએ. વળી, જ્યાં જરૂર ના હોય, ત્યાં નવી સંસ્થાઓ બનાવવી

ટાળવી જોઈએ. (ચાર્ટર્ડ એકાઉન્ટન્ટ તરીકે આવી દરેક સંસ્થા, દરેક ટ્રૉસ્ટમાં આવતી તકલીફો અંગો આટલું તો જરૂર સમજી શકીએ છીએ.)

અને આટલી બધી સંસ્થાઓ, આટલા ધનવાન દાનવીરો, આટલું ધન ભંડોળ હોવા છતાં આપણી પાસે એક ઉચ્ચ કક્ષાની કહી શકાય એવી કોલેજ કે એક બધી જ સારવાર આપી શકે એવી (હિન્દુ-જા કે રિલાયન્સ જેવી) મોટી હોસ્પિટલ, હજુ તો શમણું જ છે. (હા. આ શમણું જોવાનું તો શરૂ કરીએ. જો સમાજની માતબાર, દાનવીર, સંસ્થાઓ બેળી મળે તો એક-બે દાયકામાં આ શમણું સાકાર થઈ શકે.)

વિવાહસંબંધી ઉદાસીનતા

એક એવો પણ સમય હતો જ્યારે કેટલાક લોકો ફક્ત લોકોના મંગલમેળાપ માટે સતત પ્રયત્નશીલ રહેતા હતા, પણ હવે એવો સમય આવ્યો કે માતા-પિતા માટે તો લોકો બાંહેઘરી આપે છે, પણ સંતાનોની માહિતી માટે, બાંહેઘરી માટે બધાએ હાથ ઉપર કરી દીધા.

વળી વિવાહ સંબંધી જાહેરાત આપવામાં પણ સમાજના કેટકેટલા પ્રયત્નો છતાં યોગ્ય ઉમરે જાહેરાત આપવામાં સમાજના યુવક, યુવતીઓ, તેમ જ એમના વાલીઓની ઉદાસીનતા, ગંભીર પ્રશ્ન છે. હા, બેરપો, ઓલાંગ્યા, કચ્છી નાટક, લગોરી, કિકેટ, વાંલીબોલ, અન્ય રમતગમત, આ બધા થકી આપણાં યુવા વર્ગ વચ્ચે બોંડિંગ વધી રહી છે અને લગ્ન સંબંધની મોટા ભાગની સમસ્યાઓનો આ રીતે ઉકેલ આવી શકે છે.

અકાળે અવસાનનું વધતું પ્રમાણા

કોરોના અને એના પછીના બે વર્ષોમાં આપણો સૌએ જોયું હશે કે યુવા વયમાં મૃત્યુનું પ્રમાણ વધ્યું છે. આ બધાની પાછળ હાર્ટ એટેક, અન્ય માંદળી, વગરે ઘણા કારણો હશે. પણ એ બધાની પાછળ આપની લાઈફ સ્ટાઇલ અને એનાથી આપણો જ આમંગણ આપેલા લાઈફ સ્ટાઇલ ડીસીજ. આ એક ગંભીર પ્રશ્ન છે અને એના માટે જેટલું પણ કરી શકીએ ઓછું છે.

લગ્ન, પહેઢી, સંસ્થાના કાર્યક્રમો, વળેરેમાં સમયની થતી અવગણાના

લગ્ન હોય કે પહેઢી કે સંસ્થાના કોઈ કાર્યક્રમ, બહુ ઓછી જગ્યાએ સમયસર આવનારના સમયને માન અપાય છે. કોઈ મોડા આવનારના માટે રાહ જોઈને આપણો કેટકેટલા સમયસર આવનારને બીજી વાર સમયસર ન પહોંચવાનું કારણ આપીએ છીએ. એ પણ સમજ લો કે નવી પેઢી આ વસ્તુને સૌથી ગંભીરતાથી લે છે. જો તમે એમના સમયનું માન નહીં જાળવો, તો તમે બીજી વારના એવા પ્રસંગમાં, કાર્યક્રમમાં એમની હાજરી હુમેશને માટે ગુમાવી બેસશો.

વધતી જતી આર્થિક અસમાનતા

જેમની પાસે છે એમની સંપત્તિનો ગુણાકાર થઈ રહ્યો છે. જેમની પાસે ઓછું છે, એમની ભિલકતની બાદબાકી નહીં, ભાગાકાર થઈ રહ્યો છે. ખાસ કરીને કોરોના કાળ પછી have અને have not વચ્ચેનો તફાવત, એક દીવાલને બદલે મસમોટી ખાઈ બનતો જઈ રહ્યો છે. (આપણો આ બાબતે કશું કરી શકીએ કે નહીં) એ વાત ગૌણ છે. વાત માત્ર એટલી કે ગરીબ અને તંગવર વચ્ચેનો આ વધતો ગોપ, આવનારી પેઢી માટે માઠા દિવસનો અણસાર છે.

સગાઈ, લગ્ન વગેરેમાં થઈ રહેલી દેખાડેખીના ખર્ચ

લોકડાઉનનાં બે વર્ષ બધું સાદાઈથી, સરળતાથી સંકેલાયું, પણ આ વર્ષે પહેલી હોય, સગાઈ હોય કે લગ્ન કે લગ્નની આગળ, પાછળ ચાલતા બે થી ગણ દિવસના ફક્શન, મ્રિ-વેદિંગ શૂટ, સંગીત, હલ્દી, મહેંદી, એમાં વળી ડેસ્ટિનેશન વેદિંગ.

લગ્ન પછી બેબી બમ્બથી માંડીને બેબી જન્મ સુધી વળી જુદાજુદા મસંગ. હા, કેઇન્સની થિયરી પ્રમાણો, આ બધું અર્થવ્યવસ્થા માટે ખૂબ સારું, ખૂબ જરૂરી, પણ સવાલ આવે છે. આ દેખાડેખીમાં ખોચાતા જતા મધ્યમ વર્ગનો. હમણાં જ કોઈ સ્વમાન લગ્ન એટેન્ડ કર્યાં. (આગામે દિવસો એ યુગાલની સંગીત સંધ્યામાં હાજરી આપવાની ઈચ્છા જ ન થઈ.) જેમની પાસે અઠળક છે, એમના માટે આ બધું એકંદરે સમાજ માટે, અર્થવ્યવસ્થા માટે સારું પણ જેમની ચાદર ટૂંકી છે, એ લોકો જ્યારે દેખાડેખીમાં ખોચાતા જાય છે, એના માટે સમાજે ફરી એક વિચારવું જરૂરી.

આપણી સંસ્થાઓની ચૂંટણીમાં પેનલમથાનું દૂધણા

માર્ય મહિનો આવે અને કેટલીય સંસ્થાઓમાં ચૂંટણીના બ્યૂગાલ ફૂંકાય. સાથેસાથે પેનલાના વાવટા પણ ફરકાય. વર્ષાવર્ષ આ પેનલમથાને વખોડવા માટે લખાયું છે, પણ એવી કોઈ સંસ્થા જવલે જ મળશે, જેના પદાધિકારીઓ આ પેનલમથાને બંધ કરવા કોઈ નક્કર, નક્કર તો જવા દો, કોઈ પણ પગાલાં લીધાં હશે. (પેનલ વડે મેળવેલી સંપૂર્ણ બહુમતી હોવા છતાં પણ) કોઈ સંસ્થામાં આ વાત, કોઈ મિટિંગના અંજનડામાં પણ સ્થાન નહીં પામતી હોય.

કચ્છનું વધતું શહેરીકરણ

વિકાસ સાથે સમૃદ્ધિ તો આવી, પણ સાથેસાથે ગામ, હવે ગામ ના રહ્યું. શહેરીકરણની સાથેસાથે ગામની સંસ્કૃતિનાં કેટલાંય મૂલ્યો ભૂલાતાં ગયાં. શહેરનાં કેટલાંય દૂધણાં આપણા

ગામમાં, આપણા કચ્છમાં પેસવા માંડચાં છે. કચ્છનો વિકાસ તો આપણો સૌ ઈચ્છીએ છીએ, પણ કયા ભોગો, એ આપણો સૌએ વિચારવાનું જ રહ્યું.

ગામના મહાજન અને ઈતર કોમ વચ્ચે ચાલતો રહેતો, વકરતો રહેતો ગજગ્રાહ

એક તરફ ગામના વિકાસ માટે, ગામની સમૃદ્ધિ માટે મહાજન દ્વારા કરાતા પ્રયત્નો અને સામે છેડે ગામની ઈતર કોમો સાથે દાયકોઓથી ચાલતો આવતો સંઘર્ષ, એ લગભગ કોઈ ગામ માટે નવું નથી. એમાં વળી, વિકાસ સાથે આવેલી દેશ, વિદેશની કંપનીઓ અને ગામના થતાં શહેરીકરણ સાથે વધતી જતી અન્ય પ્રદેશોની વસ્તી અને આ બધી તકલીફોમાં વધારો કરતી આપણા કચ્છમાં ઘટતી જતી વસ્તી, હાજરી, માલ, ભિલકતો, ઘર, જમીનો, વગેરે, આ બધું મળીને છેવટે આપણા સૌ માટે, આપણા માદરેવતન માટે સારી વાત તો નથી જ.

છલ્લે એક કડવી વાત

“કચ્છી સમાજમાં પ્રથમ વખત”ની વિચાર ધારામાંથી બહાર નીકળીએ. ક.વી.ઓ.ની આપસની રેસમાં પહેલા આવ્યા કે બીજા. એ હવે ગૌણ થવું જોઈએ. કચ્છને બદલે ગુજરાત કે દેશ કે વિશ્વ કક્ષાએ વિચારવાનું શરૂ કરવું જરૂરી છે.

ગીનેસ બુકમાં કે લિમકા બુકમાં આપણાં નામ ક્યારે ? પદ્મશ્રી કે પદ્મભૂષણ લિસ્ટમાં આપણાં નામો માટે તો આંગળીના વેદા ગણવાની પણ જરૂર નહીં પડે. રાષ્ટ્રીય કે આંતરરાષ્ટ્રીય કક્ષાએ રમતગમતમાં આપણાં દ્વારા દેશનું પ્રતિનિધિત્વ ક્યારે.

વાત કડવી લાગશે, ભાષા થોડી તોછી લાગશે. પણ આપણો સૌએ આ ચેલેન્જ, આ પડકારને સ્વીકારીને “ક.વી.ઓ.”ના કમ્ફર્ટ ઝોનની બહાર આવી, પ્રદેશ, દેશ અને વિશ્વ સાથે સ્પર્ધા કરવાનો સમય આવી ગયો છે.

વાચકમિત્રો, આપણા સમાજની આજની તેમ જ આવનારા સમયમાં આવનારી સમસ્યાઓની આ યાદી પણ પૂર્ણ નથી. હજ તો ઘણીય સમસ્યાઓ છૂટી ગઈ હશે. વળી આ દરેક મુદ્દે હજ તો ચર્ચા પણ નથી થઈ. આ તંત્રીલેખનો હેતુ માત્ર એટલો, કે આપણી આ સમસ્યાઓ, આપણા આ પેઇન પોઈન્ટ્સ માટે આપણો સજાગ થઈએ, સજાગ રહીએ અને આ અને આવા દરેક મુદ્દે, સમાજનો નવી (સાચી) રાહ બતાવવા આપણો સૌ ભેગા મળીને મનોમંથન કરતાં રહીએ. અસ્તુ

- સંજય વિસનજી છેડા,
રતાડિયા ગણેશવાલા
મો.: ૯૮૯૨૮૧૫૩૬૭

ખગુ મૈં ભામરી

લીલાધર માણેક ગડા-અધા

મારે અણ અદા કરવું છે

શનિવાર, તા. ૧૧.૦૩.૨૦૨૩ના માનસી સંસ્થાના નેજા હેઠળ ક.વી.ઓ. મહાજન ભુજ ખાતે અલ્લી ઇન્ટરવેન્શન કેમ્પમાં અમે સૌ વસ્ત હતા ત્યારે મારા મોબાઈલની ઘંટડી રણકી અને સામે છેદેથી અવાજ આવ્યો અને અમારો સંવાદ આગળ વધ્યો.

“આઉં અમીના બોલાંતી અધા”.

“કેર અમીના” મેં સવાલ પૂછ્યો.

“અધા આઉં અમીના, મુંકે સોનણો ભલા”
થોડી વાર મેં મારી સ્મૃતિઓને ટટોલી અને પછી...

“અમીના, તું, ભૂક્પવારી અમીના?”,

“હા, અધા, ભરોભર ઓળખે ગોણાં.”

“અમીના, તું હેર કેતે અઈએ.”

“અધા, આઉં ભુજ રાંતી.”

“આઉં ભુજ અંઈયા. તું ક.વી.ઓ. મેં અચ. પાં ભેરા માની ખાઈબો.”

“ભલોં અધા આઉં અધ કલાકમેં અચાંતી.
આંકે મેલેજ મુંકે સોક થઈ આય.” (હું અદધા

કલાકમાં આવું છું. અધા, તમને મળવાના મને ઓરતા જાગ્યા છે)

અને અમારો વાર્તાલાપ પૂરો થયો અને મારી સ્મૃતિપટ પર અમીનાનો ચહેરો, ભૂક્પ પછી બિદા હોસ્પિટલમાં સેંકડો દરદીઓની પથારીઓ, ...ડૉક્ટરોની દોડધામ અને નામાંકિત ફિલ્યોથેરાપિસ્ટ ડૉ. અલી ઈરાનીના અમીનાને ઊભી કરવાના સઘન પ્રયત્નો... એક દૃશ્ય પછી બીજું દૃશ્ય..... સ્મૃતિનો બાલુ ફંઝોળવાની જરૂરત ન પડી, કારણકે કરુણા અને વિશાદભર્યા એ દિવસોમાં માનવતાના મસીહાઓએ સેંકડો અમીના અને આકાશ માટે કરેલી કાર્યવાહી કદી ભૂંસાઈ શકે નહીં. એવા રંગોએ પુરવણી કરી છે.

અમીના ઈશ્વાહિમ સૈયદ, ધરતીકંપ વખતે હિંમતપુરા - ભચાઉ રહેતી હતી. આંખે ઊડીને વળગો એવું સૌંદર્ય ઈશરે અમીનાને આપ્યું હતું. આવી ૨૪ વર્ષની યુવાન અમીનાને એના ધણીએ શા માટે ત્યક્તા કરી હશે એ અકળ છે. ત્યક્તા કરી તે અગાઉ અમીનાના ધણીએ એના ખોળામાં બે દીકરીઓ અને એક દીકરો ધરી દીધા હતા. ત્યજાયેલી અમીનાએ ભચાઉ

એના માવતરના ઘરે આશરો લીધો હતો. એનું સૌથી નાનું બાળક માંડ બે મહિનાનું હતું જ્યારે ગાંજારો ઘરતીકંપ થયો.

એના ઘણીએ એને જાકારો આખ્યો ત્યારે ગીજું બાળક અમીનાને પેટ હતું. એનાથી બે મોટી દીકરીઓ પાંચ વર્ષની અને બે વર્ષની હતી. અમીનાના ઘણીને ભાસ્યું હશે કે ગીજું બાળક પણ દીકરી અવતરશે એટલે કદાચ અમીનાને નોંધારી મૂકી ચાલ્યો ગયો હશે, પરંતુ ગીજું બાળક દીકરો અવતર્યો.

ઘરતીકંપ વખતે અમીનાના બન્ને ભાઈઓ ઘરની બહાર હતા. ઘરના મોખ નીચે અમીના અને મોટી દીકરી ફસાઈ પડ્યાં જ્યારે નાનાં ભાઈ-બહેન ઘરની પરસાળમાં રમતાં હતાં એટલે સામાન્ય ઈજાગૃસ્ત થયાં. મા-દીકરીને ૨૪ કલાક પછી કાટમાળથી કાઢવામાં આવ્યાં. કાટમાળમાં જ મોટી દીકરીએ અમીનાને કહ્યું, “મા, હું ભલે મરી જાઉં, મારી ઉંમર તને મળે તું જીવતી રહેશે તો મારાં ભાઈ-બહેનોની સંભાળ રહેશે. હું જીવતી રહીશ અને તું મરી જશે તો મારા ભાંડરૂઓનું શું થશે?”

કાટમાળથી બેઉ બહાર આવ્યાં, પરંતુ દીકરીએ બહાર આવી છેલ્લા શાસ લીધા અને જાણો પોતાની ઉંમર માનો આપતી ગઈ. અમીનાને ભચાઉમાં મિલિટરી કેંખ્યમાં લઈ ગયા. તેની કમર ભાંગી ગઈ હતી, તેથી ઊભી રહેવા અશક્તિમાન હતી. એની કરોડરજ્જુ

ઈજાગૃસ્ત થઈ હતી જેને મેડિકલ ભાખામાં Spinal Chord Injury કહે છે. ગીજા દિવસે અમીનાને અમદાવાદ સિવિલ હોસ્પિટલમાં ટ્રાન્સફર કરવામાં આવી. અમીનાનાં અમદાવાદમાં બે ઓપરેશનો થયાં. એને ત્યાં સારી સારવાર મળી. પહેલા ઓપરેશન પછી એને રસી થઈ આવી એટલે રસી દૂર કરવા ડીબ્રાઇબમેટ (ઘા સાફ કરી આસપાસની રસી દૂર કરવાનું) બીજું ઓપરેશન કરવામાં આવ્યું, પરંતુ અમીના ઊભી થઈ શકી નહીં.

આ સમય દરમ્યાન બિદડા હોસ્પિટલમાં પ્રસિદ્ધ ફિઝિયોથેરાપીસ્ટ ડૉ. અલી ઈરાનીની રાહબરી હેઠળ ફિઝિયોથેરાપી સારવાર શરૂ થઈ હતી. ડૉ. અલી ઈરાનીની ગણ ટીમો બિદડામાં અને એક ટીમ ભોજયમાં કાર્યરત હતી. ડૉ. અલી ઈરાની સાથે ઓર્થોપેડિક દરદીઓ માટે અગત્યના ટેકારૂપ મોસ્થેસીસ બનાવનાર મુકેશ દોશી જોડાયા હતા. અમદાવાદની સિવિલ હોસ્પિટલમાંથી અમીનાનો બિદડા ફિઝિયોથેરાપી સારવાર માટે ટ્રાન્સફર કરવામાં આવી. એ દિવસે હું અને ભાઈ અમારા નિયકમ મુજબ દરદીઓના રાઉન્ડ પર નીકળ્યાં ત્યારે સોહામણી અમીનાનો પરિચય થયો. અમીના સાથે આ પ્રકારની ઈજાગૃસ્ત અન્ય બે યુવતીઓ હતી. સુખપર-ભુજની જ્યોતિ અને ઝંભરા - અંજારની કૂણ્ણા. અમીના, જ્યોતિ, કૂણ્ણા પ્રકૃતિના એકસરખા મ્રહારથી પીડાતી હતી એટલે સાહજિક એ ગણોય વચ્ચે બહેનપણાં

બંધાયાં, પરંતુ એની સાથે સાથે ચોથી બહેનપણી પણ સામેલ થઈ મારી દીકરી દેવલ.

અમીના કહેતી હતી બિંડડા અમારું પિયર છે અને અહીં અમને જન્મત કરતાં વધારે સુખ મળ્યું છે. ડૉ. અલી ઈરાનીનો માયાળું સ્વભાવ અને અમીનાને ઘરપત આપતા શબ્દો એને માટે રામભાગ પુરવાર થયા. કડપ સ્વભાવના ડૉ. મુકેશ દોશી પણ સતત મહેનત કરી અમીનાની જરૂરત અનુસાર ગ્રાંસ્થે સીસ બદલાવતા રહ્યા. આખરે એક મહિના પછી ડૉ. અલી ઈરાનીએ વ્યક્ત કરેલા શબ્દો સાચા હર્યા અને અમીના પોતાના પગ પર ઊભી થઈ.

અમીનાને હજુ છેલ્લો કોડો પાર કરવાનો હતો. એને ચાલવાનું હતું... પગ મૂકવાના હતા અને બહારના વિશમાં પોતાના પગ પર ઊભી રહી પગલાં માંડવાનાં હતાં. બે મહિના પછી એ ધાન્ય ધાડી આવી અને એપ્રિલ ૨૦૦૧માં અમીના - સ્પાઈનલ કોર્ડ ઈજાગ્રસ્ટ અમીનાએ બિંડડા હોસ્પિટલની લાંબીમાં ચાલવાનું શરૂ કર્યું. એ પાવન માસંગનું આલેખન મારી આ કોલમ પગમેં ભમરીમાં “વેદ જાણવો સરળ વેદના પરખવી અધરી” શીર્ષક હેઠળ કર્યું હતું જેને સૌથી પ્રથમ પ્રતિસાદ ભાઈ પત્રાલાલ છેડાએ આપ્યો હતો.

અમીનાનો ફોન આવ્યો ત્યારે બધી સ્મૃતિઓ એકીસાથે બહાર નીતરી આવી.

બાવીસ વર્ષનાં વહાણાં વહી ચૂક્યાં હતાં પણ ઘટના પર પડદો પડ્યો નહોતો. ઘરતીક્રિપ વખતો દાણાબાધા ફરિસ્તાઓ એ કે ટલીય વ્યક્તિઓને અસહાય, પરાધીન બનતી રોકી હતી એટલો એ વાતો જ્યારેજ્યારે વાગ્યોળું છું ત્યારે અકલ્યનીય આનંદનો અનુભવ કરું છું. અમીના સાથે આજથી પાંચેક વર્ષ પહેલાં એક વખત અછડતી મુલાકાત થઈ હતી, પરંતુ આજે અમીના સાથે ઘણી વાતો કરવાનું મળશે એનો સવિશેષ આનંદ હતો. ક.વી.ઓ. મહાજન ભુજના બહારના પ્રાંગણમાં ખુરસી પર બેઠેબેઠે હું અમીનાની વાટ જોતો હતો.

ગૉટ બહાર રિસ્કા ઊભી રહી અને એમાંથી ઉત્તરી ધીમા પગલે અમીના આવી. હું એને મળવા એટલો જ ઉત્સુક હતો. મારી ભુજાઓ મેં પસારી અને અમીના મારી બાથમાં આવી. મારા ખબે માયું ઢાળી એક નાના બાળકની જેમ રડવા લાગી. હું પણ મારાં આંસુ રોકી શક્યો નહીં. થોડી વાર એને રડવા દીધી અને પછી હળવેથી માથે હાથ ફેરવી એને ખુરસી પર બેસાડી, પાણી પાયું. પાણીનો જ્લાસ અડધો-પદ્ધા ખાલી કરી ફરી રડવા લાગી અને મનો કહે, “અધા મુંકે રૂણ દેઓ. કેતરા વરે પોથે આંકે મેલાંતી. ઝંગા જલજે નતા. મુંકે રોનેલા દેઓ.” હું કઈ બોલ્યો નહીં અને અમીનાનું રડવું બંધ થયું ત્યાર પછી અમે બાપ-દીકરી નિરાંતે વાતો કરવા બેઠાં.

અમે પાલાગલી શાળામાં ભણતા હતા ત્યારે અમારા ગુજરાતીના શિક્ષક શ્રી દોશી સાહેબ અમનો અતિશયોક્તિ અલાંકારનું ઉદાહરણ આપતા, “મા ને દીકરી સરોવર કાંડે મળીયા ને ધ્રુસકે ધ્રુસકે રડીયા કે સરોવર ભરાઈ ગયા”.

અમારું પણ આજે કંઈક આવું હતું. અમીનાનો આજે એના હદ્યમાં ભરાયેલા પીડાના સાગરને ઠલવી દેવો હતો એમ મને લાગ્યું. વાતોવાતોમાં એને દેવલ સાથે વાત કરવાની ઈચ્છા થઈ એટલે મેં નંબર જોડી આપ્યો. એની બીજી બહેનપણીઓ જ્યોતિ, ફૂઝાની પણ વાતો થઈ અને છેવટે પોતાની વાત કરી.

ધરતીકંપ પછી યુરોપિયન કમિશનો કરોડરજજુથી ઘવાયેલા દરદીઓ માટે મોટું ભંડોળ આપ્યું જે માંથી કચ્છના ૧૦૧ દરદીઓને પ્રતિ મહિને રૂ. ૨૫૦૦/-નું પેન્શન મળતું થયું જે વધારીને રૂ. ગ્રા. હજારનું કરવામાં આવ્યું છે. જે માંથી અમીનાએ શરૂઆતમાં સંઘર્ષના દિવસો પસાર કર્યા. શરૂઆતમાં એના ભાઈએ એની ખૂબ કાળજી લીધી, પરંતુ એક બાંંલાદેશી યુવતીને પરણ્યો પછી તકલીફો શરૂ થઈ એટલે ભાઈ-બહેન ધૂટાં પડ્યાં. નાનો ભાઈ પોતાનો સંસાર માંડ ચલાવે છે, છતાં પણ એનો ટેકો છે. અમીનાની દીકરી પરણવા જેટલી થઈ છે અને દીકરો આજે

બાવીસ વર્ષનો થયો છે. ઈલેક્ટ્રિક વાયરિંગનું કામ કરે છે એટલે પેન્શન અને દીકરાની કમાઈમાંથી ગાડું ગબડે છે.

અમે સાથે ભોજન લીધું. ધૂટાં પડતાં પહેલાં એણો મને કહ્યું, “અધા, મારું મન હજી ધરાયું નથી, પરંતુ હું જિંદગીથી ધરાઈ ગઈ છું. મારી દીકરીના હાથ પીળા કરી લઉં પછી હું તમારી સાથે તમારાં કામોમાં જોડાવા ઈચ્છું છું. મારા માટે તમે, ડૉ. અલી ઈરાની, બિદડા હોસ્પિટલે ઘણું કર્યું છે. મારે ઋષા અદા કરવું છે. ધરતીકંપ વખતે મારા પર પડેલા મોભનો બોજો આરામથી સહન કરી ઊભી થઈ ગઈ. જિંદગીનો બોજ હવે.... અને ફરી એની આંખે આંસુ આવ્યાં.”

અમીનાએ વિદાય લીધી અને મારા મનમાં એના શબ્દો ગુંજતા હતા....

“મારે ઋષા અદા કરવું છે.”

વિશેષ નોંધ : અમીનાએ આજે પોતાના સંગ્રહમાંથી ગીસેક ફોટાઓ મોકલાવ્યા છે. ધરતીકંપ વખતે એની બિદડા હોસ્પિટલમાં થતી સારવારના ફોટાઓ છે, જેમાં ડૉ. અલી ઈરાની, ડૉ. મુકેશ દોશી, બચુભાઈ રાંભિયા, અધા, અમીનાની બહેનપણીઓ, રમેશ અશોક શાહ (NRI) વગેરે છે. ફોટાઓ જોઈ ફરી મન ભરાઈ આવ્યું.

મો.: ૮૮૭૬૫૦૬૦૫૮

ધરપણને કેમ મહિત કરી શકાય

* ડૉ. ગિરીશ વીજીવોરા *

જન્મ, જરા ને મૃત્યુ કુદરતનો કાયદો છે. એમાં મીનમેખનો ફરક ન થઈ શકે. વ્યક્તિ જન્મી કે તોના ભવનું બધું પ્રોગ્રામ્સ કોમ્પ્યુટરમાં થયેલું જ હોય છે. એ પ્રમાણે બહુધા વ્યક્તિ પોતાનું જીવન પૂરું કરે છે. એ બધું હોવા છતાં એનાથી પર - ઉપર બીજું પણ કંઈક છે જ. એ કંઈક બહુ જ મહત્વનું છે. કંઈક એટલે વ્યક્તિનું વ્યક્તિત્વ, એનું સ્વત્વ, એના શોખ, એ શોખની ગહેરાઈ ને ધનતા ને એ બધાથી પર ઉપર પ્રામાણિકતા - હૈયે તેવું હોઠે. આવી રીતે જે વ્યક્તિ જીવન જીવવા ભાગ્યશાળી થાય એનું મરણ તો થાય જ. છતાં પોતાના દીર્ઘ આયુષ્માં એ કંઈક એવું કરતી જાય જેની છાપ અજરઅમર રહી જાય છે. They leave their footprints on the sands of time. મહમદ ઈલબાલનો એજ મતલબનો એક શોર થાડ આવે છે. “ખુદકો કર બુલંદ હતના કે, ખુદ ખુદ તુજે પુછે, તેરી વજહ ક્યા હૈ.”

આવું કરવા માટે અલબત્ત વ્યક્તિનો બાળપણમાં યોગ્ય વાતાવરણ ને તાલીમ મળવા જોઈએ. વ્યક્તિ કોઈક વિદ્યામાં પારંગત થઈ

એની રોરગમાં એ વ્યાપી રહે છે. ઉંમર સાથે એને બહુધા નિસબ્બત નથી હોતી. વિઘ્યાત ઓડિસી નૃત્યકાર કેલિચરણ મહાપાત્ર નૃત્યમાં શૂંગારની જે અવનવી મુદ્રાઓ જૈફ ઉંમરે ઉપસાવી શકતા હતા તે જોઈ બધા તાજજુબ થતા, કંઈ કેટલીય રૂપસુંદરીઓ એમની એ નજીકતતા માણવા આવતી. તેવું જ કથકસાટ બીરજું મહારાજનું. ૭૫ વર્ષની વધે એક યુવાનને શરમાવે એવું નૃત્ય કરે ને શીખવે પણ. ૮૮ વર્ષની જૈફ વધે સરદાર ખુશવંતસિંહ એક યુવાનની અદાથી સર્જન કરતા હતા.

જીવનના કોઈ પણ ક્ષેત્રની વ્યક્તિ એના વ્યવસાયમાં ઓતમ્પોત થઈ જાય. એનું ફદ્ય ઉર્મિમય બની જાય, ફળસ્વરૂપ એ એટલો આનંદ મેળવે કે તે સદાબહાર યુવાન જ થઈ જાય. એક પેશાનને હોજકીન્સની બીમારી હતી. દુર્ભાગ્યે એ રોગમાં દેખાતી ગાંઠ એક પણ નો'તી. અમે કોઈ ગાંઠના પરીક્ષણમાં એ બીમારી પકડી ન શક્યા. મારા બોસ ડૉ. કે. યુ. ઝાટકિયાસાહેબ કહે ડૉ. નાથુભાઈ પટેલને બોલાવો. એમણે નિદાન સાચું હોવાનું કહ્યું. અમે કોઈ ગાંઠ શોધી આપવાની વિનંતી કરી.

પેશાન્ટના ગળા પર હાથ ફેરવતાં ફેરવતાં તેઓ રીતસર સમાધિમાં ગયા. જરા વારે યંત્રવત્તુ મને કહે, ‘પેન લાવો’. આપી. એક ઠેકાણો નાનું બિંદુ કર્યું: અમને તો ત્યાં કંઈ ન જણાયું. સર્જનો ત્યાંથી નાનકડી ગાંઠ કાઢી જેના પરીક્ષણમાં રોગ દેખાયો. જેઓ પોતાના વ્યવસાય કે ધંધામાંથી આનંદ મેળવી શકે છે. તેઓ મહાભાગ્યશાળી છે. એમને પોતાના આત્માની ઉશ્રતિ કરવા બીજા દાનધર્મ, તપ, જ્યોતિ કરવાની જરૂર નથી. જે વ્યક્તિ પોતાના વ્યવસાયમાં ગારક થઈ ગઈ તેણે પોતાના આત્માની ઉશ્રતિનો માર્ગ પકડી લીધો. આવી વ્યક્તિનું સ્વાસ્થ્ય બહુધા સારું રહે છે સમયની કરચલીઓ એમનાથી દૂર ભાગો છે. એમના અવાજમાં વાર્ધક્યની જરા પણ અસર વર્તાતી નથી. ઘણા અવ્યાલ નંબરના ગાયકોને પચાસથી વધુ વર્ષથી સાંભળવાનું થતું રહ્યું છે. બહુધા એમનો સ્વર એવો જ સદાબહાર થઈ રણકતો રહે છે. ભીમસેન જોશી ૮૦ વરાયા પછી તો ગજબાના ખીલતા હતા. જુગાલબંધીમાં એમના સાથી કળાકાર અવ્યાલ નંબરના યુવાન ગાયક હતા. ભીમસેન જોશી એ ઉમારે પણ એક અવાનાવી તાના એવી બુલંદીથી પાકોરી ઊર્ધ્વા, એમના સાથી કળાકાર અભિભૂત થઈ ગયા. હૃદયના ઊડાણમાંથી એમના મુખમાંથી શાબ્દો સરી પડ્યા, ‘વાહ, ક્યા બાત હૈ.’

વ્યક્તિને યુવાન રહેવાનું બીજું અંગ એટલે સદા વિદ્યાર્થી. સદા નવું નવું શીખવાની ભાવના હૃદયમાં પ્રજ્વલિત હોય તો વ્યક્તિ ક્યારેય મનથી ઘરડી ન થાય. પોતાના ક્ષેત્રમાં જે કંઈ નવું આવતું જાય તેને શીખવું ને હૃદયમાં ઉતારવું. નવાં યંત્રો, કોમ્પ્યુટર આવ્યું તો શું કામ ન શીખવું. સદાસુહાગણાની પેઠે વ્યક્તિએ સદા વિદ્યાર્થી રહેવું જ જોઈએ. એની નવું શીખવાની ઉત્કંઠા પ્રજ્વલિત રહે, એ મનથી ક્યારેય ઘરડો ન થાય.

સમય સરતો જ રહે છે. ફેરફાર થતા જ રહે છે. ફેરફાર વાણી, વર્તન, લિબાશ કે સામાજિક વ્યવહારમાં થતા જ રહે છે. એને સમજવા, એમાંથી જે યોગ્ય લાગે તેને ગ્રહણ કરવા, યુવાન વિદ્યાર્થીઓ, જેઓનું જ્ઞાન તદ્દન નવુંનક્કોર હોય છે એમાંથી કંઈક ગ્રહણ કરવા એમના સ્તરે જઈ એમની સાથે દોસ્તી કરી શું કામ ન શીખવું! યાદ રહે, જીવનભર શીખતા રહીએ તોપણ અગાધ અજ્ઞાનના ભંડાર તો ભરાયેલા જ રહેશે. છતાં વ્યક્તિગત એક ઉત્કંઠા, એક તલપાપડતા કે આમ કેમ થયું? એટલી જિજ્ઞાસાનો દીપ હૃદયમાં જ્યાં સુધી જલતો રહેશે ત્યાં સુધી વ્યક્તિ ક્યારેય વૃદ્ધ નહિ થાય.

કસરત હજી પણ શીખવા માટે ને યુવાન રહેવા સૌથી ઉત્તમ અંગ છે. નિયમિત કસરતા

કરવાથી આપણા શરીરમાંથી ENDORFIN નામનું રસાયણ જરે છે. એનાથી વ્યક્તિને દિવસભર તાજળી ને સ્કૂર્ટ રહે છે. શરીરમાંથી જ નીકળેલ હોવાથી એની કંઈ આડઅસર થતી નથી. આપણા મગજમાં ઘણીબધી પુષ્ટ સ્ટેમસેલ હોય છે. એમને કસરત મળે તો એમાંથી બીજી નવી સેલ કે જ્ઞાનતંત્ર જન્મે. ઉંમર વધતાં આ કિયા ધીમી પડે છે. કસરત કરવાથી ફરી આ પ્રોસેસમાં ઝડપ આવે છે. મૌંડની મેરિસિનના જનક હિપોકેટીસે ત્યારે જ આજથી બે હજાર વર્ષ પહેલાં કહેલું છે કે, કસરત વ્યક્તિ માટે સૌથી સારી દવા છે.

“Exercise is mans best medicine”. કસરત, ખાસ કરીને ચાલવાની કસરત તન ને મનથી જ થવી જોઈએ ચાલવામાં ગતિ લયબદ્ધ, યોગ્ય ઝડપ, પુરેપુરું મન ને તનનો તાલમેલ હોવો જ જોઈએ. ચાલવાની કસરત સંગીતના પરફોર્મન્સ જેવી જ લયબદ્ધ હોવી જોઈએ. યાદ રહે, એવું કરતાં ફક્ત એ કસરત નથી રહેતી, એક યોગ બની રહે છે. દિલ દઈને કંઈપણ કામ કરીએ તો ઊળી નીકળે છે. કસરતનું પણ એવું જ છે. કસરત ફક્ત કસરત ન રહેતા એક યોગ્ય પ્રક્રિયા બનવી જ જોઈએ.

એ બધું કરતાં અવસ્થા તો વરતાશો જ, એને બહુ જ પ્રેમથી સ્વીકારવી. કોઈ પણ

નકારાત્મક ભાવ હૃદયમાં ન ભરવા. ખુલ્લા મને વાસ્તવિકતા સ્વીકારતાં એની અસર ઓછી થાય છે. ઘડપણમાં ખાસ કરીને યાદદાસ્ત પર વધુ અસર થાય છે. એને માટે અમુક વસ્તુ ક્યાંક રાખવી ને થોડા દિવસ બાદ તે ક્યાં રાખી છે. તે યાદ કરવું. આવી ઘણીબધી કસરતો છે. છતાં શબ્દરચના-કોસવડર્સ ભરવા જેવી મગજની કસરત બીજી કોઈ નથી. ભલે હિણોપના થઈ જાય પણ કહીશ કે કૂતરું પૈકું જુએ ને ટાંગ ઊંચી કરે તેમ ક્યાં પણ કોસવડ્ર્ઝ જોયા કે તેના પર તૂટી પડવું. આ ટેવ યુવાનીથી નહિ બચપણાથી જ હોવી જોઈએ. વાર્ધક્યમાં યાદદાસ્ત માટે એ જબરુ ટોનિક છે. જે વ્યક્તિ પ્રેમથી આ કિયા કરતી રહેશે તેની યાદશક્તિ પ્રમાણમાં બહુજ ઓછી ક્ષીણ થશે. હઠયોગ આ કિયાને યોગ્ય ગણો છે.

યાદ રહે, વ્યક્તિ જ્યાં સુધી આળસને દૂર રાખો, કસરત ને અન્ય ઘરકામ બરાબર કરતી રહે ત્યાં સુધી એને વાર્ધક્યની અસર ઓછી જ વર્તાય છે. ફક્ત યોગી જેવા કપડાં પહેરવાથી કે યોગ વિષે પુસ્તકો વાંચવાથી કે કોઈ બાબાની શિબિર ભરવાથી કંઈ ફાયદો થતો નથી. Charity begins at home - આપ મૂઢ્યા વિના સ્વર્ગ ન જવાય.

(સદગત લિખિત સાહિત્ય-સંચયમાંથી સાભાર)

અંબીકા બેગ હાઉસ

: ઉત્પાદક અને વિકેતા :

સર્વ પ્રકારની લેડીજ બેગ્સ, સ્કૂલ બેગ્સ,
મની પર્સાસ અને કોમ્પ્લીમેન્ટરી આઈટમ્સ

૩૨૧, અબુલ રહેમાન સ્ટ્રીટ, કોફક માર્કેટ પાસે, મુંબઈ - ૪૦૦ ૦૦૩.
ફોન : ઓફિસ : ૨૩૪૩ ૫૪૨૯, ૨૩૪૩ ૮૪૬૪ • ફેક્સ : ૫૭૩૫ ૬૦૪૪

લક્કી બેગ હાઉસ

૬૫, મારલેન રોડ, BST ક્વાર્ટ્સ સામે, મુંબઈ - ૪૦૦ ૦૦૮.

ટેલિફોન : ૨૩૦૨ ૧૬૪૨, ૨૩૦૨ ૧૬૪૪

www.luckybaghouse.com

જેને ગાંઠે તેની ગાંઠ

ડૉ. ગુલાબ દેટિયા

મન મૂંજવણમાં અટવાતું હોય, ઉપાય ન સૂઝતો હોય, ઉકેલ કયાંય ન દેખાતો હોય ત્યારે શું કરવું? માથે હાથ દઈ બેસી રહેવું? ના, એક કલ્યાના મનમાં આવે છે. એવે વખતે જેમાં ઘણી ગાંઠો પડી હોય એવી દોરડી હાથમાં લોવી જોઈએ. ગાંઠો ઉકેલવાના કસબુ અજમાવવા જોઈએ. ગાંઠ છૂટે છે ત્યારે મનને મજા આવે છે, મન હળવાશ અનુભવે છે.

ગાંઠ તો કોઈ પણ બાંધી શકે, પરંતુ ગાંઠ ગાંઠમાં ફેર. અનુભવીએ દીધોલી ગાંઠ ગણતારીપૂર્વ કની અનો રીતાસરની હોય. અણસમજુ માણસ તો બાંધી દે, પણ એની પાસે પરિણામનો બ્યાલ ન હોય. એનો વિચાર ત્યાં સુધી ન લંબાતો હોય. કોઈકને ગાંઠ બાંધતા જોઈએ ત્યારે એના ચહેરાના હાવભાવ એ પ્રક્રિયાની સાક્ષી પૂરે છે. અણઆવડતવાળો દાંત કચકચાવીને અને દોરી કસકસાવીને બાંધે છે. બળ અજમાવે છે. પોતાનો શાસ રોકે છે અનો ગાંઠ પર ગાંઠ થોપતા જાય છે. ઉપરાઉપરી બે-ચાર ગાંઠો બાદ એને હાશ થાય છે. એને પૂછીએ આ બાંધેલું છોડવું હશે ત્યારે શું કરવું? કહેશો: એ તો એક જ ઉપાય છે

એક ઘા ને બે કટકા. કાપી નાખવાનું. ન હું ઉકેલી શકું ન અન્ય કોઈ. આત્માતિકપણું તો આવું જ હોય ને! જેમ કોઈના નઠારા અક્ષર. આપ લિખે ખુદા પઢે. ન પોતે વાંચી બતાવે ન અન્ય કોઈ.

બાંધનાની બીજી બાજુ મુક્તિ છે. જે મુક્તિનો વિચાર કરીને બાંધે છે તે કસબી છે. એવા બાંધનમાં મોકળાશ હોય છે. કેટલીક મોકળાશો પણ બાંધનથી વધુ બંધિયાર હોય છે. ગાંઠ બાંધવાનું નિરીક્ષણ અને અનુભવથી શીખાય છે. બાંધનાર મનમાં ગોઠવણ કરે, આંગળાની કળા અજમાવે અનો એવા સંકલ્પ સાથે બાંધે કે ખપ પડે ત્યારે ગાંઠ છૂટી શકે. આજકાલ ગાંઠની જગા ચાંપ, બટન કે ક્લિપે લીધી છે. છતાંય જ્યાં સુધી બાંધન રહેશે ત્યાં સુધી ગંથિ તો રહેશે જ.

સમજુ સંગીતકાર ઓછા સ્વરથી કામ લે, મોટો ચિગ્રકાર ઓછા રંગરેખાથી ઉઠાવ લાવે, ડાખ્યો સાહિત્યકાર ઓછા શબ્દોથી ઘણું કહી દે. તેમ કસબી બાંધનાર ઓછી ગાંઠથી મજબૂત બાંધે છે. ત્યારે સમજાય છે મજબૂતી અનો

ચુસ્તીનો સંબંધ ગાંઠોની સંખ્યા પર નહિ કસબ પર નિર્ભર હોય છે. ગાંઠ ગાહ્નો કે ગૂમડું ન બની રહે, પણ ફૂમતું બનો તો કળા. ધીરજનાં ફળ સર્વત્ર મીઠાં. કળાની વાડીનો પણ એ જ નિયમ છે.

ધરમાંથી, આડોશપાડોશમાંથી કે ફળિયામાંથી જ્યારે જ્યારે કોઈ પરદેશ એટલે કે મુંબઈ સિધાવવાનું હોય ત્યારે એ વિદાયનો પ્રસંગ એક ધર પૂરતો ન રહેતા આસપાસના સૌને પોતીકો લાગતો. ગામડામાં રહેનારને મુંબઈ પરદેશ લાગતું.

ધરના આપ્તજનાં તો જાતજાતની તૈયારીમાં ખૂંપેલા રહે. આ સાથે લઈ જવું અને આ ન લઈ જવું એ નિર્ણય જ વિકટ લાગે. મળવા આવનાર મુંબઈમાં વસતા પોતાના સ્વજનનો માટે નાનું-મોટું સંપેતરું આપવાનું ન ભૂલે. કાગળપતર પણ આપે. સંપેતરામાં મીઠાઈ ઉપરાંત, અથાણું, ખારેક, બોર, મગફળી, અરે જુવારના સાંઠા સુધ્યાં આપવામાં બાધ ન સમજે. વસ્તુઓ કરતાં લાગણીઓ બળૂકી હોય. ગામમાંથી કંઈક મોકલવું, ખેતર-વાડીનું કે ધરનું બનાવેલું, ધરની સુગંધથી ભીનુંભીનું મોકલવું એ જ પ્રબળ ભાવના. આ રીતે ભેટ મોકલીને સ્નોહ-વાત્સલ્યની પ્રતીતિ જાતને જ દેવાની હોય છે. લઈ જનાર માટે આ બધું ઉપાધિરૂપ પણ થાય. શું કરે, લાચાર.

પતરાની ટ્રેક, બિસ્તરા, મોટા થેલા, ગૂઢી અને ટીમણાના ડબાને બરોબરના બાંધવાના હોય. એ માટે કાથીની દોરી તૈયાર હોય.

આવી બાંધસાંધના નિષ્ણાત ફળિયામાં એકાદ મળી આવે. જનારના ઘરેથી એને તો તોહું પણ આવે. એનું કામ માગ ગાંઠો બાંધવાની ફાવટ એટલું જ નહિ, એ તો બોગ-બિસ્તરાની વસ્તુઓની ગોઠવણી જાણો. વધુ કેમ સમાવવું એ એને આવડે. આજે બોગને દોરી બાંધવાનું તો છૂટી ગયું છે, પણ હજી ગોઠવણીની કળા દાદ માર્ગી લે છે. સુવ્યવસ્થિત બોગ ગોઠવનારા માટે મને ધણું માન છે.

પતરાની ભારે પેટીને ચારેબાજુથી એવી રીતે બંધ બાંધે કે મુસાફરી દરમ્યાન પેટીના મિજાગરા ઢીલા પડી જાય ને ઢાંકણ રજ લેવાનું વિચારે તોપણ બાંધેલા બંધને લીધે બધું હેમખેમ પાર પડે.

ગાંઠના પણ બો-ચાર જુદાજુદા મકાર છે. ગાંઠ પાકી તો હોય જ, પણ પાઇ કલ્યાણી હોવી જોઈએ. બેઉ ગુડા સાથે જોઈએ.

ગાંઠ બાંધવાનું માણસને કોણો શીખવ્યું હશે? સંભવ છે વનસ્પતિના ગુંથાયેલા વેલા જોઈને એને આ કળા મળી હોય. બીજી એક શક્યતા વધુ સાચી લાગે એવી છે. બાળક માતા-પિતાને ગળે પોતાના હાથ વીટાળી દે

અને બળ કરો તોપણ એ બાંધન ન છૂટે.
અમાંથીય ગ્રંથિનો ખ્યાલ આવ્યો હોય. પછી
તો ગાંઠ બાંધવાની એકસરખી રસમો બધે
પહોંચી ગઈ.

ગાંઠ બાંધવી અને ગાંઠ છોડવી એ ટચ્યુકડો
ઘોગાનો પ્રકાર છે કે ધ્યાનનો નમૂનો છે એ
કોઈ પ્રતિપાદિત કરી દે તો ચોકી ન જતા.
બસે વખતો એકધ્યાન થવું પડે છે. ધ્યાન
આદુંઅવળું ગયું, વાતોમાં પડવા તો ગાંઠ
બગડી. કાં તો જરૂર કરતાં વધુ ચુસ્ત થઈ
વસ્તુનો આકાર બગાડે કાં ઢીલી રહી ધાર્યું
કામ ન આપે.

આપણી ભાષામાં ‘બાંધછોડ’ કેવો મીઠડો
શબ્દ છે. બન્નો વિરોધી દેખાતી, પણ ખરેખર
તો સિક્કાની બે બાજુ જોવી બે બાબતોને એક
જ શબ્દમાં ગૂંથી લીધી છે. એવું ય ખરું કે
દુનિયામાં બાંધનાર કરતાં છોડનારા ઓછા
મળવાના. ગૂંચવનાર કરતાં ઉકેલનાર ઓછા
મળવાના.

ગાંઠ એટલે આગ્રહ. ગાંઠ એટલે સંકલ્પ.
ગાંઠ કશુંક જોડે છે. સંલગ્ન કરે છે. જ
વેરવિભેર છે તેને એકન્તિત કરે છે. એકહથ્ય
કરે છે.

ધાસના પૂળાને ધાસના છોડથી ગાંઠ મારી.
નળતણાની ભારીને કોઈ વેલાથી બાંધી.

પોટલાં-પોટલીના ચાર છેડા બાંધ્યા. પોતાના
જ વિખરાયેલા કેશને ચોટલા કે ચોટલીરૂપે
બાંધી શૂંગાર કર્યો.

ધોતિયાં, કછોટા કે ભેટની ગાંઠ, પાણી
ભરવા ઘડાને કાંકે બાંધેલી દોરાની ગાંઠ,
ગંથનાં પૂજો એકન્તિત રહે માટે બાંધેલી દોરી,
વસ્ત્રને ગાંઠ દષ ઝાડની ડાળે બાંધેલી ખોઈ,
માતાની પીઠે ઝૂલતા બાળકનો ઝૂલો, દાંપત્યને
મદમધાવતી છેડાછે કીની ગાંઠ, આપણો
સાંકળવા માટે કેટકેટલું બાંધીએ છીએ.

પિતા પોતાના દીકરાને બૂટની દોરી
બાંધતા શીખવે છે ત્યારે કેટલો મોટો પાઈ
શીખવી દે છે! વસ્ત્રને સાંધવા દોરાને છેડે
આવતી ટચ્યુકડી, કઠણ, મક્કમ ગાંઠ યાદ આવે
છે. દોરાને આરંભે ગાંઠ આવે તો નડે અને
છેડે આવે તો ફળે.

સોય અને દોરાના પ્રતીકથી મહાવીર
સ્વામીએ કહેલું: આત્મા એ સોય છે. જ્ઞાન
એ દોરો છે. સોયમાં દોરો પરોવેલો હોય
તો પડી ગયેલી સોયને ઊચકવામાં સુગમતા
રહે. જ્ઞાન પડી ગયેલા આત્માનો પણ ઉદ્ધાર
કરી શકે છે.

મનમાં વાળેલી અનુચ્ચિત ગાંઠ પૂર્વગ્રહ
લાવે છે અને ઉચ્ચિત ગાંઠ સંકલ્પને દઢ કરે

છે. ગાંઠને પોતાને કામ પૂરું થયે છૂટવામાં રસ હોય છે.

અંગ કપાવવાનું કોને ગમે! ગાંઠ વાળતી વખતો સાવધ રહીએ તો છોડતી વખતો નિરાંત રહે.

કાયદા, નિયમ, બંધારણ, રીતિરિવાજ ઘડનારા વિકલ્પ ખુલ્લા રાખીને ચાલે તો બંધનમાં મોકણાશ અનુભવાય.

આજના વખતમાં કોઈ પણ વસ્તુને ફરીફરી વાપરવાનું વલણ ઘટતું જાય છે. વાપરો ને ફેંકોની ફેંશન વધતી જાય છે. ગાંઠ છોડવી એટલે ફરી વાપરવાની સમજ અને ગાંઠ કાપવી એટલે અતિઉત્સાહમાં બિન્નાબિન્ના કરવાનું માનસ.

બંધનને બારીકીથી જોતાં ઘ્યાલ આવે છે કે દોરીના બે કે વધુ છેડા કેવા ઉપર-નીચેથી પસાર થઇને વ્યૂહ રચે છે. એક છેડો ખેંચતાં ગાંઠ જડબેસલાક થતી જાય છે.

બીજુ દોરી ઉકેલતાં ગાંઠ ઢીલી પડે. છોડવાના કામમાં કસોટી હોય છે. પારખું બંધનના વળાંકને ઓળખે છે. મુક્કિતનું બારણું શોધી કાઢે છે. પછી તો સિમ સિમ ખૂલ જા.

બંધતી વેળા કળ અને દૃઢતા જોઈએ. છોડતી વેળા કળ અને શાલીનતા જોઈએ.

આપણા સંબંધોમાં, વ્યવહારોમાં, વર્તનમાં, સ્વભાવમાં આપમેળે જાણતાં કે અજાણતાં ગાંઠ પડી જાય છે. સૂક્ષ્મ ગાંઠ ઝર ઉકેલાતી નથી. ખૂંચે છે. પજવે છે. અતૂટ મૈગી માટે સ્વામી આનંદ કહેતાઃ રેશમની ગાંઠ ને ઉપર તેલનું ટીપું.

દોઢ ડાંચો માણસ ન ગમે, પણ સરળ દોઢ ગાંઠ ગમો છે. બાળક પણ જે ની બંધાડોડ કરી શકે. કમલદલ જેમ ખૂલતી અને ઝૂભતા જેવી શરીરતી દોઢ ગાંઠ અમસ્તીય ગમો છે.

મો. : ૯૮૨૦૬ ૧૧૮૫૨

શ્રી ક.વી.ઓ. સેવા સમાજનું બિનદ્યાદારી મુખ્પત્ર

સ્થાપના : ૧૯૪૭

વર્ષ : ૭૬

પગદંડી

અંક : ૦૧

એપ્રિલ ૨૦૨૩

- : માનદુંતનીઓ :-

અધિન માલદે, ચંદ્રકાન્ત નંદુ, સંજ્ય છેડા

મુદ્રક - મકાશક : શ્રી અધિન પી. માલદે

પ્રકાશન સ્થળ : શ્રી ક.વી.ઓ. દ. નવી મહાલન વાડી, તજે માણે,
૮૯/૧૦૧, કેશવજી નાયક રોડ, મુંબઈ - ૪૦૦ ૦૦૮.

ફોન નં : ૨૩૭૧ ૪૬૭૪

www.kvoss.org. - email : pagdandi@kvoss.org

દાઈપ્સેટિંગ : ધીરેન મુરજુ ગાલા (કોટડા(રોહા) - ફાટ)

મોબાઈલ : ૮૮૩૩૪૪૧૦૮૦

મુદ્રણ સ્થળ : મેધાટ કલર કાફ્ટર્સ,

૪૨, આઈલિયલ ઈન્ડ. એસ્ટેટ, સેનાપતિ બાપુભાઈ માર્ગ,
લોઅર પરેલ, મુંબઈ - ૪૦૦૦૧૩. ફોન : ૨૪૮૨ ૧૯૬૪

- : લવાજમ :-

૧૫ વર્ષ : રૂ. ૧,૦૦૦/- છૂટક નકલ : રૂ. ૧૫/-

ચેક/ડ્રાફ્ટ શ્રી ક.વી.ઓ. સેવા સમાજને નામે લખવા.

જિઓ હેરિટેજ ડેવલપમેન્ટ

* દલપતરામ દાણીધારિયા *

પૂર્વ ભૂમિકા:

જાણીએ છીએ તેના કરતાં નથી જાણતા અનું પ્રમાણ ઘણુબધું વધારે છે. જેમને જાણવું છે એમને માટે હંમેશાં દરવાજા ખુલ્લા હોય છે. આશ્રયભાવ જ્યાં સુધી જીવંત હોય ત્યાં સુધી આ શક્ય છે.

હરિ અનંત હરિ કથા અનંતા છે. આસપાસ જ છે. સંખ્યા અને સમય અમાપ છે. અંકોમાં ન જઈએ. કમનો સમજીએ.

શરૂ છે તેનો અંત છે. આપણો મધ્યમાં છીએ.

કહેવાય છે કે ભૂતકાળમાં એક વખત એમ બન્યું હતું. બ્રહ્માંડમાં બે વિશાળ ધગધગતા ગોળાઓ આપસમાં ઘડામું કરતા ટકરાયા હતા. એક લાંચામાંથી અનોક લાંચા અન્નિ-જવાળાઓથી ભડભડતા એકબીજાની આસપાસ ફરવા લાગ્યા. એમાંનો એક ગોળો ધીમેધીમે ઠરવા માંડ્યો. તેની ગરમીથી થયેલ વરાળનાં વાદળાં બન્યાં. થરના થર બનેલાં વાદળાંમાંથી વાતાવરણ સર્જાયું.

વર્ષો સુધી અનરાધાર વરસાદ વરસતો

રહ્યો. વિશાળ મીઠા પાણીનાં સરોવરો, દરિયાઓ રચાયાં. ધગધગતા ગોળાના પેટાળની ગરમી જવાળામુખીથી લાવારસ ઓકતી હતી. તેનાથી પહોડો રચાયા, ખીણો બની. ઉબડખાબડ ધરતીનું પડ, નીચેના લાવારસના ઠરતા જતા રગડા ઉપર, ધીમેધીમે પોપડી સ્વરૂપે જામતું ગયું અને જમીનો બની. કરોડો વર્ષ લાગ્યાં બધું શાંત પડતા. મીઠા પાણીના દરિયાઓ ખારા થયા. આકાશમાં અને ધરતીના પડ ઉપર અનોક જાતના વાયુઓ, જળ, અન્નિ, વીજળીઓથી અનોક જાતની પ્રક્રિયાઓ, રાસાયણિક, ભૌતિક ઘટનાઓ બનતી જતી હતી.

કોઈ એક સદ્દભાગી ક્ષણો આકાશમાંથી કોઈ એક તત્ત્વ પાણીમાં પડ્યું, અને પ્રથમ જીવની રચના થઈ. વાતાવરણમાં કાર્બન ડાયોક્સાઇડનું પ્રમાણ ઘણું હતું. સજીવને ટકાવી રાખવા એવી ઘટના, વાતાવરણની અનુકૂળતાઓ બની કે સૂક્ષ્મ જીવાણું ઓંકિસજન વિના, અને ઓંકિસજનથી જીવી શકે તેવાં નિર્મણ થવા માંડ્યાં.

ઉત્કાંતિની શરૂઆત થઈ, વનસ્પતિ અને જીવસૂચિનું સમુક્રના તળિયામાં નિર્મણ થયું.

ઉથલપાથલો હજુ ચાલુ જ હતી. હજુ સુધી ચાલુ છે. ચૈતન્યનો મહારાસ, બુદ્ધિનો ન સમજાય તેવી અનંત કુદરતી લીલાઓ ચાલતી રહી છે. કમશ વિકાસની ઘટનાઓ પરસ્પર અવલંબનથી વૃદ્ધિ પામતી હતી. માછલી, મગાર, પ્રાણીઓ, અને સાથે જ લીલા, કૂગા, વેલીઓ, છોડવાઓ, મહાકાય વૃક્ષો અને મહાકાય પ્રાણીઓ બન્યાં. કરોડો વર્ષના સમયગાળાઓમાં વિકાસ અને નાશનો ખેલ ચાલતો રહ્યો. એમાંથી બચી જવું, એમાંથી કોઈ ટકી રહે, એવો કમ બનતો રહ્યો અને આજની દુનિયા બની.

હજુ પણ એ જ કમ ચાલી રહ્યો છે. બે-ગણ વખત બધું નાશ પામ્યું. ટક્યું તેમાંથી ફરીથી વિશ્વ બન્યું. અત્યારે જે કઈ છે તે હવે નાશ પામવા તરફ ગતિ કરી રહ્યું છે. વાવાડોડા વિનાશ વેરે છે. ધરતીંકપો અટક્યા નથી. જંગલો સળગો છે. ઱લેશિયરો પીગળી રહ્યા છે. સમુદ્રની સપાટી ફરી એક વખત જળમલયથી સર્વનાશ કરવાની છે. આ બધી ઘટનાઓની છાપ ધરતીના પડ ઉપર સચવાઈ રહી છે. ભૂતકાળની ભવ્ય ઘટનાઓને, છપાયેલી, સચાવાયેલી ઉકેલવાનું, સમજવાનું, સમજવવાનું કામ ભૂવૈજ્ઞાનિકો, ભૂસ્તરશાસ્ત્રીઓ કરે છે. એનો સાક્ષાત્કાર આ ગણ દિવસ (૧૧, ૧૨, ૧૩ ફેબ્રુઆરી ૨૦૨૩) દરમિયાન કચ્છની ભૂસ્તરનિષ્ણાતો સાથેની યાત્રા વખતે થયો. ભૂતકાળની ઉત્કાંતિની ભવ્ય

ઘટનાઓની છાપ જોવા, સમજવા, ટકાવી રાખવા જિઓ હેરિટેજ વિકસાવવાનું સમજદારીભર્યું કામ છે. જે થઈ રહ્યું છે.

ભૂસ્તરનો ઇતિહાસ ધરાવતાં અગત્યનાં સ્થાનોને સાચવવા જિઓ હેરિટેજ સાઇટ વિકસાવવા પોલિસી ઘડવા માટે રાષ્ટ્રીય કક્ષાનો એક સેમિનાર, કોન્ફરન્સ અને ફિલ્ડ ટ્રીપ સાથેનો વર્કશૉપ કચ્છ યુનિવર્સિટીના જિયોલોજી વિભાગ અને સોસાયટી ઓફ અર્થ સાયન્ટિસ્ટ લખનગી ઉત્તર પ્રદેશના સહયોગથી યોજાઈ ગયો, જેનું નામ “કચ્છ પેલીઓ રીફટ બેઝિન એન આઈડિયલ ટેકનોકન્નીક્સ એન્ડ સો ડીમેન્ટરી પોકેજ ફોર ઇન્ડિયન જિઓ હેરિટેજ” એવું હતું.

જે માં નોંશનાલ કક્ષાના ૧૦ થી ૧૨ ભૂસ્તરશાસ્ત્રીઓ અને દેશની જિયોલોજી કોલેજના ૫૦ જેટલા વિદ્યાર્થીઓ જોડાયા હતા. દેશની ભૂસ્તરશાસ્ત્રાની અદ્ભુત રચનાઓમાં રાજસ્થાન અને કચ્છનું મહત્વ વિશિષ્ટ અને આગવું છે. વિકાસની દોડમાં આ પૃથ્વીનો જીવંત ઇતિહાસ હોય તેવાં સ્થાનો, રચનાઓ નાશ પામી રહ્યાં છે. દુનિયામાં ૧૭૧ જગ્યાએ જિઓ પાર્ક બન્યા છે, પણ ભારતમાં હજુ સુધી એક પણ નથી. યુનોસ્કોના નિષ્ણાતોએ ભારતના અધિકારીઓને કહ્યું કે, “તમારી પાસે તો વિશ્વમાં કયાંય ન હોય તેવી ભૂસ્તરીય વિરાસતો છે. તમારે એને સંરક્ષિત કરવા

પગલાં ભરવાં જોઈએ.” તેથી હવે તેને બચાવવા રાષ્ટ્રીય લેવલની પોલિસી ઘડાઈ રહી છે. એ અંગેની જાગૃતિ લાવવા અને સમજ વિકસાવવા આ વિશેષ સેમિનારનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું.

માત્ર ભૂસ્તરરચના જોવા, સમજવા કોઈ નહીં આવે. બધા જાગૃત નાગરિકો, સર્વ સામાન્ય માણસો આનું મહત્વ સમજશે ત્યારે આ સ્થળોનો બચાવ થશે. એટલે આવાં સ્થળોને માર્કિંગ કરી, અન્ય સાંસ્કૃતિક, પ્રાદેશિક ઘટનાઓ અને સ્થળો સાથે જોડી, જિઓ હેરિટેજ સાઇટ તરીકે વિકસાવવાની વિગતો આ સેમિનારમાં ચર્ચવામાં આવી.

ઇતિહાસ, પ્રાદેશિક કલા-કારીગારીઓ, વનસ્પતિ અને પ્રાણીસૂચિનું વૈવિધ્ય, મહત્વનાં જોવાલાયક સ્થળો સાંસ્કૃતિક પરંપરાઓ સાથે જોડીને આ જિઓ હેરિટેજ વિકાસ પેકેજ તૈયાર થઈ રહ્યું છે.

ભૂસ્તર વૈજ્ઞાનિકો સાથે કચ્છ, અભ્યાસ ભમણા.

(૧૨-૧૩ ફેબ્રુઆરી ૨૦૨૩, મ્રવાસ નોંધ, સારતારણ.)

ભુજિયા દુંગર પર એક જગ્યાએ થોડાં વર્ષો અગાઉ એક ભૂસ્તરશાસ્ત્રી દ્વારા એક જગ્યા શાંખવામાં આવી હતી જ્યાંથી ૧૦૦ કિલોમીટર નીચેથી પૃથ્વીના પેટાળનો રોડો ઉપર સુધી બહાર આવ્યો હતો અને ચારેતરફ ફેંકાયો હતો.

બિગબેંગ પછી, પૃથ્વીની રચના વખતે જ્યારે ધગધગતા ગોળા સ્વરૂપે પૃથ્વીનો ગોળો છૂટો પડ્યો ત્યારે ધરતીના પેટાળમાંથી લાવારસના ફુવારા ઊડતા હતા. તેને ઠરતા, હજારો વર્ષ લાગ્યાં. તે વખતે પૃથ્વીના કેન્દ્રમાંથી સણગતો લાવારસનો રોડો, અનેક પદાર્થોના રસ જેવો, જ્યાંથી જગ્યા મળી ત્યાંથી બહાર ફેંકાતો હતો. તે રોડો ભુજિયા દુંગરમાં એક-બે જગ્યાએ જોવામાં આવ્યો હતો.

ક્રેટલાંક વર્ષો પહેલાં એક સંશોધક ભૂસ્તર વૈજ્ઞાનિકે તેના નમૂના એકગ્ર કર્યો હતા. તેની ઉપર સંશોધન પેપર લખ્યું હતું. તેમણો આ વાત કરી અને એ જગ્યા બતાવવા પહેલા તેઓ જોવા ગયા તો મળી નહીં, કારણકે તેની ઉપર સ્મૃતિવન બની ગયું છે. રોડો ઊડ્યો હતો તે એક પથ્થર પર ચોટેલું એક ટીપું તેઓ મને બતાવવા માટે લઈ આવ્યા. મેં એ પથ્થરને સાચવી રાખ્યા છે.

આખી દુનિયામાં આવી આ એક જ જગ્યા છે તેમ તેમણો કણું. જેની સ્મૃતિ, નિશાની, સ્મૃતિવનમાં દરાઈ ગઈ છે. વિકાસને નામે આવા કૂત્રિમ ભૂકંપો હજુ પણ રોજ ચાલુ છે, જે માનવસર્જિત છે. આપણો તેના મૂક સાક્ષી છીએ. માટે જ જરૂર છે જિઓ હેરિટેજ સાઇટ માર્કિંગ કરવાની અને સંરક્ષિત કરવાની.

ઉત્કાંતિની ઘટનાઓનો ચાર્ટ જોવા-સમજવા જેવો છે. પૃથ્વીની રચના થઈ.

ગોડવાના નામે વિશાળ મહાદ્વિપમાંથી બધા ખંડો જુદા પડ્યા. એ બધી ઘટનાઓથી આજ સુધીની ઉથલપાથલોની છાપ, તવારીખ કચ્છની જમીનો પર સચવાઈ રહી છે. દુનિયાનાં આ આશર્યો આપણા ઘરમાં, કચ્છમાં જોવા મળે છે. દુનિયા જોવા આવે છે, પણ આપણાને ખબર નથી અને ખબર પાડવાની, જાણવાની પરવા પણ નથી. આમ જ ચાલશે. જોવા સમજવા આવનારને બતાવવા માટે પણ આપણો જાણવું પડશે. ઉત્કાંતિના ચાર્ટમાં જે કમ છે. તેની સાબિતીઓ કચ્છમાં જોવા મળે છે.

માતાના મઠની લિંગનાઈટની ખાણોવાળા વિસ્તારમાં રસ્તાને કિનારે ઊભા રહી અનુભવી ભૂસ્તરશાસ્ત્રીઓ જે વાતો સમજાવી એ આ પ્રમાણો છે. પ્રાગૌત્તિહાસિક કાળની મહાકાય નદીઓ, તળાવોથી બનેલો આ વિશાળ વિસ્તાર હતો. એમાં કેલ જેવી મહાકાય માછલીઓ, (સી-કાવ) અને ડોલિફનની પરદાદી (ઈઝ્ટોસોરસ) જેવી માછલીઓ અને નાના-મોટા અનોક દરિયાઈ જીવો, મગરો, કાચબા જેવા કરોડરજુ ધરાવતા જીવો પાણીમાં અને જમીન પર હરતા, ફરતા અને તરતા હતા. કચ્છના આ વિસ્તારમાંથી અને બીજા રાપર, ભચાઉ વિસ્તારમાંથી પણ આવાં બધાં પ્રાણીઓના અશિં અવશોષો મળ્યા છે. મોહનસિંહબાપાના ફોસ્સિલ પાર્કમાં સી-કાવસિં અશિં છે અને ઈઝ્ટોસોરસનું અશિં કંકાલ અર્થ સાયન્સ વિભાગ, કચ્છ યુનિવર્સિટીના જિયોલોજી મ્યુઝિયમમાં છે. ધોળાવીરા ફોસ્સિલ

પાર્કમાં તાજેતરમાં ઈઝ્ટોસોરસ માછલીનું વિશાળ પૂતળું બનાવીને મુક્યું છે. પણ તે માછળી કરતા ડાયનોસોર જેવું વધારે લાગે છે. પથ્થરની લાંબી તકતીમાં વિગત પણ લખી છે.

ડોક્ટર વિવેશ કપૂર સાહેબ વિગતો સમજાવું (તેઓ વર્ટિફિક્સ કરોડરજુ ધરાવતા પ્રકારના જીવાશ્મીઓના અભ્યાસું નિષ્ણાત છે) એક સમયગાળો, તબક્કો, કરોડો વર્ષ પહેલાં એવા હતો કે જ્યારે કચ્છની ભૂમિ ઉપર પ્રાગૌત્તિહાસિક કાળ કરતાં પણ પહેલાં હજારો કરોડો વર્ષ પહેલાં જિરાફ, હાથી, ગોડાઓ જેવાં પ્રાણીઓ હ્યાત હતાં. તેમના અશિંઓ રાપર, ભચાઉ વિસ્તારમાંથી મળ્યા છે. તે કચ્છ યુનિવર્સિટીના જિયોલોજિકલ મ્યુઝિયમમાં રખાયા છે.

માતાના મઠની જમીનાની ટેકરીઓની રચનામાં ગામની બહારના રોડના વળાં ક આસપાસની ટેકરીઓ બીજી ટેકરીઓ કરતાં જુદી દેખાય છે. લાલ રંગની માટી તો કચ્છમાં ઘણી જગ્યાએ દેખાય છે, પણ અહીં તેમાંથી ગૂમડા જેવા દેખાતા પથ્થરો અને રતુમડા, લોખડના કાટ જેવા રંગના કે આછા ડાર્ક ગુલાબી જેવા રંગની જમીન ટેકરીઓ છે. રિવા હોટલાની સામા ભાગની ટેકરીઓની અંદરના ભાગે મળેલી રાતી માટીના પડોના નમૂના લેવા નાસાના આઠ-દસ વૈજ્ઞાનિકો અહીં આવીને બે-ગાળ અઠવાડિયાં રહી ગયેલા.

ડૉ. સુભાષ બંડારીસાહેબે (ભૂસ્તરશાસ્કી) જણાવ્યું કે, પૃથ્વી પર એક સમયગાળો એવો હતો કે પંચમહાભૂતોનાં તત્ત્વો, જળ, વિવિધ પ્રકારના વાયુઓ, જવાળાઓ રૂપે અંનિ, લાવા રૂપે પૃથ્વીતત્ત્વ, માટી, રાસાયણિક ધૂમાડાઓથી, ઘડકાઓથી, વીજળીના ચમકારાઓથી ખાનીજોથી, રસાયણોથી ખદબદતું હતું. અંસિડની વર્ષાઓ થતી હતી. એ સમયગાળામાં રાસાયણિક સંયોજનોની આ લાલ રંગની માટીની રચના થઈ છે. તેમાં જે રોસાઈટ નામના તત્ત્વનું પ્રમાણ છે. આશર્યની વાત એ છે કે મંગળ પર ગયેલું ધાન જ્યાં ઉત્તર્યું હતું ત્યાંની જમીનના નમૂના લીધા હતા, તે વિસ્તારની માટી પૃથ્વી પર લાવી તેનું વિશ્લેષણ કરતાં તે માતાનામણની આ જગ્યાની માટી સાથે સરખાવતા તેમાં ૮૫% સરખાપણું જોવા મળ્યું હતું. વારંવાર તો મંગળ ગ્રહ પર જવાય નહીં, તેથી મંગળની રચના થઈ તે સમયગાળો, તેમાં મળ્યાં તે તત્ત્વો પરથી અનુમાન કરવામાં મદદરૂપ થશે. તે વખતનું હવામાન અને સ્થિતિ, પરિસ્થિતિનો અભ્યાસ કરવામાં આવશે અને મંગળ પર એવું જ હવામાન, એવો સમય કેટલાં કરોડ વર્ષો પહેલાં હતો તે જાણવા માટે આ જગ્યાની માટી ઉપયોગી થશે. મંગળ ગ્રહની રચના કેવી રીતે થઈ તેની સાથે સરખાવવા માટે આ માટેની નમૂના કામ આવશે.

એ રીતે આખો વિસ્તાર વિશ્નની નજરે કીમતી છે. પણ કોટડાના રસ્તે હેલીપેડવાળી જગ્યા અમે જોવા ગયા તો જેસીબીથી એ જગ્યા ખોટી નાખવામાં આવી હતી. પાંન્ધોરોની ખાણને અહીં સુધી લંબાવવા માટેની તૈયારી ચાલી રહી છે. ભૂસ્તરની વિશ્વમસિદ્ધ બની શકે એવી અનોખી વિરાસત જેવી આ જગ્યા જે દેશ અને દુનિયાની દ્વિતીએ અતિમહત્વની છે તેને ખોટી કાઢવામાં, નાશ કરી વેચી દેવામાં આવશે, માટે જિઓ હેરિટેજની, જિઓ પાર્કની ભલામણ થયેલી જગ્યાઓ તાત્કાલિક ધોરણો, આગ લાગી હોય એટલી ઝડપથી બચાવી લેવાની જરૂર છે. નહીંતર દુનિયા અને આપણી આવતી પેઢી આપણને કદી માફ નહીં કરે.

એ વાત પણ જાણવા મળી કે અંજાર-આદિપુર વચ્ચેની એક ટેકરી હતી, તેમાં ડાયનોસોરના અવશેષો હતા એ જગ્યા પર માર્કિંગ કરી, એ ભૂમિવાળો ભાગ કલેક્ટર સહિત સરકારી ઔફિસોમાં, આ જગ્યા બચાવી રાખવા લેખિતમાં ભૂવૈજ્ઞાનિકો આપી ગયા હતા, પણ આજે એ ટેકરીઓ વચ્ચેથી રેલવે ટ્રેક બની ગયો છે અને અદાણી પોર્ટ તરફ ધમધમાટ માલગાડીઓ જાય-આવે છે અને અવશેષોનું નામોનિશાન નથી. અંજારની-આદિપુરની આસપાસની કવોરીયો બની તે જગ્યામાં પણ ડાયનાસોરના અવશેષ હતા જે કાઢી નાખીને નાશ કરવામાં આવ્યા છે તેમ જાણવા મળ્યું.

ફોસિલ, અશિમ અવશોખો એટલે પથ્થર બની ગયેલા સજીવ પદાર્થો, જેનું વજન સામાન્ય પથ્થર કરતાં વધુ હોય અને આકાર મૂળ સજીવ જેવો જ હોય. જવડાં, પ્રાણીઓ, માઇલીઓ કે છીપલા તથા ઝડની ડાળીઓ, થડિયા કે તેની છાલ જેવી છાપ એ જ ફોસિલ છે તેવી મારી સમજણા હતી, પરંતુ આ પ્રવાસમાં જાણવા મળ્યું કે અળસિયા કે ઈયળ કરતાં નરમ, નાના, કોમળ હજારો-કરોડો જીવો, ગારામાં, કાદવમાં, જમીન ઉપર આવતા-જતા, ઉપર-નીચે થતા હતા. તેના અવશોખો તેમના માર્ગના ચીલાઓ, તેમણો, બનાવેલાં કાણાંઓ, અશિમ અવશોખરૂપે પથ્થરોની દીવાલમાં છપાયેલા પડ્યા છે. હિલગાઈ નીચે હાઇવેની બશે તરફની કાપેલી દીવાલમાં આવા અવશોખો દેખાય છે. તે ઉપરથી એ વખતની ભૂતલ રચના, એ વખતનું હવામાન, કેટલી ઠંડી કે ગરમી અને પૃથ્વીને ઢરવાની માંકિયાઓ કેટલો સમય ચાલતી રહી હતી તેની ખાતરી કરવામાં આવે છે. સૌથી વધુ નવાઈ એ વાતની લાગી કે એ વખતની જે કાંઈ વનસ્પતિ સૂચિ હતી, નાનકડા ઘાસ-કૂલ-છોડ કે મહાકાય ઊંચા વૃક્ષો હતાં તેનાં કૂલોની પરાગારજ જે ઊડીને વેરાયેલી હતી તે પણ અશિમ અવશોખો સ્વરૂપે જોવા મળે છે. સૂક્ષ્મદર્શકથી અને લોબોરેટરી તપાસથી તેની ખાતરી કરવામાં આવે છે. એ માટે આખી એક લોબોરેટરી લખનગીમાં બની છે. ત્યાંનાં તજજ્ઞ

ડૉક્ટર પૂનમબેન શર્મા પાસેથી આ વાત જાણવા મળી. તેમના દ્વારા ભૂસ્તરના સ્કોલર વિદ્યાર્થીઓને સેમ્પલ કેવી રીતે લેવા, ક્યાંથી લેવા, એવરેજ સેમ્પલ અને સ્પેસિફિક સેમ્પલ, તેનું લેબેલિંગ કેમ કરવું એ બધું શિખવાડવામાં આવ્યું હતું.

આ પ્રવાસમાં ભુજ લાલન કોલેજમાં અને કચ્છી યુનિવર્સિટીમાં છેક આસામથી અને અન્ય રાજ્યોમાંથી ભૂસ્તરશાસ્ત્રના વિદ્યાર્થીઓ કેમ આવે છે તે પૂછ્યતાં જે જવાબ મળ્યો તે આનંદ અને ગર્વ થાય તેવો છે. અહીં જે ફિલ્ડવર્ક અને પ્રયોગ અનુભવથી શિખવાડવામાં આવે છે તેવું બીજું કાઈ યુનિવર્સિટીમાં કોલેજોમાં નથી ભણાવાતું અને વધુમાં અહીં નોશનલ ઇન્ટરનોશનલ કક્ષાના અનુભવી ભૂવૈજ્ઞાનિકો આવતા-જતા રહે છે. તેમની પાસેથી શીખવાની તક મળે છે. માટે આખા હિન્દુસ્તાનમાંથી જિયોલોજી ભણાવા સ્કોલરો અહીં આવવાનું પસંદ કરે છે.

એમ એસ યુનિવર્સિટી વડોદરાના ડૉક્ટર મૌર્યસાહેબ જારા દુંગરની ટોચ ઉપર ઊભા રહી રણ તરફ આંગળી ચિંધીને કદ્દું કે આ રણ જ્યાં એક વખત સમુક્ર હતો તો સરસ્વતી નદીના કાંપથી બન્યું છે. સિંધુનો કાંપ વધુ પણ્ણીમ બાજુ પથરાતો હતાં, તે અપર હિમાલયમથી નીકળતી હતી. સરસ્વતી નદીના

કાંપથી કચ્છનું રણ અને બની પ્રદેશ બન્યા છે. આની ખાતરી કરવા રણમાં લાલન કોલેજના પ્રોફેસરો દ્વારા પાંચ-સાત ફૂટ ઊડા ખાડા જતે ખોદીને સેમ્પલ લીધા છે. તેનું વિશ્લેષણ કરવામાં આવ્યું છે અને કચ્છ યુનિવર્સિટીએ સિટીના જિયોલોજી વિભાગ દ્વારા બની વિસ્તારમાં અને રણમાં કેટલાંક સ્થળોએ ઊડા ડ્રીલિંગ, બોર કરી સેમ્પલ લઈને તપાસ કરી છે. તેથી જાણવા મળ્યું કે ઊડે કેવા થરો હતા. તેની ઉપરથી તે વખતનું હવામાન કેવું હતું અને એ કઈ જગ્યાથી ઘોવાઈને માટી અહીં સુધી પહોંચી તેનો અંદાજ કાઢવામાં આવે છે.

કચ્છ કેટલું જૂનું એ નામની એક નવ મિનિટની વીડિયો ક્લિપ મેં બનાવી YouTube પર મૂકી હતી. (<https://youtu.be/v4Y0dtAVHeU>) જેમાં અનુમાન આધારિત વાતો, ઉત્કાંતિ ચાર્ટ અને અમુક અશીમ અવશોષોના આધારે વાતો મૂકી હતી. તેની ખાતરી આ અત્યાસ ટ્રીપમાં અનુભવ સાથે થઈ. ભારત દેશમાં તો પંચમહાભૂતોની સમજણા અને આસ્થા હજારો વર્ષ પહેલાંથી છે. હવે તેને સાચા અર્થમાં આદર અને સંન્માન આપવાનો સમય આવી ગયો છે.

પ્રાગમહેલ ગ્રંથ સંગ્રહાલય,
દરબારગઢ, ભુજ-કચ્છ.

મુલચંદ લાલજી એન્ડ ક્ઝ.

MULCHAND LALJI & CO.

Importers & Wholesale Dealers in:

**One Side Coated Paper, Wet Strength Paper, Mettalized Paper,
Glassine Paper, CCK Paper**

Admn. Office : 229/231, Perin Nariman (Bazar Gate) Street, 1st Flr., Fort, Mumbai-400001.

Phone: (+91-22) 22617273 • 22617878 • 22617299 • Fax: 22611207

Email : info@mulchandlalji.co • Mobile : +91 98201 27299

Shop & Reg. Office : 202/203, Bora Bazar Street, Near Jain Temple, Fort, Mumbai-400001.

ભગવાન બુદ્ધ પરિપથ

માગ પ. અતીતનો ઇતિહાસ : શાવસ્તી.

જ્યોતિ જેવત મોતા

જૈન, બૌધ્ધ અને હિન્દુઓનું આધ્યાત્મિક શહેર એટલે શાવસ્તી. ગણ સંપ્રદાયના અનુયાયીઓ માટે આ સ્થળ પરમપવિત્ર અને અધ્યાત્મની પરાકાષ્ઠાઓ માટે જાણીતું છે. રાત્રી નંદીકાંઠે વસેલું આ શહેર પ્રાચીન ઈમારતો, સંસ્કૃતિ અને પરંપરાનું દર્શન કરાવે છે. આ શહેરમાં પુરાતાત્ત્વિક ઈમારતો, જિનાલયો, મઠો, વિહારો અને સ્તૂપોની સાથે દેશ-વિદેશનાં આધુનિક બૌધ્ધ મંદિરો અને જિનપ્રાસાદો જોવા મળે છે. આજના દિવસે મેં જોયેલાં પર્યટક સ્થળોની ટૂંક માહિતી અહીં જણાવીશ. એક કલાકના ધ્યાન સત્ત્ર બાદ અમે જેતવન જોવા નીકળ્યા. અન્ય સાધકોનો -નીકળવાનું હોવાથી અમનો પણ જેતવન ઉતાવળથી જોવું પડ્યું.

જેતવન : અનાથપિંડક મહાવન : મહાકારુણિક ભગવાન બુદ્ધની આ પ્રિય જીવા એટલે શાવસ્તી અને જેતવન. જ્યાં ભગવાને ચોવીસ વર્ષાવાસ પૂર્ણ કર્યા. ભગવાન બુદ્ધના સંપર્કમાં આવેલા શ્રેષ્ઠી સુદૃત(અનાથપિંડક)એ શાવસ્તી આવીને ભગવાન અને શિષ્યો માટે વિહાર બનાવવાનો વિચાર કર્યો. શાવસ્તીના રાજકુમાર જેત પાસે જેતવન નામનું ઉપવન

હતું. આ સ્થાન સુદૃતને ભગવાનના ઉપદેશ અને ધ્યાન-સાધના માટે ઉચિત જણાતા એણો જેત રાજકુમાર પાસે આ ઉપવનના પોતે મૌખિક્યા દામ આપવાની વાત કહી અને આ ઉપવન આપવા કહ્યું. કુંવર જેતે પોતાના આમોદ-પ્રમોદ માટે બનાવેલું ઉપવન ન આપવા, મજાકમાં ઉડાઉ જવાબ આપતાં કહ્યું કે આ જમીનાની કિંમત આખા વનનો સોનામહોરોથી ઢાંકી દે એટલી છે જે સુદૃત નહીં આપી શકે. સુદૃત તો ધર્મ પામેલા હોવાથી આખા વનમાં સોનું બિઘાવવાની તક ઝડપી લીધી. અને ગાડાઓ ભરીભરી સોનામહોરોથી આ વનની ભૂમિને ઢાંકી દીધી. રાજકુમાર જેતે સુદૃતની શ્રદ્ધા જોઈ એ વન સુદૃતને આપ્યું.

આ વનમાં સુદૃતે મહાવિહારો બનાવ્યા. અહીં ભિક્ષુ નિવાસ, સભાગૃહો, ભંડારગૃહો, અભિનિસાળા, સ્નાનગૃહો, મલમૂત્ર ત્યાગગૃહો, પુષ્કરિણી, આવાસ શિક્ષણા, જલકુપ, ધર્મમંડપો અને ચંકમણા પાથ ઈત્યાદિ નિર્માણ કરવામાં આવ્યાં. અફાર કરોડ સોનામહોરો આપીને જે જમીન અનાથપિંડકે લીધી હતી તે હાલમાં ૧૫૦૦ x ૫૦૦ વર્ગ ફીટમાં રહી ગઈ છે. હાલમાં જેતવન ખંડહરરૂપે જોવા મળે છે.

પુરાતન વિભાગો અહીં ખૂબ સરસા રખરખાવની વ્યવસ્થા કરી છે. દરેક જગ્યાનો દૂંક પરિચય અહીં લખેલ છે. આ વિહારને ફરવા ગણ-ચાર કલાક જોઈએ અમારી પાસે વધુ સમય ન હોવાથી બધું ફટાફટ નિહાળી ત્યાથી -નીકળવું પડ્યું.

જેતવનમાં આનંદ બોધિવૃક્ષ જે આનંદ દ્વારા ઉગાડવામાં આવ્યું અને ભગવાને અહીં રાત્રિવિશ્રામ કર્યો. આનંદ કુટી - ગંધ કુટી: અનાથપિંડકે ભગવાન માટે ચંદનનાં લાકડાંથી સાત માળની ભવ્ય કુટી બનાવી. કૌશાંભી કુટી - લીમડાનાં લાકડાંથી બનોલ. અહીંથી કૃષાણકાલીન ભગવાન બુદ્ધની વિશાળ મૂર્તિ પ્રાપ્ત થયેલી. ધર્મ સભા મંડપ: બુદ્ધ દ્વારા ૮૪૪ ધર્મોપદેશ અહીંથી થયા. કરીલ કુટી: (મંદિર) સુધર્મનું શિક્ષણ-પ્રશિક્ષણ આ કરીલ મંડલથી ચાલતું. પુષ્કરિણી: સુંદર, રમણીય સરોવર. અહીં આજ પણ જલશોત વહે છે. શબ દાહગૃહ : અભિનિસંસ્કાર ભૂમિ. શિવલી કુટી: (મંદિર) ભગવાન દ્વારા અગ્રજની ઉપાધિ પામેલ ભિક્ષુ શિવલીનું નિવાસસ્થાન. અંગૂલીમાલ કુટી: ખૂનખાર ખૂની અંગૂલીમલે ભિક્ષુ જીવન અંગીકાર કર્યા બાદ અહીં રહ્યા. ધાતુ સ્તૂપ: બુદ્ધદેવ, મહાપંડિત સારીપુત્ર અને મોગદ્ધાયનાના ગાંલ સ્તૂપો અહીં છે. અષ્ટસ્તૂપ, રાજકારામ મંદિર કોશલ નરેશ પ્રસેનજીત દ્વારા બનાવવામાં આવેલ. પુતીગત તીરસકુટી: બીમાર ભિક્ષુ પુતીગતની ભિક્ષુ

આનંદ અહીં સેવા કરી. રાહુલ કુટી, આવાં અને વિહારો અને મંદિરો અહીં બનેલાં હતાં જે હવે બધાં ખંડેર અવસ્થામાં છે. હાલમાં અહીં બે વિહાર, છ મંદિર અને પાંચ સ્તૂપ જોવા મળે છે.

આ બધાં સ્થળો જોઈ અમે બહાર આવ્યા અને સૌ છૂટા પડ્યા. હું, એક ભિક્ષુણી બહેન આદિ જ્યોતિ અને એક સાધિકા અમે ગણ સાથે રિક્ષા કરી અહીંનાં અન્ય સ્થળો જોવા નીકળી પડ્યાં. અહીં ફરવા માટે ઈ-રિક્ષા ઉત્તમ વાહન છે. ચાર-છ લોકો માટે ૫૦૦ થી ૭૦૦ રૂપિયામાં આખા દિવસ માટે રિક્ષા અહીં મળી જાય છે. અમારું બીજું ગંતવ્ય હતું પ્રસિદ્ધ એવા ગીજા જૈન તીર્થકર પ્રભુ શ્રી સંભવનાથનું પ્રાચીન જિનાલય, જે ખંડહરરૂપે વિઘમાન છે. પક્કી અને કચ્ચી કુટી જે જંગલના રસ્તે દાખલ થતા આવે છે.

સૌપ્રથમ અમે પહોંચ્યા પ્રાચીન મંદિર શ્રી સંભવનાથ ભગવાનના સ્થાને. લખુટી ઈંટોનું ગુંબજુક્ત વિશાળ મંદિર પરિસર ધ્વસ્થ ખંડેરોરૂપે અહીં જોવા મળે છે. આ જૈન મંદિર મધ્યકાલીન યુગનું હોય એવું લાગે છે. આટલા લાંબા કાળમાવાહ પછી મંદિરની સંરચના, વિવિધ વાસ્તુશિલ્પ જોવા જેવા છે. આનું વિશાળ પટાંગણ અને ઊંચાઈ પર આવેલ આ મંદિર જોઈ અંભીત થઈ જવાય છે. ત્યાથી અમે આગળ વધ્યાં અને પહોંચ્યાં... અંગૂલીમાલ

સ્તૂપ (ગુફા) પક્કી હુટીઃ આ જગ્યાએ અંગુલીમાલે તપ કર્યું હતું એવું કહેવાય છે. તો બીજી માન્યતા છે કે અહીં અંગુલીમાલે એક દુઃખીયારી મહિલાને દુઃખમુક્ત કર્યા. મારા માટે આ સ્થળ ભાવાત્મક રૂપે અંગુલીમાલના જીવનપરિવર્તનની કથા સાથે જોડાયેલું હતું. આ ખંડરોને પણ સારી રીતે સાચવી રાખ્યા છે. સુદ્ધા મહિલા - કચ્ચી હુટીઃ (અનાથપિંડક મહેલ) મહાદાની સુદ્ધા મહેલના ખંડરો પણ થોડાં કદમો આગળ આવેલ છે. કુખાણ કાળથી ૧૨ મી સંદીના અવશેષો અહીં જોવા મળે છે. આ ગણોય જગ્યાને શાંતિથી જોઈ અને અમે ત્યાં થોડીથોડી મિનિટો ધ્યાન માટે બેઠાં.

ફરી અમારી રિક્ષા જંગલ માર્ગ આગળ વધી રહી હતી અને મારું મન ૨૫૦૦ વર્ષ પાછળ. અમારી સાથેનાં બિક્ષુણી મિત્રને ખૂબ ઉતાવળ હતી. છતાં એમની ઇચ્છા હતી કે અહીં અમે જોવાનું બધું જ જોઈએ. કંઈ છૂટી ન જાય. મેં એમને કહ્યું કે, “કશું છૂટી જશો તો ફરી આ પવિત્ર ભૂમિના તરંગોમાં આવવાનો અને રહેવાનો મોકો મળશો ! ફરી આવીશું ! આવી પવિત્ર ભૂમિ પર તો વારંવાર આવતા રહેવું જોઈએ.” મારી વાત એમના દિલને સ્પર્શી ગઈ. અમે ગ્રાંડો રોમાંચિત અને આનંદિત હદયે યાત્રા કરી રહ્યા હતા. સમય પણ અમારી સાથે દોડી રહ્યો હતો. હજુ અહીં ઘણુંઘણું જોવાનું બાકી હતું. મુખ્ય માર્ગથી દૂર

જેતવનથી કાચા રસ્તો ઉત્તર પૂર્વ દોઢાં-બે કિલોમીટર અંદર અમારી રિક્ષા ઊભડખાબડ ગામડાના રસ્તેથી જવા લાગી. હવે દિવસ ખૂલવા લાગ્યો હતો. રસ્તાની બંનો બાજુ લહેરાતાં લીલી-પીળી સરસોના મનોરમ ખેતરો દ્વારાવી દેતી હતી અને કુમળા સૂર્યકિરણો વચ્ચેથી પસાર થતી રિક્ષા ઊભી રહી પૂર્વરામ મહાવિહાર પાસો. પૂર્વરામ મહાવિહાર ભગવાન બુદ્ધના ભક્ત વિશાખાએ બનાવેલ છે. વિશાખા અહીંના શ્રોષીની પુત્રવધૂ અને ભગવાન બુદ્ધની અનન્ય ભક્ત હતી. શૃંગાર અને વસ્ત્રાંલંકારોથી સજ્જધળને વૈભવથી એ જેતવન સુધી આવતી, પરંતુ અંદર પ્રવેશ કરતી વેળાએ સર્વ વૈભવ ત્યજી, ધવલ વસ્ત્રો ધારણ કરી ભગવાનનો ઉપદેશ સાંભળતી અને ધ્યાન કરતી. એક વખત એ ત્યાં પોતાનો નવલખો હાર ભૂલી ગઈ. જ્યારે એ હાર બિક્ષુ દ્વારા પાછો કરવામાં આવ્યો, ત્યારે તેણો તેનો અસ્વીકાર કરતાં કશું કે તે હવે દાન છે. જેમાંથી પૂર્વ દ્વારે હજાર વ્યક્તિ રહી શકે તેવો બિક્ષુ વિહાર બનાવી ભગવાનનો અર્પણ કર્યો.

પૂર્વરામ ધર્મ પ્રાસાદમાં ભગવાને છ વર્ષાવાસ અને ચોવીસ ધર્મ ઉપદેશ કર્યા. હમણાં અહીં નાની હુટી સિવાય કશું જ નથી. સમાટ અશોકે સ્થાપેલ શિલાલોખ પર અહીં હવે શિવલિંગ સ્થાપિત કરેલ છે ! બુદ્ધના જીવનને ઉજાગર કરતું મંદિર અને પુસ્તકાલય

એક કમરામાં સ્થાપિત છે. ત્યાં રહેતા પૂજારીને કહીને તે ખોલી અને જોઈ શકાય છે. અહીં પણ અમે થોડી વાર ધ્યાન માટે બેઠાં અને પાઇં ગામડાના કાચા રસ્તેથી પસાર થયાં. રિક્ષામાંથી બિહારના લોકોની ગારીઓ, અવદશા, અજ્ઞાનતા અને આજીવિકા માટેની મથામણ સ્પષ્ટ જોઈ શકાતી હતી. ભારતનાં અસલ ગામડાંઓ મૂળ સ્વરૂપે જોવા માટે અંતરિયાળ વિસ્તારમાં જવું પડે.

ભિક્ષુણી આદિ જ્યોતિજીને મારું થતું હોવાથી અમે ફરી મુખ્ય ધોરી માર્ગ આગળ વધવા લાગ્યાં. પ્રાચીન અવશેષોમાં હવે એક જ જગ્યા જોવાની બાકી રહેતી હતી જે ધોરી માર્ગની એક બાજુ આવતી હોવાથી ત્યાં રિક્ષા ઉભી કરી.

ઓડાજાર (જીજિ પ્રતિહાર ટીલા): (મિરેકલ ડિલ ઓફ બુઝા) જનપદ વિભાગથી શરૂ થતી મુખ્ય સડક એટલે કે શ્રાવસ્તીમાં પ્રવેશ. જે દિવસે મેં શ્રાવસ્તીમાં પ્રવેશ કર્યો તે દિવસે જ આવું અટપદું નામ અને ટેકરી જોઈ, કોર્સ પૂર્ણ કર્યા બાદ અહીં આવવા વિચાર કરી લીધો હતો. આજે ભિક્ષુણી આદિ જ્યોતિ અને ગુજરુ બેન, બંને મારી જેમ ધૂમક્કડ હોવાથી અમે રિક્ષાથી નીચે ઊતરી બે મિનિટમાં ટેકરી ચડી ગયાં. પંડિત જેવા દેખાતા એક પુરુષે અહીંની વાત કરતાં કલ્યું કે, ભગવાન બુઝના વિશાળ જનસમુદ્દર્યમાં તેમનો ઉપહાસ કરવાવાળા

લોકો પણ હતા. એક વખત તેમને બુઝનો ત્યાં આભ્રફળ પ્રગટ કરવાનું કહેવામાં આવ્યું.

ભગવાન ચમત્કારો બતાવી લોકોને મૂળ માર્ગથી અષ્ટ કરવા નહોતા ઈચ્છતા. એટલે એમણે ચમત્કારોને ક્યાંય સ્થાન ન આપ્યું. વારંવારની ચુનૌતીથી ભગવાને તિક્ષાપાત્રમાં મળેલ આંબાની ગોટલીને ત્યાં જ પોતાના હાથ અને મુખ ધોયેલા પાણીમાં વાવી દીધી. જોતજોતામાં ત્યાં મહા આભ્રવન ઉભું થઈ ગયું. બુઝને નીચું દેખાડનારા લોકો શાંત થઈ ગયા. અહીં પણ ભગવાને એક વર્ષાવાસ કર્યો. અહીં હવે ખંડેરો બચેલા છે. ટેકરી ઉપરથી શ્રાવસ્તીનું અને આસપાસનું સુંદર દૃશ્ય દેખાય છે. અહીંથી અમે સીધા કેન્દ્ર પર પહોંચ્યાં, જમ્યાં. ત્યારબાદ આદી જ્યોતિજીએ વિદાય લીધી. અમારી પાસે કામનો ઢગલો પડ્યો હતો. જમ્યાં બાદ હું, ફરનાજ અને લીને કામની વહેંચણી કરી. ધ્યાનક્ષણ, શૂન્યાગાર અને નિવાસ્થાનની સફાઈમાં અમે લાગી ગયાં. કેન્દ્રના પવિત્ર તરંગો સચવાઈ રહે તે માટે અહીં સાધકો દ્વારા જ સાફ-સાફાઈ કરવામાં આવે છે. ચાર-છ કલાક કામ કર્યા પછી પણ કેન્દ્રનું અડધું જ કામ થયું. બીજું કામ આવતી કાલે ધ્યાન બાદ કરવાનું નક્કી કર્યું. શ્રાવસ્તીનાં નવાં સ્થળોની મુલાકાત લેવાનું હજી બાકી હતું.

ક્રમશઃ

મો.: ૯૯૩૦૫૦૮૪૦૭

સંબંધમાં પ્રેમ, સમર્પણ અને ત્યાગ જ મહિત્વનાં

હેમા વીરા

“દીદી, કેવળનાં લગ્નની તારીખ નક્કી થઈ ગઈ છે, તમે મહિના પહેલાં આવીને લગ્નની બધી વ્યવસ્થા સંભાળી લેજો...” “હું લગ્નની તારીખ જાણીને ખુશ થઈ છું, પણ હું બહુ જલદી નહીં આવી શકું, ચાર-પાંચ દિવસ પહેલા આવીશ...” તેથી હીના નારાજ થઈ ગઈ. “અરે દીદી, એવું થોડું ચાલે, તમને શું તકલીફ છે? હું અપર્ણા સાથે વાત કરું છું.”

“અરે એમાં અર્પણા કયાં વચ્ચે આવ્યો. તેને જરાય વાંધો ન આવે, પરંતુ હીના, હું આ વખતે દાદી બની ગઈ છું ને રાજવીરની મારા પર જવાબદારી છે”. “આ તો અર્પણા અને અલકા જાણો, તમારે એ બધી ઉપાધીની શું જરૂર છે!” “અરે હીના કેવી વાત કરે છે અર્પણા અને અલકા રોજ સવારે વહેલા કામ પર નીકળી જાય છે, તે સીધા સાંજે ઘરે આવે છે. એટલો ઘર અને રાજવીર બંનોને મારે સંભાળવા પડે છે”.

“જોકે ઘરમાં રસોઈયા - કામવાળા બધા છે, મારે તો રાજવીર ને કામવાળા પર દેખરેખ રાખવાની હોય છે, આપણો આપણા બાળકોને ઉપયોગી નહિ થઈએ તો બીજુ કોણ થશે?” “દીદી, દીકરા - વહુએ તો તમને આયા

બનાવી દીધી છે”. “હીના આવું ગમે તેમ ન બોલ, પોતાનાં બાળકોને મદદ કરવાનો મતલબ આયા થઈ જવાનો નથી હોતો અને હવે તું શાંતિથી સાંભળ, આશિષનાં લગ્નમાં આપણો બધું નોટ કરી રાખ્યું છે, એના પરથી તૈયારી શરૂ કરી દે ને ક્યાંક અટકે તો મને ફોન પર પૂછી લેજે ને આ વખતે હું તારી સાથે નહિ હોઉં તો તારી સાથે કાજલ વહુ છે તો પછી આટલી ગભરાય કેમ છે”.

હીનાએ ભલે કહીને ફોન મૂકી દીધો ને કોણિત થઈને બોલી, બનેવીના ગયા પછી તો દીદીને દીકરા-વહુએ નોકરાણી બનાવી દીધી છે. દીદી તો સાવ ભોળાં છે. જરાય સમજતાં નથી. લગ્ન પર આવવા દો, બધાને બરાબર કરું છું. પોતાને કમાવવું છે અને પોતાના બાળકની જવાબદારી કોઈના ઉપર નાખી દેવી છે, આ તો ક્યાંનો ન્યાય.

હું પણ દાદી બની ગઈ છું, તો શું મેં સંબંધો તોડી નાખ્યા છે. કાજલ પણ નોકરી કરે છે અને બાળકને સંભાળે છે. દીકરા-વહુને આ રીતે માથે થોડી ચડાવાતાં હશે.

અંતે લગ્નના ચાર-પાંચ દિવસ પહેલાં દીદી આવી ગયાં, કાજલ વહુ મોટી માસીબાને

પગો લાગી, શરીર પર ભારે સાડી ને દાળીના અને ગોદમાં નાનકડું બાળક, “અરે કાજલ વહુ, આવી ભારે સાડી પહેરીને કેમ ફાવે છે, અને આજે તો કોઈ પ્રસંગ થોડો છે”. “મમ્મી એ કહ્યું હતું”. “હીના, આવી સાડી પહેરીને વહુનો કામ કરવાનું કેમ ફાવે, બદલાવી નાખો”. “કેમ ન ફાવે દીદી આપણે પણ આમ જ કામ કર્યું છે તે તમે ભૂલી ગયાં.”

“અરે હીના, એ જમાનો જુદો હતો, હવેની છોકરીઓને આવું બધું ન ફાવે. કાજલ દીકરા, પંજાબી ડ્રેસ પહેરી લે ચાલશો... અને ચિન્હું મને આપી જા....”.

કાજલ તો માસીજની વાતથી ખુશ થઈ ગઈ. તરત જ ચિન્હુને માસીજને આપીને કપડા બદલવા રૂમમાં દોડી ગઈ. “દીદી, કાજલને આવી ખોટી બગાડો નહિ. આપણો થોડો દાબ હોવો જરૂરી છે. સાસુપણું દેખાડવું જોઈએ. તેનાં બાળકોનો તો સંભાળો”. “અરે તેનું બાળક” એમ તું શું કહે છે, એ તારો પૌગ છે અને ઘરની વહુઓને તે કોઈ દાબમાં રખાતી હશો, એનાથી તો આપણું ઘર કલબલતું હોય છે, જે રીતે આપણો એમને રાખશું, તેવી જ રીતે એ આપણાને રાખશો”.

દીદીના પૌગ રાજવીરની તબિયત ખરાબ થઈ ગઈ હોવાથી તેમનાં દીકરા -વહુ લગ્નમાં આવી શક્યાં નહિ તેથી હીનાનો કકડાટ શરૂ થઈ ગયો તે “માસી... માસી કહે છે, પણ માસીના પ્રસંગો આવતો નથી. દીદી જુઓ છો

ને હવે તેને આપણામાં રસ નથી”. દીદીએ કોઈ જવાબ ન આપ્યો.

અંતે લગ્ન થઈ ગયાં. હીનાના ઘરમાં બેબે વહુઓ આવી ગઈ, પરંતુ ઘરમાં ખુશી કે આનંદનો માહોલ રહેતો ન હતો, આખો દિવસ હીનાની કચકચ ચાલુ રહેતી ને ઘરમાં કંકાસનું વાતાવરણ રહેતું હતું અને ઘરમાંથી જુદા થવાની વાતો થવા લાગીને હીનાના હાથમાંથી બાજુ સરતી લાગતી હતી.

ત્યાં તો દીદીના અકસ્માત થયા ના સમાચાર સંભળી તે ત્યાં ખબર કાઢવા નીકળી ગઈને મનમાં વિચારવા લાગી “દીદીની પાસે અલકાની મમ્મી બેઠી છે. પારકાના હવાલે કરી દીધા છે. બાળકોએ રજા લેવી જોઈતી હતી”. જ્યારે હીના ઘરમાં પહોંચી તો ઘરમાં અલકાની મમ્મીએ તેની આગતા-સ્વાગતા કરી ત્યાં સુધી દીદીનો હાથ પકડી અલકા ઘરમાં લઈ આવી. દીદીએ પંજાબી ડ્રેસ પહેર્યો હતો, બંને જણી સાસુ-વહુના બદલે મા-દીકરી સમાન લાગતા હતાં ને હીના તો જોતાં જ આશ્રયમાં પડી ગઈ.

“અરે હીના, તેં શું કામ ઘક્કો ખાધો. મારી તબિયત સારી છે અને તું જ જો, અલકા ને અર્પણ મારી કેવી ચાકરી કરે છે. મૈં કેટલી ના પાડી છતાં અલકાએ મને કંપની આપવા માટે પોતાની માતાને અહીં બોલાવી લીધી જેથી મને એકલતા ન સાલે. હું તો માંડમાંડ ચાલી શકું છું. રાજવીરને પણ સંભાળવા આખા

દિવસની બાએ રાખી દીધી છે. તને મેં ફોનમાં તો કીધું હતું કે મારી ચિંતા ન કરતી”.

દીદી, હું તમને લેવા આવી છું, મારે બેને વહુઓ છે. તમે ત્યાં આવી જાઓ.”

“ના... ના.... હું અહીં હોઉં તો ઘર ખુલ્લું રહે, કામવાળાઓ પર ધ્યાન રહે... ભલે કામકાજ નથી કરતી. પરંતુ ધ્યાન તો રાખું ને. રાજવીરને સરખું ખવડાવે - પીવડાવે નહીં તો બચ્યું નબળું પડી જાય”.

હીના તો સ્તબ્ધ થઈ સાંભળી રહી. ચાર દિવસ આ ઘરમાં રહી અને તેણે જોયું કે દીદીનું પૂરું માન જળવાતું હતું. અલકા-અર્પણ બરાબર ધ્યાન રાખતાં હતાં, દિવસમાં બંનેના ફોન વારંવાર દીદીને આવતા હતા. અલકાની માતા ને દીદી બંને વેવાણ નહિ, પણ બહેનપણીની માફિક રહેતાં હતાં.

જ્યારે તેને તો વેવાણ સાથે સંબંધ નહોતો કોઈ મનદુઃખના કારણો બંને વચ્ચે બોલવાના સંબંધ રહ્યા નહોતા.

અર્પણ રોજ સાંજે ઓફિસથી આવીને માતા સાથે સમય પસાર કરતો અને અલકા પણ સાસુ પાસે બેસીને ઓફિસની પૂરા દિવસની ગપસપ કહેતી ને દીદી પણ અલકાની વાતોમાં રસ લેતાં. બધા સાથે હસતાં રમતાં હતાં. ઘરમાં સુખ, શાંતિ ને આનંદ કિલ્લોલનું વાતાવરણ હતું.

હીનાના પોતાના પરિવાર સાથે આ પરિવારની સરખામણી થઈ ગઈ. હવે તેને પોતાની ભૂલ સમજાણી કે પોતે સાસુ કે માતા ન રહેતાં સખતાઈથી દીકરા-વહુઓ સાથે રહેતી હતી. સગાં દીકરા-વહુ તેનાથી દૂર ભાગતાં હતાં, પાસે બેસીને તેની સાથે કોઈ વાત કરવા રાજી નહોતું.

તેથી હીનાને પોતાની ભૂલ સમજાઈ ગઈ હતી. પોતાના ઘરમાં પણ તે આવું આનંદિત વાતાવરણ રાખવા ઉતાવળી થઈ ગઈ તેણે અર્પણને કહ્યું કે “મારી ટિકિટ કઢાવી લે”. “માસી, શું ઉતાવળ છે બે-બે વહુઓ છે તો ઘર સંભાળશો, આપણો માસાને પણ અહીં બોલાવી લઈએ”.

ના ના દીદીને જોઈને હવે મારું મન ભરાઈ ગયું છે. પોતાના પરિવારને તુટતો બચાવવા હીના અધીરી થઈ ગઈ હતી. તેને અહેસાસ થઈ ગયો હતો કે સંબંધમાં પ્રેમ, સર્મર્પણ અને ત્યાગ જ મહત્વનો ભાગ ભજવે છે.

હવે તેણે નક્કી કરી લીધું હતું કે તે પણ પોતાની બે વહુઓની સાસુ નહિ, પણ માતા બનવા પૂરતાં પ્રયાસ કરશે અને પોતાના કુટુંબને હર્યુભર્યુ રાખવા અને આનંદિત રાખવા પૂરા પ્રયત્નો કરશે.

- ગામ - બેરાજ

૮૩૨૨૨૨૨૪૦૦

SECRETS OF SELF LOVE

Qvitta Chheda

I am a psychologist and working in this field since 12years now. I always believed that we need to give priority to ourself and love, respect and value oneself. For me all these things meant pampering oneself by having our favourite meal, going out on a vacation, spending on clothes, shoes, jewelry, going to salons and also making your own identity by doing the work you are truly passionate about. I wasn't surprised when I understood that most of the world has this idea of self-love.

I was doing all this and yet I wasn't happy. That's what made me thinking, 'What am I not looking at? Why I am still not happy? In spite of having a loving husband, daughter, supportive family and friends why do I still feel something is missing.' That's when my mind started to look for the missing piece. I have always believed that when you truly want something the universe answers to your needs. And trust me, my answer came in a most unexpected way.

I casually happened to call one of my friends who is also a therapist, to simply catch up with her and she told me about the workshop she was going to conduct in few days. The workshop was on Heal your life. Something inside me said that I need to be there and attend the workshop. Maybe my questions will be answered there. So as universe had planned, I enrolled for it and attended the workshop. That workshop actually helped me to understand what truly is self-love and how all these years I have just superficially understood and implemented self-care but not self-love.

What is self-love?

Self-love means having a high regard for your own well-being and happiness. Self-love means taking care of your own needs and not sacrificing your well-being to please others. Self-love means not settling for less than you deserve.

Now how many of us truly know what we deserve? How many of us actually tell ourself "I love you"?

How many of us appreciate ourself when we look good or have achieved something? How many of us immediately criticize ourself when we do some mistakes or don't match up to our own or others' expectations? Are we able to easily forgive ourselves?

It's only after the workshop that I understood the relevance of all these questions and found answers to them. I came across this amazing person, Louise Hay, who has written a book called "Heal Your Life", which completely changed my life. She beautifully explains that how, by loving ourself, we can heal anything. Here, loving actually means unconditionally accepting oneself with all our flaws and negations, just the way we would love our children. Forgiving ourself just the way we forgive our kids. Pampering and being there for ourself when we feel low, sad, angry, guilty, helpless, etc. just the way we are there for our loved ones.

How do you develop self-love?

The book and the workshop helped me

understand how do we work on it. It is actually our belief system that makes us think and act in a certain way. It was astonishing for me to know that most of our beliefs are formed till we are 7 years of age. The way our parents think and the way we see how the society works, helps us to form our beliefs. It's like an iceberg. Our reactions are nothing but the tip of the iceberg. We try to work on that tip constantly without understanding the base foundation of it. So, to change our life in the way we desire we actually need to work on our beliefs system which forms the base of iceberg. If we are able to do that our reactions would automatically change.

For e.g., what are our beliefs when it comes to money? Some people think we should save more, some think we should spend when we can. Some people think money doesn't come easy and for some money was always there. Same way, how we look at life at large? Do we believe that we deserve all good things only if we work hard? Remember when we were kids our parents would give us rewards if we were able to bring A grade in our academics or if we achieved something or behaved well. That formed our beliefs about deservability. Today if we get anything easily our heart starts doubting it. We just can't accept it or we become too insecure about it. Now if you have no idea about your belief that was formed during childhood, your reactions won't change and after a limit it would become hard for you to even imagine that you deserve to have more.

Now do we blame our parents or other authority figures who would have been responsible for the beliefs we have today? Of course not. They only gave us what they had. How can they give us something that they themselves don't have. This is called victims of victim theory. Our parents were victims of their belief system which they passed on to

us. But now when we understand that those beliefs are no more helping us, do we still hold on to them? Just the way we don't dig into yesterday's garbage to make tonight's meal, same way we don't have to dig into old mental garbage to create tomorrow's experience. If a thought or a belief doesn't serve you, let it go. Nothing good can come when we hold on to our past. To create a better present and a bright future, we need to let go of our past.

What are the signs of self-love?

You Listen to Your Body.

You Enjoy Feeling Strong Emotions. ...

You Have a Strong Sense of Purpose. ...

You Know Your Strengths & Weaknesses. ...

You Know Exactly What You Like and Aren't Afraid to Ask for It. ...

You Celebrate Your Success.

You Know Your Boundaries

You Accept and Acknowledge Yourself just the way you are ...

You are in sync with your words and actions

Your looks don't define who you are...

When you do all these, what level of peace and happiness do you truly create for yourself?

You seldom feel stressed
you develop healthier habits
your relationships become blissful
you become very productive
your confidence is boosted
you achieve your goals
you inspire others as well...

once you love yourself, it's with you for the rest of your life. So why not make this the best relationship you can have.

Mob : 9920979629

સાહિત્ય-અમૃત

આલેખન : ચંદ્રકાન્ત નંદ

સાહિત્યની ઉત્તમ કૃતિઓના અંશો, કૃતિના આલેખનમાં પ્રવાહિતા જળવાઈ રહે એ હેતુથી ટિપ્પણીઓ સાથે અત્રે આપવામાં આવેલ છે.

રેખાંકિત આકૃતિઓમાંનું લેખન ‘આલેખક’ દ્વારા કરાયેલ વિવરણ અને ટિપ્પણીઓ છે.

રેખાંકિત આકૃતિઓ બહારનું લેખન મૂળ કૃતિની પ્રતિકૃતિ છે.

પુસ્તક	:	રેવન્યૂ સ્ટેટ્સ. (અમૃતા પ્રીતમની આત્મકથા) મૂળ હિન્દીમાં ‘રસીડી ટિકાટ’
લેખિકા	:	અમૃતા પ્રીતમ
અનુવાદ	:	જયા મહેતા
પ્રકાશક	:	અશોક પ્રકાશન, અમદાવાદ
પ્રકાશન વર્ષ	:	૧૯૮૦- પુનઃમુદ્રણ - ૧૯૮૩

અમૃતા હિતાશ હંતી, એકલતા એને કોરી ખાતી હંતી, પરંતુ રહેંસી નાખતી આ એકલતાએ અમૃતાને હયમગ્યાવી તો દીધી, પરંતુ હિતાશા અને એકલતાના આ અભિશારપને એ હિંમતથી જુરવી રહી. એ ડગી નાહીં. એ સમયે વિશેટનામના પ્રમુખ હો ચી મિનહની દિલહીની મુલાકાત - દરમ્યાનના આ શબ્દોએ અમૃતાને એની હિતાશ મનોદશમંથી બહાર આપી.

“આપણો બંને દુનિયાનાં ખોટાં મૂલ્યો સામે લડી રહ્યાં છીએ. હું તલવારથી, તમે કલમથી”.

અમૃતાએ હો ચી મિનહને અપ્પણા કરેલ પુસ્તકના પ્રતિભાવરૂપે ૧ માર્ચ, ૧૯૬૧ના દિવસે એમનો તાર-સંદેશ આવે છે અને આ સંદેશો હિતાશ મનોદશમંથી અમૃતાને બહાર લાવવા માટે સંજીવની બની રહે છે.

અને સમય બદલાઈ રહ્યો હોય એમ માર્ચના મહિનામાં જ મોસ્કોના રાઇટ્સ યુનિયન તરફથી અમૃતાને રણિયા આવવાનું આમંત્રણ મળે છે. ઉઝબેક કવિયિશી જુલિફ્યા ખાનમે તારકંદમાં એના દારે એની મહેમાન બનવા પત્ર પાડવ્યો. આ

બધું રશિયાના સાહિત્ય વર્તુળના એના મૈત્રી-સંબધોને કારણે થયું. અમૃતા લખે છે:

આ બધો શ્રોય મારા રૂસી દોસ્તોને આપું છું કે એમણો મારા મનની બહુ નાજુક સ્થિતિ હતી ત્યારે આ આમંગણ આપીને મનો ઉદાસીની યાતનામાંથી બહાર કાઢી.

હું રૂ એપ્રિલે તાશકંદ ગઈ. ૧૯૬૧ની મારી એ વખતાની ડાયરીમાં કેટલીક પ્રિય પળોની સ્મૃતિઓ અંકાઈ ગઈ છે:

અમૃતા કહે છે કે એને ડાયરી લખવાની આરદત તો નથી, પણ જયારે પ્રવાસમાં હોય ત્યારે એ ડાયરીનાં પાનાં પર એની સ્મૃતિઓ અંકિત કરી જ લેતી. ગંગાજટથી વોડકા સુધી છે તો અમૃતાનું સફરનામું, પણ અમૃતા કહે છે એ એની ઘ્યાસનું સફરનામું છે. દુનિયાના કેટલાય દેશોની સફરની સ્મૃતિઓ છે એમાં, પણ હકીકતમાં એ મનની સફર છે. આ સફરની શરૂઆતના દિવસોની સ્મૃતિઓમાં કડવાશ ભરેલી છે. એ સમયે અમૃતા દિલહી રેડિયોમાં નોકરી કરી રહી હતી. એક સાંજે આંફિસમાં સજ્જાદ જહીર મળવા આવ્યા. મૌનની કેટલીક પળો બાદ એમણે સંકોચભર્યા સ્વરે જણાવ્યું કે ભારતીય લેખકોનું એક ડેલિગેશન રશિયા જઈ રહ્યું છે અને એની એવી દરણા છે કે અમૃતા આ ડેલિગેશનમાં સામેલ હોય અને પછી કહે છે, આ સંબંધે મળેલ મિટિંગમાં ચર્ચા દરમ્યાન અન્ય ભારતીય ભાષાઓના લેખકોએ તો અમૃતાના નામ માટે સહમતી દર્શાવી, પરંતુ પોતાની જ ભાષાના પંજાબી લેખકોએ એનો સખત વિરોધ કર્યો. હું તો ત્યારે થઈ જયારે કેટલાક લેખકોએ કહ્યું કે, અમૃતા આ ડેલિગેશનમાં હશે તો એમની પત્નીઓ એમને ડેલિગેશનમાં જતા રોકી લેશો. સજ્જાદ જહીરે અમૃતાને આ પરિસ્થિતિમાં, ગુંચવળામાંથી માર્ગ કાટવાનો સુઝાવ દર્શાવતાં કહ્યું કે, જો અમૃતા સામેથી એક ચિહ્ની મારફત એની ડેલિગેશનમાં સામેલ થવાની દરણા દર્શાવે તો ઉર્યા સ્તરીય મિટિંગમાં સજ્જાદ એ ચિહ્ની રજૂ કરે અને અમૃતાનો ડેલિગેશનમાં સામેલ થવાનો માર્ગ મોકલો થઈ શકે, પણ સ્વમાની અમૃતા સજ્જાદ જહીરને કહે છે કે, “તમે એમ કેમ ધારી લીધું કે હું કોઈ ડેલિગેશનમાં જવા દરખ્ષું છું? સોખિયેટ રશિયાને જરૂર હશે તો મને આમંગળ મોકલશો.”

અહીં અમૃતાના વ્યક્તિત્વમાં એનો સ્વમાની સ્વભાવ દર્શિત થાય છે. અહીં માનવસ્વભાવમાં રહેલો દર્શાવ્યું હું એપ્રિલ ૨૦૨૩

કોઈ પણ વ્યક્તિની સિદ્ધાતો અને મહિતા પ્રત્યે એના નજીકના - જેને એ પોતાના કહે છે એમનો જ અણગામો અને ઈશ્વરી જાગો છે અને આવી વ્યક્તિની મહિતા બહાર ન આવે એવા પ્રયત્નો કરે છે. સામાન્ય જનોમાં તો આ ઈશ્વરીનું તત્ત્વ હોય જ છે, પણ કલાકારો અને સાહિત્યકારોમાં આવો ઈશ્વરીભાવ વિશેષ જાળાય છે. એ એવું દીર્ઘતા હોય છે કે સામેની વ્યક્તિ એનાથી આગળ ન હોવી જોઈએ. એમનો અહું એમનો આવું કરાવે છે. અમૃતાના પંજાબીભાષી લેખકોમાં રહેલી ઈશ્વરી એમને અમૃતાના માર્ગના કંટક બનાવે છે, પણ જે શેષ છે એનો માર્ગ તો નિયતિ જ મોકલો કરે છે અને...

૧૯૬૦માં મોસ્કોના રાઇટર્સ યુનિયનનું અમૃતાને આમંત્રણ મળે છે અને ૧૯૬૧માં અમૃતા ટાસ્કંદ, ટાજિકિસ્તાન, મોસ્કો અને અજરબૈજન જાય છે અને ૧૯૬૫માં બલોરિયાના અંમગ્રાહો એને બલોરિયા બોલાવી. એ જ વર્ષે જોજીયાના કવિ શરોતા કુસ્તાબૈલીના આઠસોમા જન્મ સુમારોહની ઉજવણીમાં એ મોસ્કો, જોજીયા અને આર્મીનિયા જાય છે. ૧૯૬૭માં ભારતીય સરકારના કલ્યારલ એકસારોં હેઠળ અમૃતાને યુગોસ્લાવિયા, હંગોરી અને રોમાનિયા મોકલી. પશ્ચિમ જર્મનીએ એને આમંત્રણ આપી બોલાવી અને તહેરાનનું પણ આમંત્રણ આવ્યું. ૧૯૭૨માં યુગોસ્લાવિયાની વિશેષ માર્ગણીથી કલ્યારલ એકસારોં જના ઉપકમે ફરીથી યુગોસ્લાવિયા, ચેકોસ્લોવિકયા અને ફાન્સ જવાનું થયું. ઈજિપ્તના નિમંત્રણથી અમૃતા ઈજિપ્ત જાય છે. ૧૯૭૩માં વિશ્વશાંતિ કાંગ્રેસના અવસરે ફરી મોસ્કો જાય છે.

અમૃતાની ડાયરીનાં પાનાંમાં અમૃતાની સફરની સ્મૃતિઓ સચવાઈ છે. ડાયરીનાં આ પૃષ્ઠો પર અંકિત છે સંવેદનાની રેખાઓ. આપણે પણ જઈએ એ સફરે.

દૃષ્ટિ પહોંચે ત્યાં સુધી ધરતી પર વાદળાંનાં ખેતર ઊગોલાં દેખાય છે. કોઈ જગાએ ક્યાંક ક્યાંક જાણો વાદળાંનાં બીજ ઓછાં પાક્યાં હોય, તો કેટલીક જગાએ એટલાં ગાઠ છે કે જાણો વાદળોની ખેતી ખૂબ ભરપૂર થઈ હોય અને આ ખેતરો પરથી પસાર થતું વિમાન વાદળોની કાપણી કરતું પ્રતીત થાય છે.

સોફ્ટિયાના વિમાનધાર પર બિલાકુલ અજાણી જેવી ઊભી છું. અચાનક કોઈએ લાલ ફૂલોનો એક ગુચ્છ હાથમાં પકડાવી દીધો છે અને સાથે જ પૂછ્યું છે: ‘આપ અમૃતા?’ અને હું લાલ ફૂલની આંગળી પકડીને અજાણ્યા ચહેરાઓના શહેરમાં જઈ રહી છું...

૨૫ મે, ૧૯૬૬

બલોરિયાના રાષ્ટ્રીય નેતા ગોઓગર્ણ દિ મિગ્રોક માટેનો લોકોનો પ્રેમ અને એમાં ભરે છે અમૃતાનો અહોભાવ. એ બધું સંગ્રહોપાયોલું છે ડાયરીનાં આ પાનાં પર....

હમણાં બલોરિયાના રાષ્ટ્રીય નેતા ગોઓગર્ણ દિ મિગ્રોકને જોયા છે, જેમનો આત્મા લોકોએ પોતાના આત્મામાં વસાવ્યો છે અને જેનું શરીર વિજ્ઞાનની મદદથી જાળવવામાં આવ્યું છે. એમને ૧૯૫૩માં હિટલરે કેદ કર્યા હતા. એ વખતો લોખાકોએ જ એમનો બચાવવાની કોશિશ કરી હતી. ફાન્સના રોમાં રોલાંએ એમને માટે કલમી સંઘર્ષ શરૂ કર્યા હતો અને એમણે સ્વતંત્ર થઈનો પછી ૧૯૪૪માં બલોરિયાને ફાસિસ્ટ શાસનથી સ્વતંત્ર કરાવ્યું હતું. આજે લોકો મને કહી

રહ્યા છે- ‘આ અમારા દિ મિગ્રોક આપના ગાંધી જેવા છે.’

પોતાના દેશને જર્મન ધૂસરીમાંથી મુક્ત કરાવવાવાળા બલોરિયન સિપાઈઓની પ્રતિમાઓ જોઈ રહી છું. ગણ કિલોમીટર લાંબા અને એટલા જ પહોળા ઘોરાવમાં બનોલો પ્રતિમાઓનો આ બાગ, સ્વતંત્રતાનો બાગ કહેવાય છે. આ પ્રતિમાઓ ગુલામ જિંદગીની પીડાઓની અને સ્વતંત્ર જિંદગીના પ્રેમની મુખરિત તસવીરો છે.

૨૫ મે, ૧૯૬૬

આજે આપણે-ખરાસ તો આપણી નવી પેટી, સ્વતંત્રતાની ભાવાત્મક અને સંવેદનાત્મક અસરને અનુભવી જ નથી શકતા. એનું એક કારણ એ છે કે ગુલામીની પીડા જેણો વેઠી હોય એ જ સ્વતંત્રતાને અનુભવી શકે. બલોરિયાની પ્રજા ઇતિહાસના એ કાળને અનુભવી શકી છે અને એથી જ એ પ્રજા કહી શકે-

‘આ અમારા દિ મિગ્રોક આપના ગાંધી જેવા છે.’

અમૃતાની ડાયરીનાં પૂછો આવી કેટકેટલી સ્મૃતિઓ સંગ્રહોપિને બેઠાં છે. આપણે એ હૃદયરથ કરશું હવે પછી.

કમશા:

ફોન : ૯૩૨૩૫ ૪૧૩૪૧

ગુરૂ બાળ પત્ર

સંપાદક : વિશન નાગડા

મિઠા માદુ,

ઈંગલે મેણો પાં કાનેમંતર વિગરજેં કચ્છી શબ્દેં જું સંઘરમે “વગડુ” જ્યું કડીઉં જોડીઈયું.
 ૧) વગડુ - વગડો ૨) વગડુ - બહોળું કુટુંબ
 ૩) વનવગડુ - વનવગડો નો ૪) વગર -
 પક્ષિઓનું ટોળું જું ચુટાઈ કરે પોઅા હાણો
 પાં ઈંગલે પાગૂઠીયે તેં ‘વચન’ જું ચુટાઈ ક્યું.
 તેસી માદુ કધાક વચન શબ્દકે તર કચ્છી તરીકેં
 ના કભૂલીયોં. પણ અજ જે કચ્છી માદુજુ
 જભાનતોં વચન શબ્દ અચેવારો જ વે !

૧) વચન પું. - વચન, બોલ, કથન. (m.)
 word.

(વાક્ય) “ કુછજે ત એડા વચન કુછજે
 જે સામેવારો સુણાધો જ રે ! ”
 (હિતે વચન જો પર્યાય - “બોલ”)

૨) વચન પું. વચન, કોલ. (m.) Promise
 પર્યાય “જભાન”

(વાક્ય) “આઉં તાંકે વચન ડીયાં તો !
 પોથ તાંકે કુરેજો ધા !

૩) વચન પું. વચન, ઉપદેશના બોલ. (m.)
 Teachings.

(વાક્ય) “માત્માંજા વચન સુણો ને
 સમજે તેજે કમજા ! ”

કચ્છી ભાષા મૂર વી તેં કનાં હિની. પિંજા
 સાં વરેમેં વેરાવેર મુગતી થિઈ આય. કો જે
 જું જું ભાસા લિખાણમેં અચીંધી વિઝે, તીં
 તીં બિઈયેં ભાષાંજા નો સંસ્કૃત-ગુજરાતીજા
 શબ્દ પિંઠમુઆડા કચ્છી ભની બિરંધા વેંધા !

પનપટી : જેજે નાલે મુલુંડ (મુંબઈમેં) ચૌક
 આય, એડેં, યુગસર્જક સાઈત્યકાર શ્રી દુલેરાય
 કારાણીજુ જાધમોં ઈનીજુ પુણ્યતિથિ નો
 જન્મતિથિ જે ડીં (૨૬ ફેબ્રુઆરી) કે વિશ્વ કચ્છી
 ભાષા ડીં તરીકે લેખેમેં અચેતો !

એડે કારાણી બાપાજા બોલ સંભારીયું :

“મોતીડા અમોલ એડા બાબાણી બોલી જા બોલ
 જગમોં ન જુડે જોડે જાડેજુ જભાનજુ
 રુક જેડી નકર, સકર જેડી, સીરીવારી
 અકડ અનોખી અતી, ગતી રામબાણજુ
 કુછિમેં કડક કચ્છી, પાણી જે કડાકે વારી
 વિજ જે વરાકે જેડી, જોતજિંધ જાનજુ
 તાજુ ઘોડો છુટે, તુટે તોપ જો ગલોલો તોડી
 કારાણી ચેં ચોટ કચ્છી વાણીજુ કમાનજુ ”

- દુલેરાય કારાણી

ભલોં તડે અચીંજા

- વિશન

‘માણસ’

શકૃપ માંદળીની નથી દવા વિશાસમાં,
એક નિસાસો નીકળી ગયો શાસના ઉશાસમાં.

ધનની આ લાલચે નથી મજા સ્વાર્થમાં,
સ્વર્ગનો આનંદ તો છે આ નિસ્વાર્થમાં.

સુખના દરવાજા છે ખુલ્લા આસપાસમાં,
પણ શોધે સપનાની તું જૂઠી આ આશમાં.

ત્યાંગી બનાવ તું તારી આ આત્મા,
મળશે જરૂર ત્યાં તને પરમાત્મા.

જીવન ન વિતાવજે કોઈ પણ કડવાશમાં,
તો જિંદગી લાગશે તને મધુર મીઠાશમાં.

બનજે નિર્મળ જેમ ગગન આકાશમાં,
'પ્રેમ' અંધકાર દૂર કરી રહેજે મ્રકાશમાં.

પ્રવીષા ગોગરી (પ્રેમ) - દહીંસર

ફોન : ૨૮૮૫ ૩૪૫૯

આગમન

આજ અનોરો ઉજાસ હતો.

સિતારાની આજ ચમક જુદી હતી

પૂરો માહોલ થઈ ગયો તરબતર

ગુલોની આજ મહેક જુદી હતી.

ઝીલે છે પુર બહાર મૌસમ

ચમનની આજ રોનક જુદી હતી

લહેરાતો હતો મંદ મંદ ગતિએ

સમીરની આજ ઝલક જુદી હતી

છુપું સનમનું આગમન નથી રહેતું

નજર કરતાં નયનની ચમક જુદી હતી

મહિલાલ ડી. રૂધાણી - રાણાવાવ

હાલર હૂલર હડકલી

હાલર હૂલર હડકલી

નીમીત ભા લા વિછાયો અંધી ઘડકલી
ઘડકલડી મેં ધાગ અર્દી

નીમીત ભા જા ભાગ અર્દી

ભાગ ભગીચા ભનેચડા

મુડ ને ચોરા કુલેયડા

કુલંધે કુલંધે ફોરડીયે

નીમીત ભા રમંધો સેરડીયે.

સેરીયે સેરીયે સોપારી

નીમીત ભા જા બાપા અર્દી વેપારી

સેરીયે સેરીયે સોપારી

નીમીત ભા જ લાડી અચીંધી રૂપારી

સેરડીયું અર્દી સાંકડીયું

નીમીત જે મામાંજ્યું મૂછ્યું અર્દી વાંકડીયું

હીલા હીલા બાલૂડા...

હીલા હીલા બાલૂડા હીલા રે
તોજ વાડીય મેં વનફડ નીલા

બાલૂડા હીલા રે

હીલા હીલા બાલૂડા હીલા રે
તોજ્યું ગોયું ચરેં ધા નીલા

બાલૂડા હીલા રે

હીલા હીલા બાલૂડા હીલા રે
તોજે પાંધે પોપટડા નીલા

બાલૂડા હીલા રે

હીલા હીલા બાલૂડા હીલા રે
તોજે કિપાર તેં કેસરીયા ટીલા

બાલૂડા હીલા રે

હીલા હીલા બાલૂડા હીલા રે

(ડૉ. વિશન નાગડા, નીમુ નાગડા સંપાદિત, સંશોધિત
“પારંપરિક કચ્છી બાલગીત-હાલેણાં” પુસ્તકમાંથી)

પ હૂંધો

આય જનમ ઉતે મરણ પ હૂંધો.
આય બિલણ ઉતે રૂઅણ પ હૂંધો.
ઉગો અભમો સિજ, ચંધર ને તારા
કો તારેં જે ભાગ મેં બિરણ પ હૂંધો.
મિડે નતા હૂંધેઁ, ડાયા ને ડમરા,
કિત ચર્યે બિર્યો મેં છિરણ પ હૂંધો.
ઉછરે મેરાણ ખારો પૃથમી મથે,
નેં કિતે અફાટ ખારો રણ પ હૂંધો.
કિત કિતરીયું આફતું અર્યો ઉતરી,
કીંક તંજો નીવારણ પ હૂંધો.
ખુટલાઈ નેં અકેકારી દિસજે ચોઝેર,
તાંય કંજોક ત ખાસો જણ પ હૂંધો,
થીર્યે મિણી ભરાનું રસ્તા ભંધ 'કુસુમ',
કિતક આસાજો કિરણ પ હૂંધો.

ચડે ધર્મ રંગ

મળી જાય જો જીવને જ્ઞાન
કરવું ના એનું અભિમાન
વહાવવી સુધા ભરી વાણી
જેથી પામે સાં સુખની જ્ઞાણી
ફૂલવું ના પામીને સુખ
હિભ્મત રાખવી મળે જો દુઃખ
બનવું ના જીવને સ્વાર્થી
શાંતિ પામે જીવન પરમાર્થી
કરવો સદ્ગુરુનો સંગ
લઘુગોવિંદ ચડે ધર્મ રંગ

વિચાડો સોરજો માડુ

ઉગોજે પાર થીયો હલ્લંધો ખણી ભતાર.
પુજણું કમતોં, ગડધી જો ન કો પાર.
કચી પકી નિધર, લોડા ખાઈ પમણું,
સંભારે નિરી તાંય, નાચ કરે સરાર.
ભીસાજે અડ, સા થીયે અધર,
ને વરી મથાનું પગરજી 'બુસકાર'
ઢોસા હણો દુંહ સેં ને ઉલારે લતું
કઢી કોડા વરસાઈયે માડુ ફિટકાર
ઠેસણ અચીંધે ચડે પગો જિજણી,
ઉપડેં. નં પગ ઠલજે ગૂણા જું બાર
સજો ડીં લાંદજી, પાછે વરેજી સાંભાઈ,
થીયે આંધારો, ચડે ગાડી ઊજ ભરમાર
પૂજે ઘરેં અધ મો, ભરે ઉંધા સાં બ ઘટા.
પે વિધાણ ને વરી 'કુસુમ' વેલી પે સવાર.

- કુસમ ગાલા 'કુમુમ', ભોજાય.

ચેતીને ચલાય

કાયાનું કોડિયું કાયું જણાય
ક્ષણપારમાં એ તો કૂટી જાય
ભરોસો એનો કદી ના કરાય
કથારે એ મ્ઝાણ શરણો જાય
પણ્ણનું જળનિંદુ એ ગણાય
ક્ષણાજીવીને તથી ઉડાય
કાળા વાદળા આભલે ઘેરાય
વાવાજોડું આવતાં વિખરાય
લઘુગોવિંદ ચેતીને ચલાય
મળેલી ક્ષણો ધર્મ કરી લેવાય

-લઘુગોવિંદ

જાન્યુઆરી ૨૦૨૩ની પગાંડીમાં આવેલ અવયવ દાન વિશેનો લેખ વાંચી મને આ કવિતાની રચના કરવાની પ્રેરણા મળી. મારી આ રચના સમાજને અર્પણા.

અગનમેં અંગા

ભજનમેં માનવ મહેરામણા,
કો ભજનકે કૈંઓ અંગા;
જીવતર ભને ભજન જેડો,
કો ડિયા અગનમેં અંગા.

ન કૈંઓ મુલાજો, ન પથ્થર જેડો,
ધસાઈ વ્યા એં કોક જો અંગા;
ચિત્તમેં વિચાર થિયો એડો,
કો ડિયા અગનમેં અંગા.

અંતકાલે કૈંઓ લખાણ એડો,
કો મસાણ મો વને હી અંગા;
જીવન જીવંત થિયે કોક જો,
ન જ ડિયા અગનમેં અંગા.

- રમેશ ઉમરશી ગાલા - દેવપુર

કવિ જડે અંતર જ્યું ઊમીયું સુણોતો,
તડે ઈ ભંધો હથમેં કલમકે ખણોતો
હીંયજે ઈન અગમ હોજમેં ચુબી મારેને,
હીંયેજા લાખેણા અખર હેતસો લિખેતો.

નરે માયલા નર વા, સે થિઈ વ્યા નિમાણા
તડે અજ બાંબીલી પણ કુપાતર સાંમાણા.
ધિલ ન રેયા છિન ધરા મથે ધીંગાઈજા,
તડેતા કુખમેં કાતીજા હણધલ કમાણા.

- અગનમ

વિરાલિષ્ણી

આ આંખોમાં નીંદ ક્યાંથી હોય ?
જે આંખોથી પીતમ દૂર વસે
સપનાં પણ ન હોય નસીબમાં
એ વેરાન રાતોને શું કરું ?

ગાઠ વાદળ ઘેરાય ગગને
ધરતી ભીજાય રોમરોમ, કિન્તુ
જે અંતરની આગને ઢારે નહિ
એ શીત વર્ષાજળને શું કરું ?

વૃક્ષવનરાજુ હવામાં લહેરાય
કુંપળ ફૂટે હર શાખા પર
મુજ હૈયાકેરી વેલ સૂની, પછી
એ હરિત ઝતુને શું કરું ?

વાણી રૂઠી તનમન રૂઠચાં
ચિત્તનું ન લાગે ક્યાંય
સખીઓ સૌ મનાવે રીજવે, કિન્તું
એ હેત એ ગોઠડીને શું કરું ?

- શાંતિલાલ ગાઢિયા

ભણાલ કે ભાન ભલેં અખરજુ વેતી,
પણ અભણા કે ભભાન સખરજુ વેતી.
અભણા ભલેં અખરેંજો ઊસીયારો વે,
પણ ઈન ભંધેજુ સોજ અંરજુ વેતી.

મૂંજે હીંયેમે હુંબ ક હેત નાંય,
તાંય પ્રેમ ભર્યા પોથા લિખાંતો.
વાંચીધલ વાટ ભુલે ક ન ભુલે,
પણ આઉં મૂંજુ વાટ ભુલાંતો.

શ્રી ક.વી.ઓ. સેવા સમાજ

શૈક્ષણિક સન્માન સમારંભ ✳ શ્રુત- ગુણા ગૌરવ એવોર્ડ

વર્ષ ૨૦૧૯-૨૦, વર્ષ ૨૦૨૦-૨૧, વર્ષ ૨૦૨૧-૨૨

આભાર - અભિવંદના

રવિવાર, તા. ૧૫-૨-૨૦૨૩ના ચિંચપોકલી મહાજન વાડી ખાતે
આ કાર્યક્રમ સુંદર રીતે પરિપૂર્ણ થયેલ.

છેલ્લાં ૬૦ વર્ષથી પોતાની દીર્ઘદૃષ્ટિને દિવ્ય દૃષ્ટિ બનાવી
શૈક્ષણિક પ્રવૃત્તિમાં સાથે જોડાઈ લક્ષ્મીને સરસ્વતીના ઉપાસકોને
અર્પણ કરનાર આ કાર્યક્રમના આયોજક

છેડા જવેલરી માર્ટ, મુંબઈ-૩ ✳ છેડા જવેલર્સ (દાદર ટીટી)ના પરિવારજનો
સમારંભ પ્રમુખપદ શોભાવનાર શ્રી પન્નાલાલ ખીમજી છેડા (કુંદરોડી)

મોરનાં ઈડાં ચીતરવાં પડતાં નથી એ રીતે છેડા પરિવારનું જોડાણ આ પ્રવૃત્તિ સાથે
કાયમ રહેશે એવી શ્રદ્ધા દર્શાવનાર વયમાં વામન પણ કાર્યમાં વિરાટ એવા
તનય હેમંત પન્નાલાલ છેડા (કુંદરોડી)

મુખ્ય અતિથિ: ડૉ. મૃદુલ વિશનજી ધરોડ (પત્રી-કાંદિવલી)

અતિથિવિશેષ : શ્રી સર્જન રમણીક સતરા (ગુંદાલા - જેકબ સર્કલ)
કુ. વિરાલી ચેતન નાગડા (રામાણિયા - મલાડ)

પોતાના શૈક્ષણિક ક્ષેત્રમાં અભ્યલ આવનાર વિદ્યાર્થીને એવોર્ડ અર્પણ કરનાર

શ્રુત-ગુણા-ગૌરવ એવોર્ડના દાતા પરિવારની અભિવંદના

તુ વર્ષના ૩૦૬ સન્માનિત વિદ્યાર્થીઓ અને
૬૨ શ્રુત-ગુણા ગૌરવ એવોર્ડ મેળવનાર દરેક વિદ્યાર્થીઓ
જેમણો કોરોનાકાળ દરમ્યાન વિષમ પરિસ્થિતિઓમાં
પણ જવલંત સફળતા મેળવી તે બદલ તેમને
સેવા સમાજના વિશેષ હાર્દિક અભિનંદન

શ્રુત-ગુણ-ગૌરવ એવોડ મેળવનાર વિદ્યાર્થીઓની ચાદી

SELECTION OF STUDENTS AND COMPILATION OF LIST BY : DR. ELA MANOJ DEDHIA (GUNDALA)

COMPILATION ASSISTED BY : SMT. SHEELA SURESH GALA (MAKDA) • LIPSA BHARAT BHATIA (BHUJ)

NAME	MOTHER	FATHER	LAST NAME	VILLAGE	RESIDENCE	MARKS	REMARKS
XTH GARDE - CBSE							
SHREE C.V.O.D JAIN HIGH SCHOOL (PALAGALLI)							
SEVA SAMAJ "MATUSHREE PURBAI JAIN KANYA SHALA AWARD"							
2019-20	YUGANT	MEETA	SANJAY	SAVLA	DUMRA	98.00 %	CBSE CENTRAL BOARD
2020-21	DHWANI	POONAM	NIMESH	DEDHIA	MERAU	98.80 %	CBSE CENTRAL BOARD
2021-22	KASAK	SHILPA	MUKESH	SAVLA	GUNDALA	98.80 %	CBSE CENTRAL BOARD
XTH GARDE - ICSE / SSC							
D. K. CORPORATION (GELDA - BORIVALI)							
"D. K. GROUP" AWARD							
2019-20	HETVI	VAISHALI	AMIT	MARU	BIDADA	99.20 %	ICSE CENTRAL BOARD
2020-21	KANISHK	MINOTI	PARAG	SHAH	NAVARAS	99.16 %	ICSE CENTRAL BOARD
2021-22	HETH	KAVITA	KAMLESH	GALA	PATRI	98.16 %	ICSE CENTRAL BOARD
2019-20	VIDHI	DIPTI	VIPUL	CHHEDA	VANKI	98.50 %	SSC STATE BOARD
2020-21	BHUMI	PALLAVI	VIMAL	GADA	KODAY	96.16 %	SSC STATE BOARD
2021-22	MANAN	NEHAL	KAUSHIK	SHAH	BIDADA	95.50 %	SSC STATE BOARD
HSC (SCI)							
MATUSHREE RATANBEN MANILAL CHHEDA(KANDAGARA DADAR)							
SEVA SAMAJ "RATNAMANI AWARD"							
2019-20	DHRUV	NIPA	PIYUSH	RAMBHIA	GUNDALA	97.23 %	MAH BOARD TOPPER, JEE ADVANCE AIR 43
2020-21	MITALI	KALA	KALPESH	GALA	DEVPUR	98.83 %	K.J.SOMIYA / PCM 99.67/BARCH ENT. 99.99
2021-22	NEEL	DR HASMITA	BHAVESH	RAMBHIA	GODHARA	96.50 %	B.H.J.C./JEE-ADV(CRL187)/MHTCET-PCM 99.99
NEET							
SMT. HEMLATA HANSRAJ GADA (BADA GOREGAON)							
SEVA SAMAJ "ELLEY SWITCH AWARD"							
2021-22	FEMI	BHAVNA	MAYUR	GALA	KANDAGARA	99.96 %	NEET (UG) AIR 578
2021-22	DR.HUNEETI	rita	JAYESH	VEERA	NANABHADIA	DAHISAR	NEET(MS/PG) AIR 3109 / AIR 568
B.COM & ALLIED							
SHA. LALJI LAKHAMSHI SAVLA CHARITABLE TRUST (PRAGPUR – MATUNGA)							
SEVA SAMAJ "GEE BEE EDUCATION AWARD"							
2019-20	SHANAY	REKHA	KETAN	DHAROD	PATRI	WADALA	9.43 CGPA B COM (B&I) H. R. COLLEGE
2020-21	ARYA	BEENA	JATIN	CHHEDA	BIDADA	NEPEANSEA ROAD	9.77 CGPA B.COM H. R. COLLEGE
							ACTUARIAL SCIENCE IFDA, UK
2021-22	SUNNY	NEETA	BHAVESH	SAVLA	GUNDALA	MULUND	9.95 CGPA BFM H. R. COLLEGE
							ACTUARIAL IN UK / FRM USA
BMS							
MANILAL NANJI CHHEDA (KANDAGARA DADAR)							
SEVA SAMAJ "RAJ MANI NITI AWARD"							
2019-20	PALAK	ANJANA	NARENDRA	Haria	RAYDHANJAR	DOMBIVLI	9.23 CGPA BMS - MUMBAI, K. J. SOMIYA COLLEGE
2020-21	SAKSHI	ANITA	ASHWIN	SATRA	GUNDALA	SANTACRUZ	9.08 CGPA BMM - MUMBAI, L. S. RAHEJA COLLEGE
2021-22	JAINAM	VANDANA	RASIK	CHHEDA	MOTA ASAMBIA	GHATKOAR	9.47 CGPA BMS - MUMBAI, S. K. SOMIYA COLLEGE

B.TECH (IT)									
SMT. DR. NIMABEN DHIRAJ GALA (LAKHAPUR –MATUNGA)									
SEVA SAMAJ “MONISH SMRUTI AWARD”									
2019-20	RAHUL	NEETA	VIREN	GALA	RAYDHANJAR	VILEPARLE	3.63 CGPA	B TECH (IT)	NMIMS
2019-20	MAITRI	URVSHI	MANISH	SAVLA	VANKI	AHEMDABAD	8.67 CGPA	B TECH (IT)	INDUS UNIV GUJARAT
2020-21	CHARMI	DEEPA	PARESH	SAVLA	NANITUMBDI	LALBAUG	9.08 SGPI	B TECH (IT)	SOMAIYA
2021-22	KHILTI	LAANA	JAYESH	SAVLA	KODAY	CHEMBUR	10.0 SGPI	B TECH (IT)	SOMAIYA
ENGG									
SMT. DAMYANTIBEN JAYANTILAL HARSHI GALA (DUMRA – MULUND)									
SEVA SAMAJ “INTERNATIONAL INDUSTRIAL AWARD”									
2019-20	JINEN	PRITI	DILIP	GALA	LAKHAPUR	KANDIVALI	8.81 CGPA	BE (ELECTRICAL TELECOMMUNICATION)	D J SANGHVI
2019-20	AAYUSH	KIRNA	TUSHAR	GALA	DURGAPUR	CURREY RD	8.66 CGPI	B TECH (MECHANICAL ENGG)	VJTI
2020-21	MEET	HARSHA	PARAG	SHAH	SADAU	BORIVALI	8.70 CGPI	B TECH (MECHANICAL ENGG)	IIT GANDHINagar
2020-21	HEET	JYOTI	SHAILESH	CHHEDA	VANKI	GHATKOPAR	9.74 CGPI	B TECH (E & TC ENGG)	SOMAIYA
2020-21	KEVAL	NEERAJ	PARESH	SHAH	GODHARA	MULUND	8.13 CGPI	BTECH ELECTRICAL ENG	VJTI
2021-22	BHAVYA	HEENA	MULCHAND	VIRA	FARADI	KHAR	8.86 CGPI	B TECH (ELETRICAL & TELECOMUNICATION)	SOMAIYA
BE (COMPUTER ENGG)									
SHRI HARAKHCHAND JETU HARIYA FAMILY (SHERDI WADALA)									
SEVA SAMAJ “JAWAHIR CHARITABLE TRUST AWARD”									
2019-20	HARSHAL	NAYNA	ASHOK	DEDHIA	BHORARA	DOMBIVALI	9.35 CGPI	B TECH (COMPUTER ENGG.)	SOMAIYA
2020-21	VIDHI	GEETA	SHAILESH	RAMBHIA	BHOJAY	WADALA	9.74 CPI	B TECH (COMPUTER ENGG)	VJTI
2021-22	RISHIT	NIPA	NILESH	SAIYA	KARAGOGHA	MULUND	9.84 CPI	B TECH (COMPUTER SCIENCE)	IIT Dharwad
2021-22	YASH	FALGUNI	PREMAL	SHAH	NANI TUMBDI	MULUND	9.27 CGPI	B TECH (COMPUTER SCIENCE)	NIT TRICHY
BE (CHEMICAL ENGINEERING) / OTHER									
MATUSHREE DHANVANTIBEN VALLABHJI GOGRI (NANA BHADIYA – POWAI/MULUND)									
SEVA SAMAJ “AARTI AWARD ”									
2019-20	BHISHMA	KALPANA	PRAFUL	DEDHIA	NANA RATADIA	WADALA	9.85 CPI	B TECH (ELECTRICAL ENGG)	IIT Mumbai
2020-21	MEET	BINDIYA	DEEPAK	SAVLA	BERAJA	MALAD	10 SGPI	BE (CHEMICAL ENGG)	D J Sanghvi
2021-22	JAINIL	RAKSHA	HAresh	VISARIA	BADA	ANDHERI	8.60 CGPI	B TECH (CIVIL ENGG)	VJTI
MBBS									
SMT. TARAMATIBEN VISANJI HARSHI GALA(DUMRA – THANE)									
SEVA SAMAJ “GALA SPRING’S AWARD”									
2019-20	DR. KUNJAL	MEENA	ANISH	GALA	BHOJAY	GHATKOPAR	74.40%	MBBS	MUM., K.E.M.
2020-21	DR. CHARMi	HEMAL	MEHUL	DEDHIA	BHUJPUR	KANDIVALI	74.46%	MBBS	L.T. M. MEDI. COLLEGE
2021-22	DR. VIDHI	YOGINI	BHUPESH	VORA	MOTI VARANDI	MULUND	75.55%	MBBS	L. T. M. MEDI. COLLEGE
BDS									
SHANTILAL LALJI FURIA (RAYAN - PAREL)									
SEVA SAMAJ “JEEVAN DEEPEE AWARD”									
2019-20	DR. ROSHNI	PURNIMA	BHAVESH	GALIA	BAMBHDAI	MULUND	69.05%	BDS	PUNE, BHARATI VIDYAPITH
2020-21	DR. ANVI	ANJANA	JAYANT	DEDHIA	MERAU	KURLA	69.00%	BDS	PUNE, BHARATI VIDYAPITH
2021-22	DR. REET	KALPANA	RAJESH	CHHEDA	DOAN	GHATKOPAR	69.30%	BDS	DY PATIL
2021-22	DR. MAITRI	DIPTI	BHAVESH	SAIYA	KARAGOGHA	MULUND	66.18%	BDS	M. G. M'S DENTAL COLLEGE

MBA (FINANCE) / MMS								
SMT. PUSHPABEN PRAKASH SAVLA(BHUJPUR – THANE)								
SEVA SAMAJ “PUSHP PRAKASH AWARD”								
2019-20	SMIT	MANISHA	PARESH	VORA	GELADA	GOREGAON	6.43 CGPI	MMS MUM., DURGADEVI SARAF
2020-21	FANNY	KARUNA	DURGESH	GALA	SADAU	DAHISAR	9.80 CGPI	MMS (FINANCE) MUM., SHEILA RAHEJA
2021-22	HET	JIGNA	MANISH	GALA	WADALA	SIKKANAGAR	8.85 CGPI	MBA (FINANCE & MARKETING) XIM Orrisa
2021-22	JENIL	NIPA	VISHAL	SHAH	BIDADA	DAHISAR	8.97 CGPI	MMS MUM., THAKUR INSTI. OF RESEARCH
MBA (MARKETING)								
SHRI JAYANTILAL LALJI GALA (SADAU – MATUNGA)								
SEVA SAMAJ “J.N.K. LIFTER’S AWARD”								
2019-20	DIVYA	PUSHPA	MAHESH	SHAH	KOTDAROHA	NOIDA	7.52 CGPA	MBA (MARKETING) Ghaziabad IMT
2020-21	SHRENA	BINA	KETAN	GALA	WADALA	SIKKANAGAR	9.47 CGPI	MBA (MARKETING) MUM., Chetana's Institute
2021-22	PRIYANK	RUPAL	KIRTI	DEDHIA	MOTA LAYJA	GOREGAON	3.85 CGPA	MBA IIM Bangalore / 2ND RANK / GOLD MEDALIST
CS/ICWA/OTHER								
SMT. CHANDANBEN CA DHIRAJ GALA (WADALA – MATUNGA)								
SEVA SAMAJ “CA DHIRAJ GALA AWARD”								
2019-20	CHAITRI	GEETA	VIPUL	SHETHIA	LAKHAPUR	DOMBIVALI	53.35 %	CS Inst. of Company Secretaries of India
2020-21	NIDHI	ARTI	ASHWIN	DEDHIA	BHUJPUR	DOMBIVALI	52.55 %	CS Inst. of Company Secretaries of India
2021-22	AARSH	HEENA	CHETRAN	KAKKA	VANKI	GOREGAON	3.73 CGPA	MBA IIM B
2021-22	HARSHAL	NAYNA	ASHOK	DEDHIA	BHORARA	DOMBIVALI	3.25 CGPA	MBA IIM B
CA								
CA PAYAL CA MIHIR BHAVANJI GADA (GUNDALA – KANDIVALI)								
SEVA SAMAJ “VIHA SAMEEP AWARD”								
2019-20	PARTH	SEJAL	BHUPENDRA	SHAH	NANGALPUR	LOWARPAREL	61.12 %	CA (ALL INDIA RANK 9)
2020-21	MAITRI	VARSHA	ATUL	SHAH	BIDADA		66.37 %	CA (ALL INDIA RANK 33)
2021-22	RAJ	SHILPA	MUKESH	SHAH	GODHARA	GRANT RD	67.87 %	CA (ALL INDIA RANK 47)
CFA/OTHERS								
MATUSHREE CHAMPABEN KANJI JEVAT FURIA(BIDADA – PUNE)								
SEVA SAMAJ “PRAGATI AWARD”								
2019-20	VIDHI	Divya	Rahul	Dedhia	KANDAGRA	WADALA	76.87%	LLB MUM., GOVT. LAW COLLEGE
2020-21	KARAN	BHAVNA	HITENDRA	VORA	MOTA LAYJA	THANE		CFA MUM., PODAR COLLEGE
2021-22	AASHMI	MANISHA	PARESH	VORA	GELDA	GOREGAON		CFA MUM., N. M. COLLEGE
MA								
SHREE MEGHJI RAVJI RAMBHIA CHARITABLE TRUST (GUNDALA – LALBAUG)								
SEVA SAMAJ “BHARAT RICE AWARD”								
2019-20	BHUMI	GEETA	DEEPAK	PASAD	KOTDAROHA	MULUND	66.35%	MA SNDT CHURCHGATE
2020-21	JILL	SHILPA	NILESH	MOTA	DEVPUR	MULUND	79.45%	MA SNDT CHURCHGATE
2021-22	SNEH	MEENA	RASHMIN	CHHEDA	RATADIA GANESH	MATUNGA	9.88 CGPA	MA (ENTERTAINMENT MEDIA & ADVERTISING MUM UNIV
2021-22	KUNAL	CHANDRA	CHANDRAKANTCHHEDA	PATRI	CHURCHGATE		66.50 %	MA MEDIATION & CONFLICT MANAGEMENT
MAHARASHTRA NATIONAL LAW UNIVERSITY								
MS								
MATUSHREE KANTABEN PREMJI DEDHIA (PATRI – DOMBIVALI)								
SEVA SAMAJ “HIRAL HARSHA VORA LAYJA SMRUTI AWARD”								
2019-20	VINIT	MEENA	JETHALAL	NAGDA	KOTDI (MAHA)	MULUND	3.9 GPA	MS IN MECHANICAL ENGG SWEDEN UNIV OF TECH.
2019-20	HARSH	BHARTI	VIJAY	CHHEDA	RATADIA GANESH	MALAD	3.8 GPA	MS IN INFORMATION MANGEMENT USA UNIV OF ILLINOIS AT URBANA

2019-20	YAMNIKA	NALINI	PRAVIN	DEDHIA	TALWANA	KANDIVALI	4/3.53 CGPA	MS IN INFORMATION TECHNOLOGY USA CARNEGIE MELON
2020-21	SANKET	LINA	AMUL	DEDHIA	KODAY	KANDIVALI	3.79 CGP	MS IN COMPUTER SCIENCE USA UNIV OF TEXAS DALLAS
2020-21	KUSHAL	JYOTI	SATISH	SATRA	GUNDALA	KURLA	3.74 CGP	MS(DIGITAL MARKETING) UK CONFEDERATION
2021-22	AMEY	PUSHPA	GAUTAM	SHAH	FARADI	PAREL	MSC	RIT SWEDEN
2021-22	FENIL	BHARTI	PANNALAL	SHETHIA	KARAGOGA	SION	MS (AUTOMOTIVE ENGG)	
MD/OTHER								
SMT. AMRUTBEN DR. CHUNILAL LALJI GALA(WADALA – MAZGAON)								
SEVA SAMAJ “DR. CHUNILAL LALJI GALA AWARD”								
2019-20	DR. RUJU	SMITA	SUNIL	GALA	DEVPUR	GHATKOPAR	DM IN NEPHROLOGY	
							LUCKNOW, S.G.P.I. OF MEDI. SCI.	
2019-20	DR. KAUSHALKALA	GULAB	VIRA	BADA	KANDIVALI		DNB(SURGICAL ONCOLOGY)	
							OMEGA HOSPITAL, HYDERABAD	
2020-21	DR. PARIN DR. JAYSHREE DR. CHANDRAKANT SANGOI		TODA		LALBAUG	56.53 %	FNB-PD(INTERVENTIONAL CARDIOLOGY)	
							MUM., GRANT MEDICAL COLLEGE	
2021-22	DR. RIDDHI PARUL	BIMAL	VORA	NAVINAR	PAREL	75.37 %	MS (OPHTHAMOLOGY)	
							D. Y. PATIL UNIVERSITY	
2021-22	DR. ESHITA MINAKSHI	BHUPENDRA	KENIYA	KAPAYA	JALNA	69.37 %	MS IN GENRAL SURGERY	
							NASIK, SHANKARRAO CHAVAN GOVT. MEDI. COLLEGE	
2021-22	DR. SHRADDHA LEENA	HANISH	LALAN	KODAY	BANGLORE	60.37 %	MD(ANAESTHESIOLOGY)	
							GOVT. MEDI. COLLEGE, HALDWANI	
SCIENCE & ALLIED								
SHA. LALJI LAKHAMSHI SAVLA CHARITABLE TRUST (PRAGPUR – MATUNGA)								
SEVA SAMAJ “GEE BEE EDUCATION AWARD”								
2019-20	BHUMI	CHEATNA	HITESH	SONI	BHORARA	MATUNGA	68.00%	LLM MUM., NMIMS
2020-21	SIDDHARTH	KALPANA	HEMANT	SHAH	KODAY	KANDIVALI	60.00%	SOLICITOR MUM., RIZVI COLL.EGE BANDRA
2021-22	SIDDH	SONAL	PARESH	CHHEDA	KUNDRODI	KANDIVALI	7.387 POINT	B.V.SC & AH
								(BACHILER OF VETERINARY SCIENCE & ANIMAL HUSBANDRY MUM)
2021-22	HET	MINAL	KIRAN	MAMANIA	BHUJPUR	BHAYANDAR	65.09%	BAMS PODAR COLLEGE
2021-22	YASHA	rita	JITENDRA	CHHEDA	BAYATH	SEWRI	79.00%	MSC IN SPEECH LANGUAGE PATHOLOGY MYSORE
ARCHITECTURE & DESIGN								
SMT LATABEN JAGDISH JADAVJI SHAH (BIDADA - MULUND)								
SEVASAMAJ “JAG LATA”AWARD								
2019-20	AASHNA	MINAL	YOGIN	CHHEDA	PRAGPUR	CHHENAI	8.81 CGPA	B ARCH CHENNAI
2020-21	YASHVI	GEETA	NARESH	GALA	SADAU	BORIVALI	9.67%	B ARCH RAHEJA
2021-22	RISHI	DR. HETAL	DR.RAHUL	SHAH	KUNDRODI	MIRAROAD	8.49 CPI	BACHELOR OF DESIGN IIT GUHATI
2021-22	MANN	ASHA	VASANT	GADA	MAPAR	BANDRA	8.75 CGPI	B ARCH MUMBAI
SCIENCE & ALLIED								
SARLABEN KARAMSHI DEDHIA (KAPAYA DADAR)								
“BHUMIKA SHAH AWARD								
2020-21	BHUMI	MEENA	MANSUKH	CHHEDA	RATADIA GANESH	SANTACRUZ	9.54 CGPA	M SC(ZOOLOGY) SIES
2020-21	DR. JILL	KALPANA	RAJESH	SONI	WADALA	MULUND		DOCTORATE OF PHYSICAL THERAPY USA
2020-21	DR. DHWANI TEENA	KALPESH	DEDHIA	NANIKHAKHAR	CHENNAI	69.00%	MDS UNI. OF MADRAS	
2021-22	DR. PRATIKSHA PREMILA	RAKESH	CHHEDA	DOAN	GOREGAON		P HD (BIOTECHNOLOGY)/	
							PGDM IN HEALTHCARE MANAGEMENT	
2021-22	DR.HRIDAY	DR.HETAL	DR.RAHUL	GADA	KUNGRODI	MIRA RD	915.00%	MPT (NEUROSCIENCE)

શૈક્ષણિક સંભાન મેળવનાર વિદ્યાર્થીઓની યાદી PART -I

SELECTION OF STUDENTS AND COMPILATION OF LIST BY : DR. ELA MANOJ DEDHIA (GUNDALA)
COMPILATION ASSISTED BY : SMT. SHEELA SURESH GALA (MAKDA) • LIPSA BHARAT BHATIA (BHUJ)

YEAR	First Name	Mother Name	Father Name	Surname	Village	Percentage	Remark
SSC (Xth Grade)							
2019-20	VIDHI	DIPTI	VIPUL	CHHEDA	VANKI	98.50 %	
	DEEP	AKSHITA	KAILASH	GALA	RAMANIA	95.99 %	
	MANTHON	ALPA	DEEPAK	GALA	DESALPUR KANTHI	95.16 %	
	TWINKAL	BHADHRA	MAHENDRA	GOGRI	NAGALPUR	89.66 %	Divyang
2020-21	BHUMI	PALLAVI	VIMAL	GADA	KODAY	96.16 %	
	YASH	LINA	AMUL	DEDHIA	KODAY	95.66 %	
	VRUSHI	HETAL	AMIT	GALA	DESHALPUR	95.00 %	
2021-22	MANAN	NEHAL	KAUSHIK	SHAH/DEDHIA	BIDADA	95.50 %	
	VIDHYA	DIMPLE	DHIREN	GOSAR	KOTDI MAHA.	95.00 %	
	KRISHA	SHEETAL	VISHAL	SHAH/SAVLA	RAYAN MOTI	94.50 %	
	MANAN	SHEETAL	MAYUR	DEDHIA	BIDADA	72	Divyang
	REET	BHAKTI	HEMAN	DEDHIA	NANI TUMBDI	10.0 CGPA	
ICSE (Xth Grade)							
2019-20	HETVI	VAISHALI	AMIT	MARU	BIDADA	99.20 %	
	NEIL	SHITAL	SUMIT	GALA	DUMRA	98.16 %	
	NEEL	HASMITA	BHAVESH	RAMBHA	GODHARA	97.57 %	
2020-21	KANISHK	MINOTI	PARAG	SHAH	NAVAVAS	99.16 %	
	VANDIT	DAKSHA	SUDHIR	KENIA	MUNDRA	98.66 %	
	MEHEK	NUTAN	NIMESH	GALA	GUNDALA	97.50 %	
2021-22	HETH	KAVITA	KAMLESH	GALA	PATRI	98.16 %	
	RIYA	NISHA	DIPESH	GOGRI	BHUJPUR	97.66 %	
	MOKSHIK	ALPA	VAIBHAV	GALA	DESALPUR(kanthi)	97.66 %	
	VIHAN	SHEFALI	GUNJAN	LALAN	KODAY	97.50 %	
CBSE (Xth Grade)							
2019-20	YUGANT	MEETA	SANJAY	SAVLA	DUMRA	98.00 %	
	VRISHA	JYOTI	KAVIN	SHAH/SAVLA	VANKI	96.40 %	
	SHREYANSH	VARSHA	JATIN	GALA	NAREDI	95.66 %	
2020-21	DHWANI	POONAM	NIMESH	DEDHIA	MERAU	98.80 %	
	TIRTH	JYOTI	HIREN	GOSAR	VIDH	97.66 %	
	ARYAN	YOGINI	BHUPESH	VORA	MOTI VARANDI	96.16 %	
2021-22	KASAK	SHILPA	MUKESH	SAVLA	GUNDALA	98.80 %	
	SHREYA	SHEELA	VIPUL	VIRA	BIDADA	97.06 %	
	PALAK	HARSHA	HARAKHCHAND DEDHIA		MOTA LAYJA	96.00 %	
IGCSE (Xth Grade)							
2020-21	SHIKHA	KHUSHALI	DIPEN	BHEDA	KAPAYA	96.29 %	
	JIYA	RACHANA	RAMESH	GALA	DEVPUR	92.00 %	
2021-22	ANISHA	POOJA	NIMISH	KENIA	BAROI	95.00 %	
	YAKSH	DINA	DINESH	DHAROD	PATRI	92.53 %	

YEAR	First Name	Mother Name	Father Name	Surname	Village	Percentage
HSC SCIENCE						
2019-20	DHRUV	NIPA	PIYUSH	RAMBHIA	GUNDALA	HSC (Sci.)
Marastra Board topper / JEE Advance AIR 43						
	PARITA	BHAVNA	JINESH	GADA	MANJAL RELADIA	HSC (Sci.)
NEET AIR 1387/ RANK IN MAHARASTRA 68 / MHCET PCB 100%						
	UTKARSH	KOMAL	RUPESH	CHHEDA	KANDAGARA	HSC (Sci.)
CET PCM 99.77 %						
	CHATREE	PREETI	PIYUSH	KAKKA	BERAJA	HSC(Sci) CBSE
NEET AI RANK 1074						
	NIKITA	RITA	NITIN	MOTA	BHUJPUR	HSC (Sci) Kolhapur
KOLHAPUR PCM 96.65%						
2020-21	MITALI	KALA	KALPESH	GALA	DEVPUR	HSC(SCIENCE)
PHY/BIO 100/100						
	JAINAM	DARSHANA	BHAVESH	KENIA	MUNDRA	HSC (SCIENCE)
PCM 99.67/BARCH ENT.EXM 99.99						
	DIVYAM	DIMPAL	NILESH	DEDHIA	GODHARA	HSC (SCIENCE)
96.83%						
	MEET	PHENI	HEMANT	GALA	KANDAGARA	HSC (SCIENCE)
96.83%						
	NIKITA	SEEMA	DEEPEN	SAVLA	MOTA AASAMBIA	HSC (SCIENCE)
93.50%						
ENG/PE95.6 + PCM96.3 / UCEED RANK 708 + NID SCORE 59.5 OF 100						
2021-22	NEEL	DR. HASMITA	BHAVESH	RAMBHIA	GODHRA	HSC (Sci)
96.50% JEE ADVANCE(CRL187) / MHTCET - PCM 99.99						
	MANTHON	ALPA	DEEPAK	GALA	DESALPUR	HSC(SCI)
92.50% JEE 99.61 / PCM99.72						
	MEET	DIPTI	JIGNESH	DEDHIA	KAPAYA	HSC(Sci)
86.83% JEE MAIN98.79 / JEE ADVANCE CRL RANK 20605 / CET 99.66						
	DHRUVIN	URVASHI	MANISH	SAVLA	VANKI	H SC(Sci)CBSE
91.20% PCM97.86						
HSC COMMERCE						
2019-20	HARSHAL	SHEELA	VIREN	GALA	RAYAN	HSC (Com)
95.38% FOUNDATION EXAM PASS WITH DISTINCTION (300/400)						
	VISHRUTI	MINOTI	PARAG	SHAH	NAVAVAS	HSC (Com)
94.46% FOUNDATION EXAM PASS WITH DISTINCTION (303/400)						
	ISHA	NITAL	NILESH	CHHEDA	RATADIA GANESH	HSC (Com)
93.69%						
	DEVANSHI	ANJALI	ANKUR	DEDHIA	BHUJPUR	HSC (Com) ICSE
92.80%						
	NEEL	BHAVNA	ROHIT	SONI	DESALPUR	HSC (Com) Karnataka
97.17%						

YEAR	First Name	Mother Name	Father Name	Surname	Village	Percentage
2020-21	PIYONI	NEETA	JAYESH	SHETHIA	KARAGOGA	HSC (COM.) 97.67%
	RISHIT	SHEELA	VIPUL	VIRA	BIDADA	HSC (COM.) 95.83%
	KHUSHVI	ANVI	VIJAY	GADA	SABHRAI	HSC (COM.) 95.33% FOUNDCATION EXAM 53%
	JHEEL	JIGNA	VIJAY	GALA	WADALA	HSC (COM) ISC 98.20% FOUNDCATION EXAM 68.25%
2021-22	RISHIT	SHEELA	VIPUL	VIRA	BIDADA	HSC (COM.) 95.83%
	HARSH	DIMPLE	ALPESH	SAVLA	WADALA	HSC (COM.) 95.33%
	KHUSH	NEEPA	SHAILESH	SONI	WADALA	HSC (COM.) 94.33%
HSC ARTS						
2019-20	SALONI	SHAILI		GALA	KODAY	HSC (ARTS) 91.23%
	AAYUSHI	BHAVINI	DIPESH	GALA	KANDAGARA	HSC (ARTS) 89.69%
	SIDDHI	SARLA	JITENDRA	VORA	BIDADA	HSC (ARTS) 88.76%
2020-21	VIDHI	PALLAVI	MANISH	CHHEDA	BIDADA	HSC (ARTS) 97.83%
	PRIYA	DAKSHA	BHAVESH	GOSAR	MAPAR	HSC (ARTS) 96.33%
	SANYA	DIPTI	PARISH	CHHEDA	DON	HSC (ARTS) 95.17%
	DARPAN	HANSA	JADAVJI	SATRA	LAKHAPUR	HSC (ARTS) 81.17%
	DIVYANG (HEARING / DEFICALT SPEECH)					
2021-22	JAINI	KHYATI	RUPESH	CHHEDA	BADA	HSC (ARTS) 88.83%
	RUTU	RAJUL	MANOJ	CHHEDA	KUNDRODI	HSC (ARTS) 88.33%
	NIDHHI	SANGEETA	KETAN	MOTA	BAROI	HSC (ARTS) 87.33%
	TWINKLE	BHADHRA	MAHENDRA	GOGRI	NAGALPUR	HSC (ARTS) 87.00%
	DIVYANG					
ENGINEERING (DIPLOMA)						
2019-20	SHRADDHA	MANISHA	NILESH	KENIA	BAROI	COMPUTER ENGG 99.88
	NAMAN	GEETA	SANJEEV	SHAH/GOGARI	NAVASAS	CIVIL ENGG 95.74 2ND RANK IN VJTI COLLAGE
2020-21	NISHIT	MANISHA	MANISH	SAVLA	WADALA	COMPUTER ENGG 98.31
	RONIK	HIRAL	MEHUL	DEDHIA	BHUJPUR	IT 9.68 GPA
	NAMAN	GEETA	SANJEEV	SHAH	DURGAPUR	CIVIL ENGG. 95.74
2021-22	NISHITH	MANISHA	MANISH	SAVAL	WADALA	COMPUTER ENGG 99.40

YEAR	First Name	Mother Name	Father Name	Surname	Village	Percentage
AFTER 12TH ENTRANCE						
2019-20	KRISH	BHAVINI	NIRAJ	SHAH/GOGARI	NANGALPUR MHTCET(PCM)	99.66%
	JENIL	MAMTA	MANISH	SAVLA	PRAGPUR MHTCET(PCM)	99.45%
					JEE MAINS AIR 17447	
	SHREY	MEENA	SARAD	MARU	MAPAR JEE ADVANCE ALL INDIA RANK 1027	
	HARSHAL	NEJAL	JEETEN	VISARIA	KODAY NEET(MBBS)	99.93% AIR 800
	NIRALI	DAKSHA	SUDHIR	KENIA	MUNDRA ENTRANCE IN PHY.	63 RANK%
	DEJUL	PRITI	RAJESH	DEDHIA	LUNI ENTRANCE IN OT	
2020-21	SAHIL	PURVI	PARESH	SHAH/	LAKHAPUR MHTCET(PCM)	99.81%
	MAITRI	MANSI	DEEPAK	SAVLA	DON "MHTCET(PCM)" "JEE MINES"	"97.28%" "95.28%"
	HARSH	DR.SHEETAL	DR.HIMANSU	VORA	NARANPUR JEE MAINS JEE ADVANCES	"99.7%" "98.66%"
	SAHIL	JYOTI	NILESH	DHAROD	PATRI "JEE MAINS "JEE ADVANCES"	"131 CRL "AIR 322"
<hr/>						
2019-20	NEER	MEETA	SANJAY	SAVLA	DUMRA NEET ALL INDIA RANK 6796	99.48%
	BHAVYA	JALPA	KETAN	SHAH/PASAD	DEDHIA NEET STATE RANK 537/AIR 42201	97.00%
2021-22	FEMI	BHAVNA	MAYUR	GALA	KANDAGARA NEET ALL INDIA RANK 578 PHYSICS 180/180	99.96%
	TIRTH	VARSHA	ATUL	GADA	MERAU "All INDIA RANK 5845 "JEE MAIN "All INDIA RANK 3428 JEE ADVANCE MHTCET PCM GENRAL CATEGORY / AIRANK 389 (EWS CATEGORY) "AIRANK 322" "JEE ADVANCE"	"99.36.2%" "99.93.8%" "328CRL "JEE ADVANCE"
	RAHIL	AVNI	MEHUL	DEDHIA	BHUJPUR JEE ADVANCE	AIR 1512
	BHUMI	----	VILAS	GALA	KOTDAROHA MHTCET (PCB)	99.79%
	VEER	KALPANA	RAJESH	CHHEDA	DOAN CET/PCM	98.34%
					JEE	92.97
	ARJUN	DEEPA	BHAVESH	MARU	BIDADA MHTCET/PCM	97.93%
	ERICA	SIMPAL	MANISH	SHAH/NAGDA	BHOJAY NIFT (ENTERANCE EXM.)	993 RANK CRM RANK 1272
શૈક્ષણિક સન્માન મેળવનાર વિદ્યાર્થીઓની ચાદી PART -II (Graduate and Post Graduate) આવતા અંકમાં						

સંવન

અવસાન નોંધ

(તા. ૧ ફેબ્રુઆરી ૨૦૨૩ થી તા. ૨૮ ફેબ્રુઆરી ૨૦૨૩)

ચક્કુદાન : દેહ /ત્વાચાદાન : અવયવદાન :

પ્રાર્થના રાખેલ નથી

નામ	ઉંમર	ગામ	હાલે	નામ	ઉંમર	ગામ	હાલે
વિશનજી વીજપાર ખીંચશી ભેદા	૮૫	ભુજપુર	ચેનાઈ	મા. ગંગાબેન ચાંપશી વરજાંગ મારુ	૮૫	લાખાપુર	મલાડ
ચેતન વશનજી મુરજી દેહિયા	૫૬	નલવાણા	દાર	અ.સો. હીના હીરેન જિતેન ગોગરી	૪૦	બિદા	મુલ (ચંદ્રપુર)
નં.સ્વ. રૂષ્ણાશી લખમશી લાલજી ભેદા	૭૫	કપાયા	ડૉબિવલી	હસમુખ દામજી પાંચાશિયા ગાલા	૬૨	ગોધરા	બોરીવલી
પોપતાલ ખીમજી હંસરાજ છેડા	૭૬	કંડાગારા	ડૉબિવલી	નિર્મલાબેન લખમશી કાનજી છેડા	૭૮	દેશલપુર	કાંટિવલી
હીના નીતિન લખમશી વીરા	૪૭	દેશલપુર	ડૉબિવલી	ખેતબાઈ હરશી ગોસર કારાડી	૮૧	ખાડુઆ	ડૉબિવલી
હસમુખ જીવરાજ હીરજી સાવલા	૫૫	હાલાપુર	ડૉબિવલી	પ્રકાશ દામજી જીવરાજ શાહ/સંગોઈ	૮૪	લાખાપુર	વિદ્યાવિહાર
મધુ વસંત ભવાનજી દેહિયા	૭૦	બગડા	ઘાટકોપર	અ.સો. પ્રીતિ રાંગેશ રતનશી છેડા	૪૮	પત્રી	ઘાટકોપર
મા. દમયંતી શામજી શિવજી ગાલા	૮૮	કંડાગારા	લાલબાળ	હીરબાઈ કાનજી ગોસર દેહિયા	૮૫	કોડરી (મહા.)	બોરીવલી
પ્રકાશ દામજી શામજી દેહિયા	૬૧	ગુંડાલા	મીરજ	ભાણબાઈ પાસુ વીરજી ગોસર	૮૩	મંજલ રેલિયા	મંજલ રેલિયા
મા. ચંચળબેન ચાંપશી વીરજી સાવલા	૮૪	મોટા આસંભિયા	ઉમરગામ	નરેશ ગાંગજી જેવત ગાલા	૫૧	નવાવાસ	ડૉબિવલી
મા. લક્ષ્મીબેન શાંતિલાલ વેલજી ગોગરી	૮૧	નાના ભાડિયા	પરેલ	અમૃતલાલ લખમશી ખીમજી દેહિયા	૮૪	કોડાય	બોરીવલી
રમણીક નેણશી વેરશી હરિયા	૫૮	હાલાપુર	જોગશ્રી	નેહા (અભા કિરણ હંસરાજ	૨૬	—	બોરીવલી
શાંતિલાલ ઠકરશી મોણશી ગંગર	૬૨	છસરા	નાલાસોપારા	મામણિયા, કુંદોરીની પુત્રી)			
મીનાબેન પ્રેમજી કાનજી શાહ (સંગોઈ)	૬૮	કપાયા	ગોરેગામ	શ્રીમતી જયશ્રી ભરત ખેરાજ નાગડા	૫૬	ભોજાય	અંબરનાથ
જાદવજી શિવજી મોના છેડા	૮૦	બારોઈ	પુના	નરેશ જેઠાલાલ વેલજી ગોગરી	૫૮	ભુજપુર	ડૉબિવલી
મા. હીરબાઈ દામજી પાસુ હરિયા	૮૫	ભારાપુર	બોરીવલી	પ્રવીણચંદ્ર જાદવજી રવિલાલ સાવલા	૭૧	બિદા	મુલુંડ
નાગજી ભાણજી ધારશી ગાલા	૭૬	વડાલા	મલાડ	લક્ષ્મીયંદ કુરાપાર તેજશી નંદુ	૭૭	રાયણ	રાયણ
મા. ચંચળબેન ટોકરશી નાગજી ગંગર	૭૮	ગોધરા	વિલે પાવે	ખેતશી લાલજી છેડા	૮૨	રાયણ	ભાંડુપ
લક્ષ્મીબેન રવજી ખેરાજ વીરા	૮૫	બિદા	થાકા	માવજી ખેરાજ મારણ દેહિયા	૮૬	શેરી	મુલુંડ
મા. મુલબાઈ કેશવજી પાસુ મામણિયા	૮૩	મેરાઉ	મેરાઉ	દેવચંદ લખમશી હીરજી હરિયા	૮૮	હુમરા	થાણા

નામ	ઉંમર	ગામ	હાલે
શાંતિલાલ વીરજ નાગજ દેઠિયા	૭૬	ગઢશીશા	ગઢશીશા
સુશીલા ચુનીલાલ મેધજ વોરા	૭૮	મોટી ખાખર	બોરીવલી
પ્રેમિલા રશ્મિન લક્ષ્મીયંદ શાહ/સંગોઈ	૫૮	મેરાવા	ચેમ્બુર
પ્રભાવતી મગનલાલ મારણ સાવલા	૮૮	મોટા આસંબિયા	મલાડ
નીતિન તારાયંદ વેરશી કારાણી	૫૦	ડુમરા	વડાલા
નાનજ મુરજ કાઈયા સંગોઈ	૮૧	કપાયા	કાંદિવલી
જ્યાંશ અપૂર્વ નેમયંદ પોલિયા	૩.૫	બિદા	વાંદરા
મધુભેન ખીમજ પ્રેમજ વિસરિયા	૮૫	કોડાય	અંધેરી
મા. ગુણવંતીભેન દેવજ ધરમશી હરિયા	૮૭	શેરી	મુલુંડ
કમવેશ વિનોદ વીરજ વીરા	૪૨	ભારાપુર	પ્રભાદેવી
જયતીલાલ ભવાનજ પાંચારિયા ગડા	૭૫	મોટા આસંબિયા	સોલાપુર
મા. વસુમતી ગાંગજ નાનજ છેડા	૮૪	ગાજેડ	હેદરાબાદ
મા. કેસરભાઈ ભાશજ શિવજ વોરા	૮૨	નવીનાળ	બોરીવલી
હર્ષિલ અરવિંદ તલકશી છેડા	૩૧	કાંડાગરા	વિલે પાર્વે
દામજ દેવજ હંસરાજ સતરા	૮૦	મોખા	લોઅર પરેલ
સુરેશ રતનશી નાગશી સાવલા	૮૨	નાની તુંબરી	કલ્યાણ
પ્રવીણા પ્રવીણ કેશવજ દેઠિયા	૬૨	નાની ખાખર	સાંતાકુઝ
ભાવનાભેન હરિલાલ રવજ વોરા	૬૭	ગેલડા	બોરીવલી
નાનજ નાગજ ગાલા	૮૩	દેવપુર	તાડદેવ
જિજા સુનીલ માવજ ગોગરી	૪૬	નાના ભાડિયા	દહીસર
હંસરાજ લાવજ વેલજ ગડા	૮૨	પત્રી	સાંતાકુઝ
ધીરજ વિશનજ ખીમજ ગાલા	૮૦	મેરાઉ	જબલપુર
લક્ષ્મીભેન ભવાનજ નાગજ દેઠિયા	૮૪	વડાલા	દાદર
લક્ષ્મીભેન ગાંગજ રતનશી છેડા	૮૦	વાયજ	કાંદિવલી
મહેન વરનજ લાવજ શાહ /મારુ	૬૭	નાના ભાડિયા	ડાંબિવલી
અ.સો. પ્રભાભેન શાંતિલાલ હંસરાજ ગોગરી	૭૦	કપાયા	નાલાસોપારા
શાંતિલાલ લખમશી પાસુ નંદુ	૭૩	વાંકી	ભાઈદર
દેવયંદ શામજ ગોગરી	૭૬	ભુજપુર	ઘાટકોપર

નામ	ઉંમર	ગામ	હાલે
કાંતાભેન ભવાનજ જીવરાજ ગાલા	૭૮	દેવપુર	ઘાટકોપર
તલકશી રામજ હીરજ શાહ/વોરા	૮૬	મુંદ્રા	ડાંબિવલી
હીરામણી દામજ નરશી ગાલા	૮૨	દેવપુર	ચેમ્બુર
કલ્યાણજ હંસરાજ દેવરાજ ગડા	૭૭	વાયજ	કાંદિવલી
મણિભેન ગાંગજ મોનજ અજાણી/પોલિયા	૭૮	બિદા	નાલાસોપારા
તલકશી કેશવજ વીરજ દેઠિયા	૮૨	નાની ખાખર	ગોરેગામ
કેશવજ રતનશી રવજ ગોસર	૮૬	વિઠ	ઘાટકોપર
મા. ગંગાભાઈ હીરજ કેશવજ કુટિયા	૮૦	બિદા	બિદા
દિનેશ ખીમજ ગાંગજ શાહ / સાવલા	૬૪	વડાલા	સાંતાકુઝ
વસંતલાલ લાલજ નરશી શાહ /વોરા	૭૬	કુંદરોડી	માસ્ટિંડ બંદર
ભાણજ ધનજ સાર્થગ કેનિયા	૮૦	બારોઈ	મુલુંડ
રશ્મ જગાદીશ ખીમજ ગંગર	૬૭	નાગલપુર	મલાડ
જનીલાલ ભવાનજ નાનજ ગાલા	૬૩	પત્રી	મલાડ
હરીશ પ્રેમજ કુંગરસી છેડા	૭૧	ગાજેડ	બોરીવલી
ધીરજલાલ હેમરાજ કોરશી સંગોઈ	૭૮	કોડાય	ઘાટકોપર
શાંતિલાલ સુરજ વેલજ ગાલા	૮૦	વડાલા	ભાંડુપ
શાંતાભેન ભવાનજ શિવજ સાવલા	૮૧	પત્રી (૩૬)	ડાંબિવલી
લક્ષ્મીયંદ દેવજ ગાલા	૮૨	દુર્ગાપુર	બારોઈ
ભાણભાઈ દામજ ભોજરાજ મોતા	૧૦૨	નાગલપુર	માહિમ
મનોજ કુંગરસી મેધજ શેઠિયા	૫૩	લાખાપુર	લાખાપુર
હુંદનભેન જિતેન્દ્ર કાંતિલાલ વીરા	૫૮	મેરાઉ	ગાંધીનગર
વિશનજ રવજ વિજાપાર ગાલા	૮૭	વડાલા	કોલ્દાપુર
કિરીટ સુંદરજ કુંવરજ પાસર	૫૮	કોડા (રોહા)	માંગા
શાંતિલાલ નાનજ કાનજ સાલિયા	૫૭	ગોધરા	મીરા રોડ
નાનભાઈ ધનજ હંસરાજ છેડા	૮૬	માપર	દહીસર
મા. ચંચળભેન વિશનજ હેમરાજ લાલન	૮૪	કોડાય	ભાંડુપ
લક્ષ્મીભેન વિશનજ ખીમશી ભેદા	૮૫	ભુજપુર	ચેન્નાઈ

નામ	ઉંમર	ગામ	હાલે
પ્રાર્થના રાખેલ છે			
અ.સૌ. જયશ્રી સુનીલ ગાંગજ મામણિયા	૫૮	રામાણિયા	સાંતાકુઝ
કેસરબેન ગાંગજ ભીમશી ગાલા	૮૪	ભુજપુર	બોરીવલી
મા. પ્રેમીલાભેન મેઘજી હરશી નાગડા	૮૫	સણોસરા	વસઈ
મા. મણિભેન રાધવજી વેલજી સતિયા	૮૭	નાની તુંબારી	વાશી
દામજી લાલજી વેલજી શાહ (અંકરવાલા)	૮૬	કુંદરોડી	કુંભસ કૉર્નર
અલકા દેવચંદ મેઘજી ગોગરી	૬૦	ત્રગરી	મલાડ
ભરત કેશવજી બેરાજ નાગડા	૫૭	ભોજાય	અંબરસનાથ
કેસરબેન પ્રેમજી લખમશી ગોસર	૮૭	વિઠ	ઘાટકોપર
અ.સૌ. કેસરબેન ધનજી ધારશી દેઢિયા	૭૪	ગાઢશિશા	મુલુંડ (૩૪૬)
લક્ષ્મીભેન હીરજી કુંવરજી ગોગરી	૮૪	પગી	અંધેરી
મા. ગંગાભાઈ ખીયશી જેઠા દેઢિયા	૮૮	ગાઢશિશા	સેન્કસ્ટ રોડ
અ.સૌ. સીમા દીપિક તલકશી રંભિયા	૪૮	રામાણિયા	મુલુંડ
ડૉ. નીતિન કેશવજી કુંગરશી ગાલા	૫૮	ટોડા	દાદર
મેઘજી કુરપાર દેવરાજ સંગોઈ	૮૩	ભુજપુર	વાડી બંદર
મા. રતનભેન જેઠાલાલ પુંજી કક્કા	૮૭	નાગલપુર	લોઅર પરે
વીણા વિનોદ વેલજી ગાલા	૭૨	મોટા લાયજા	વિલે પારે
કાંતિલાલ હીરજી હેમરાજ ગાલા	૭૫	કોટા રોહા	ભાંડુપ
હેમત બેરાજ ભીમજી ગડા	૫૮	લંડેડી	શાહપુર
હસમુખ પ્રેમજી લાલજી ગાલા	૭૨	વડાલા	સાંતાકુઝ
વસેત ઉમરશી કુંવરજી વોરા	૭૮	નવીનાર	હેદરાબાદ
અ.સૌ. વર્ષા બિપીન રવજી ભેદા	૫૭	મોખા	મુલુંડ
અ.સૌ. કમ્ભૂરબેન નાનજી હીરજી વિસરિયા	૬૭	મોખા	થાણા
અ.સૌ. ગંગાભેન પોપટલાલ નાગજી ગડા	૭૮	લંડેડી	મુલુંડ
સરલાભેન રમેશ સુરજ સાવલા	૬૮	વાંકી	પુના
ચેતના પ્રવીણ કાનજી વોરા	૬૪	કારાધોધા	ઘાટકોપર

નામ	ઉંમર	ગામ	હાલે
પ્રાર્થના રાખેલ છે			
મહેન્દ્ર કલ્યાણજી દેવશી રંભિયા	૭૦	નાંગલપુર	વડાલા
કસ્તૂરબેન નાનજી રામજી ગાલા/માંગરાઈ	૮૩	સાડાઉ	ભાંડુપ
અ.સૌ. રણ્ભેન લક્ષ્મીયંદ વોરા	૬૪	દેઢિયા	ઘાટકોપર
પ્રેમજી લખમશી મુરજી ગોસર	૭૫	માપર	ડાંબિવલી
મા. રતનભેન ગોવિંદજી વેલજી સાવલા	૮૦	કોટી (મહા.)	અંધેરી
રક્ષણી વસનજી કેશવજી સાવલા	૮૭	નાની ખાખર	માંડવી (કાચ)
પીયુશ પ્રેમજી હરશી છેડા	૫૬	રતાડિયા ગણોશ	મુલુંડ
સતીષ મણિલાલ દામજી દેઢિયા	૬૪	બેરાજા	ચેમ્બુર
કરમશી વરજાંગ નરશી મોતા	૮૧	દેવપુર	સાયન
ભાનુભેન ભવાનજી મેઘજી વોરા	૭૬	નવીનાણ	તાડદેવ
મા. મણિભેન લક્ષ્મીયંદ મેઘજી દેઢિયા	૮૭	કોડાય	કોપરખૈરણી

પ્રિય વાચકો,

આપના પ્રતિભાવ, પ્રતિસાદ, પગદંડીને પત્ર માટે ગ્રણ માધ્યમ :

૧ પત્રબ્યવહાર

પગદંડી, શ્રી ક.વી.ઓ. સેવા સમાજ

શ્રી ક.વી.ઓ. દેરાવાસી નવી મહાજન વાડી,
ગ્રીજે માળે, ૮૮/૧૦૧, કેશવજી નાયક રોડ,
ચિંચબંદર, મુંબઈ - ૪૦૦ ૦૦૮.

૨ ઈમેલ - pagdandi@kvoss.org

૩ વોટ્સએપ/સંદેશ

(માત્ર પ્રતિભાવ, પ્રતિસાદ, પગદંડીને પત્ર)

સંજ્ય વિસનજી છેડા - ૮૮૮૨૮૯૫૩૬૭

- તંગી

શ્રી ક.વ.ઓ. સેવા સમાજ

સંસ્થાની વિવિધ પ્રવૃત્તિઓ

Gala
Nonstik Care
NON-STICK CLEANING EXPERT

નોનસ્ટિક્કેર અને
નોન-સ્ટિક કુકવેર

મેડ ફોર ઇચ અધર

Regular Scrub Pad

V/S

Gala
NonstikCare Scrub

TRY NOW!

Available at
all leading retailers

5X કાર્યક્રમ